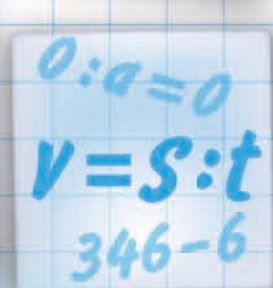
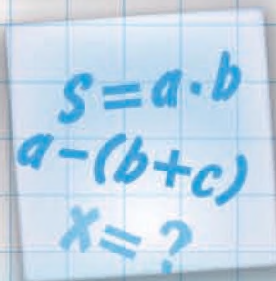
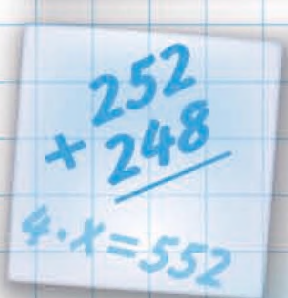
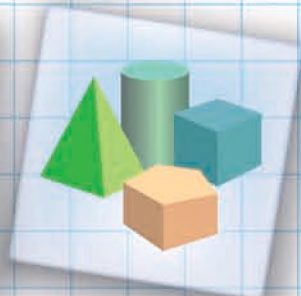

4
клас

Ж. П. Листонад

МАТЕМАТИКА

УДК [37.016:51](075.2)

ББК 22.1я71

Л 63

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Наказ МОН України від 20.07.2015 № 777)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Умовні позначення:

— початок уроку;

— теоретичний матеріал;

— вправи на повторення;

— попрацюйте в парі;

— завдання підвищеної складності.

Зеленим кольором виділено номери вправ, рекомендованих
для **домашнього завдання**.

Листопад Н. П.

Л 63 Математика : підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів /
Н. П. Листопад. – Київ : Літера ЛТД, 2015. – 176 с. : іл.
ISBN 978-966-178-605-8

Підручник розроблено відповідно до програми з математики для 4 класу (у редакції 2014 року).

Підручник побудований за класичними традиціями, які перевірені багаторічною практикою навчання математики: зміст подано поурочно, пропонується матеріал, який забезпечує весь процес засвоєння змісту, передбачено систематичне повторення вивченого. Завдання складені таким чином, щоб сприяти практичному закріпленню набутих знань і стимулювати пізнавальну активність молодших школярів.

Сюжети завдань підбрано з урахуванням інтересів сучасних школярів, що сприятиме зацікавленості у вивченні математики, підвищить рівень їх навчальних досягнень.

Призначено для учнів 4-го класу загальноосвітніх навчальних закладів.

УДК [37.016:51](075.2)

ББК 22.1я71

ISBN 978-966-178-605-8

© Листопад Н. П., 2015

© «Літера ЛТД», 2015

Повторення вивченого у 3 класі. Письмове множення і ділення

1. Скільки зернят зображено на кожному малюнку?

100

20

3

Пригадай, як записують числа в нумераційній таблиці.

123		
Сотні	Десятки	Одиниці
ІІІ розряд	ІІ розряд	І розряд
1	2	3

На якому місці в записі числа стоїть розряд одиниць? Розряд десятків? Розряд сотень? Який із цих розрядів найвищий? Найнижчий?

2. На місці якого розряду стоїть цифра 4 в кожному числі? Що показує цифра 4?

Міркуй так. 40, цифра чотири стоїть на другому місці справа, це розряд десятків, отже, в цьому числі чотири десятки.

40, 4, 400.

3. Прочитай числа: 300, 500, 900, 913, 319, 505, 601. Скільки у кожному числі сотень, десятків, одиниць? Яке з чисел найбільше, найменше?

4. Запиши цифрами числа: *сімсот сімдесят сім, сімнадцять, вісімсот п'ять, чотириста дев'яносто три, дев'ятсот дев'яносто дев'ять*. Під ними запиши числа на 1 більші.

5. Запиши за допомогою цифр 5, 7 і 2 всі можливі двоцифрові числа. Цифри в числі можуть повторюватися.

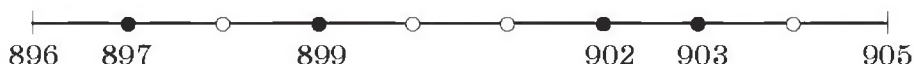
6. Кожне з чисел 297, 602, 817, 91 запиши у вигляді суми розрядних доданків.

7. Усно. $300 + 30$ $200 + 50 + 8$ $700 + 50 + 2$
 $300 + 3$ $200 + 50 + 2$ $400 + 40 + 4$

8. Усно. $486 - 86$ $346 - 6$ $736 - 700$ $806 - 800$
 $486 - 80$ $346 - 40$ $707 - 7$ $705 - 700$

9. Сашко задумав число, яке закінчується цифрою 8. Воно більше за 130 і менше, ніж 140. Яке це число?

10. Які числа на числовому відрізку пропущені? Запиши ці числа. Під кожним із них запиши число на 1 менше.

11. Із ятки продали за день 120 кг кавунів, і в ній залишилося стільки само. Скільки кілограмів кавунів було в ятці на початок дня?

12. Назви числа від 496 до 508.

13. Запиши числа на 10 більші від даних: 731, 629, 391, 815, 900.

14. Перший учень називає числа від 320 до 330, а другий — на 100 більші; другий називає числа від 612 до 620, перший — на 100 менші.

15. $100 + 1$ $200 + 1$ $399 + 1$ $899 + 1$
 $100 + 10$ $200 + 10$ $390 + 10$ $890 + 10$
 $100 + 100$ $200 + 100$ $399 + 100$ $899 + 100$

16. На якій із зображених грошових купюр її вартість позначена одноцифровим числом? Двоцифровим числом? Трицифровим числом? Вартість якої купюри найбільша?

17. Вартість покупки 187 грн. Покупець подав у касу 200 грн. Скільки решти він отримає?

18. $540 - 124$ $678 + 250$ $890 - 205$
 $479 + 373$ $169 + 584$ $900 - 684$

19. Довжина річки Дніпро в межах України становить 981 км, а довжина річки Дністер у межах України — 705 км. Яка з цих річок має більшу протяжність у межах України? На скільки більшу?

20. Прочитай задачі. Визнач, яка задача розв'язується додаванням, а яка відніманням. Розв'яжи одну задачу на вибір.

1) До обіду продали 234 кг фруктів, а після обіду — 376 кг. Скільки всього кілограмів фруктів продали за день?

2) У книжці 125 сторінок. Олег уже прочитав 10 сторінок. Скільки сторінок залишилося прочитати Олегові?

21. $\begin{array}{r} + 252 \\ 248 \end{array}$ $\begin{array}{r} + 337 \\ 385 \end{array}$ $\begin{array}{r} + 285 \\ 285 \end{array}$ $\begin{array}{r} + 149 \\ 357 \end{array}$ $\begin{array}{r} + 446 \\ 375 \end{array}$ $\begin{array}{r} + 189 \\ 451 \end{array}$

22. Прочитай числа: 709, 603, 307, 401. Чому в записі кожного числа є нулі? Запиши ці числа у вигляді суми розрядних доданків.

23. $\begin{array}{r} - 1000 \\ 285 \end{array}$ $\begin{array}{r} - 900 \\ 475 \end{array}$ $\begin{array}{r} - 1000 \\ 689 \end{array}$ $\begin{array}{r} - 800 \\ 181 \end{array}$ $\begin{array}{r} - 700 \\ 479 \end{array}$ $\begin{array}{r} - 1000 \\ 807 \end{array}$

24. Пригадай правило порядку дій у виразах. Обчисли.

$$6 \cdot 4 + 2$$

$$13 \cdot 3 + 60 : 3$$

$$4 \cdot 100 - 100$$

$$6 \cdot (4 + 2)$$

$$8 \cdot 3 : 6$$

$$4 \cdot (100 - 100)$$

25. На теплоході було 135 пасажирів. Коли на зупинці вийшла частина пасажирів, на ньому залишилося 97 пасажирів. Скільки осіб вийшло на зупинці?

26. Скільки деталей робітник виготовив за три дні, якщо першого дня він виготовив a деталей, другого — k деталей, а третього — x деталей?

Склади вираз і знайди його значення, якщо $a = 226$, $k = 269$, $x = 274$.

27. У змаганнях брали участь 18 хлопчиків і 9 дівчаток. У скільки разів більше хлопчиків, ніж дівчаток, брало участь у змаганнях?

28. З городу зібрали 12 кг огірків, а кабачків — у 3 рази більше. Скільки кілограмів огірків і кабачків зібрали з городу?

29. $890 - 7 \cdot 9 + 1$

$857 + 13 \cdot 3$

$470 - 350 + 189$

$1000 - (259 + 711)$

30.

$81 : 9 + 9$

$72 : 8 + 72 : 9$

$7 \cdot 8 : 4$

$112 - 6 \cdot 8$

$127 + 13 \cdot 3$

$96 : 3 : 2$

31. Перший учень називає числа від 7 до 12, а другий — у 3 рази більші; другий називає «круглі» двоцифрові числа, а перший — у 10 разів менші.

Дію множення, як і дію додавання, можна виконувати в стовпчик. Розглянь, як записують числа.

$2 \cdot 4 = 8$	$6 \cdot 9 = 54$	$12 \cdot 4 = 48$
$\begin{array}{r} \times 2 \\ 4 \\ \hline 8 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 6 \\ 9 \\ \hline 54 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 12 \\ 4 \\ \hline 48 \end{array}$

Як правило, у стовпчик обчислюють у тому випадку, коли обчислити усно складно.

Розглянь зразок міркування.

$\begin{array}{r} \times 37 \\ 9 \\ \hline 333 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 27 \\ 3 \\ \hline 81 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 173 \\ 4 \\ \hline 692 \end{array}$
---	--	--

Міркуй так. Треба помножити 37 на 9.

Множу одиниці. 7 од. \cdot 9 = 63 од., 63 одиниці — це 6 десятків і 3 одиниці.

3 одиниці пишу під одиницями, а 6 десятків запам'ятовую і додаю їх до десятків після множення десятків.

Множу десятки. 3 дес. \cdot 9 = 27 дес.

До 27 десятків додаю 6 десятків, які отримали, коли множили одиниці. Буде 33 десятки, або 3 сотні й 3 десятки. Записую 3 десятки під десятками, а сотні зліва від десятків.

Читаю відповідь. 333.

Отже, при письмовому множенні (у стовпчик) виконують порозрядне множення. Починають множити з нижчого розряду — з одиниць.

Схематично цей спосіб обчислення можна зобразити так:

1 крок (множу одиниці)	2 крок (множу десятки)	3 крок (множу сотні)
$\begin{array}{r} \times 173 \\ \underline{4} \quad 1 \\ 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 173 \\ \underline{4} \quad \cancel{1} \quad 2 \\ 92 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 173 \\ \underline{4} \quad \cancel{1} \quad \cancel{2} \\ 692 \end{array}$

32. $114 \cdot 8$ $127 \cdot 6$ $213 \cdot 4$ $479 \cdot 2$

33. Запиши вирази і знайди їхні значення.

- 1) Добуток чисел 23 і 5 зменшити на 100.
- 2) Різницю чисел 456 і 300 збільшити у 2 рази.
- 3) Суму числа 500 і добутку чисел 121 і 4.

34. Скільки годин у добі?

Скільки секунд у хвилині?

Скільки хвилин у годині?

35. Скільки хвилин становить половина години? $\frac{1}{6}$ години?
 $\frac{1}{3}$ години?

-
- A horizontal line segment with vertical tick marks at each end. The left tick mark is labeled C and the right tick mark is labeled K .

- 115 · 4

343 · 2

116 · 5

417 · 2

41. $80 - 7 \cdot 9 + 1$

$$857 + 13 \cdot 3$$

$$470 - 350 + 189$$

$$1\,000 - (259 + 711)$$

42. $198 - (50 + 96 : 4)$

$$180 - (51 + 45) : 3$$

$$198 - 50 + 96 : 4$$

$$180 - 51 + 45 : 3$$

$$(198 - 50 + 96) : 4$$

$$180 - (51 + 45 : 3)$$

- 43.** Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа: 314, 506, 103, 243.

У якій сумі всього два доданки? Чому?

За записами поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} \times 102 \\ \hline 306 \end{array}$$

Міркуй так. Треба помножити 102 на 3.

Множу одиниці. 2 од. · 3 = 6 од., 6 одиниць пишу під одиницями.

Множу десятки. $0 \text{ дес.} \cdot 3 = 0 \text{ дес.}$, під десятками записую цифру 0, переходжу до множення сотень.

Множу сотні. $1 \text{ сот.} \cdot 3 = 3 \text{ сот.}$, 3 сотні пишу під сотнями.

Читаю відповідь. 306.

1 крок (множу одиниці)	2 крок (множу десятки)	3 крок (множу сотні)
$\begin{array}{r} \times 102 \\ \underline{3} \\ 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 102 \\ \underline{3} \\ 06 \end{array}$	$\begin{array}{r} \times 102 \\ \underline{3} \\ 306 \end{array}$

44. $874 - 104 \cdot 2$

$403 \cdot 2 - 749$

$215 \cdot 3 + 5 \cdot 71$

45. Порівняй вирази. Що в них спільне, а що відмінне? Знайди їхні значення.

$17 \cdot 4$

$45 \cdot 2$

$39 \cdot 3$

$107 \cdot 4$

$405 \cdot 2$

$309 \cdot 3$

46. Які з рівностей є рівняннями? Прочитай їх. Розв'яжи рівняння на вибір.

$7 \cdot 8 + 13 = 69$

$600 - x = 500$

$a \cdot 10 = 100$

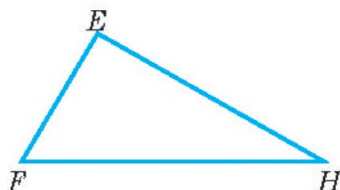
$1000 - 900 = 50 + 50$

47. В a однакових автобусах умістилося по b пасажирів. Сформулюй запитання до задачі. Запиши за даною умовою математичний вираз і знайди його значення, якщо $a = 4$, $b = 35$.

48. У бабусиному сервізі l видів тарілок по 12 штук, а в маминому — p видів тарілок по 12 штук. На скільки більше тарілок у бабусиному сервізі, ніж у маминому?

Склади вираз і знайди його значення, якщо $l = 6$, $p = 4$.

49. Виміряй сторони трикутника. Обчисли його периметр.

50. До магазину привезли 205 пакетів борошна, по 2 кг борошна у кожному пакеті, та 105 пакетів, по 5 кг борошна у кожному. Скільки кілограмів борошна привезли до магазину?

51. $24 - a = 8$

$x - 18 = 36$

$b + 27 = 95$

$64 + a = 100$

- 52.** Заміни розрядні числа 20, 40, 90, 500, 800 добутком за зразком.

$$70 = 7 \cdot 10$$

- 53.** За зразком виконай множення на розрядне число.

9 · 70

4 · 200

9 · 80

$$4 \cdot 20 = 4 \cdot (2 \cdot 10) = (4 \cdot 2) \cdot 10 = 8 \cdot 10 = 80$$

- 54.** За записами поясни обчислення добутків.

$$14 \cdot 60 = 840$$

$$29 \cdot 30 = 870$$

$$6 \cdot 10$$

$$3 \cdot 10$$

$$14 \cdot 6 = 84$$

$$29 \cdot 3 = 87$$

$$84 \cdot 10 = 840$$

$$87 \cdot 10 = 870$$

$$\begin{array}{r} \times 14 \\ 60 \\ \hline 840 \end{array} \qquad \begin{array}{r} \times 29 \\ 30 \\ \hline 870 \end{array}$$

Зверну увагу, як записується другий множник при письмовому множенні на розрядне число.

- ### 55. Виконай множення письмово.

47 · 20

33 - 30

39 - 20

24 · 40

- 56.** $25 \cdot 30 + 12 \cdot 20$ $26 \cdot 30 - 23 \cdot 30$ $19 \cdot 40 - 33 \cdot 20$

- 57.** У зоопарку меншому слонові дають 5 кг фруктів на день, а більшому слонові — втричі більше. На скільки днів вистачить двом слонам 60 кг фруктів?

- 58.** Марійка привезла двом ведмедям 2 бочки меду місткістю 5 л і 4 л. На скільки їм вистачить цього меду, якщо відомо, що більший ведмідь з'їдає за день 2 л меду, а менший — 1 л?

- 59.** Які записи є нерівностями?

$34 < 180$

$$67 + 33 = 100$$

$$n + 67 = 953$$

$89 - c > 34$

$$67 < x < 389$$

$$s = 78 + 643$$

- 60.** До кожної нерівності добери по 2 значення змінної, щоб нерівність була правильною.

$$890 > c$$

$$56 + a < 78$$

$$790 > b \cdot 5$$

61. $18 \cdot 50 - 13 \cdot 70$ $894 - 21 \cdot 40$ $36 \cdot 20 + 36 \cdot 7$

- 62.** Карлсон упродовж тижня з'їдає 6 банок варення, а Малюк — 1 банку. На скільки тижнів їм вистачить 35 банок варення?

- 63.** Господиня поставила на стіл тарілку, на якій було 15 пампушок. Кожний із 7 гостей узяв по 2 пампушки. Чи залишилися на тарілці пампушки? Якщо так, то скільки?

- 64.** Виконай ділення з остачею.

$$42 : 5$$

$$63 : 20$$

$$32 : 3$$

$$17 : 8$$

$$102 : 50$$

$$720 : 100$$

- 65.** Група з 42 туристів вирушила в подорож на кількох автобусах, кожний із яких вміщує 15 пасажирів. Скільки автобусів повезли туристів? Чи є в цих автобусах вільні місця?

- 66.** На рейсову поїздку автобуса від міста до села витрачається 36 л бензину. Чи вистачить 80 л бензину для поїздки з міста в село і назад?

67. $259 \cdot 3 - 692$

$$41 \cdot 9 + 57 \cdot 7$$

$$947 - 47 \cdot 9 - 9$$

$$482 \cdot 2 - 318 \cdot 3$$

- 68.** Подорож туристів розпочалася о 9 годині і закінчилася о 13 годині. Скільки часу тривала подорож?

- 69.** Дитячий сеанс у кінотеатрі розпочався о 15 годині й тривав 50 хв. Який із годинників показує час закінчення сеансу?

70. Розглянь годинники і скажи, котру годину показує кожний із них. Чи можна визначити за цими годинниками, яка це частина доби — ранок чи вечір, день чи ніч?

71. Котру годину показують електронні годинники? Яка це частина доби? Запиши, це — ніч, вечір, полудень, день чи ранок.

12 год 00 хв — це ..., 0 год 30 хв — це ..., 6 год 30 хв — це ...,
19 год 05 хв — це ..., 14 год 27 хв — це ...

72. Назви два сусідні місяці, в яких сума днів становить 62 дні.

73. Скільки часу пройшло від початку доби, якщо зараз 2 година ночі, 3 година дня, 7 година вечора? Запиши відповіді.

74. 3 год = ... хв

$$2 \text{ год } 30 \text{ хв} = \dots \text{ хв}$$

$$5 \text{ хв} = \dots \text{ с}$$

$$7 \text{ хв } 13 \text{ с} = \dots \text{ с}$$

75. Робоча зміна в цеху розпочинається о 7 годині і закінчується о 15 годині. Скільки часу триває робоча зміна?

76. $12 : 2$

$24 : 6$

$63 : 9$

$42 : 3$

$13 : 2$

$25 : 6$

$70 : 9$

$43 : 3$

77. Усно.

$48 : 2$

$81 : 3$

$30 : 2$

$480 : 2$

$810 : 3$

$300 : 2$

78. Розглянь записи і пригадай способи ділення.

$$96 : 3 = (90 + 6) : 3 = 90 : 3 + 6 : 3 = 30 + 2 = 32$$

$$315 : 5 = (300 + 15) : 5 = 300 : 5 + 15 : 5 = 60 + 3 = 63$$

$$112 : 7 = (70 + 42) : 7 = 70 : 7 + 42 : 7 = 10 + 6 = 16$$

Якщо важко виконати ділення усно, його виконують письмово.
За записами поясни обчислення.

	7	7	4	2			
	6			3	8	7	
	1	7					
	1	6					
		1	4				
		1	4				
			0				

Міркуй так. Треба поділити 774 на 2.

Визначаю кількість цифр у частці.

Для цього знаходжу перше неповне ділене: у числі 774 — 7 сотень, $7 > 2$. 7 сотень — це перше неповне ділене, отже, перша цифра частки позначатиме сотні, тому всього в частці буде три цифри.

Ділю сотні.

Поділю: 7 на 2. У частці буде 3 сотні.

Помножу: $3 \cdot 2 = 6$. Поділили 6 сотень.

Відніму: $7 - 6 = 1$. Залишилося поділити 1 сотню.

Порівняю остачу з дільником, $1 < 2$.

Ділю десятки.

1 сотня і 7 десятків — це 17 десятків. Це буде друге неповне ділене.

Поділю: 17 на 2. У частці буде 8 десятків.

Помножу: $8 \cdot 2 = 16$. Поділили 16 десятків.

Відніму: $17 - 16 = 1$. Залишилося поділити 1 десяток.

Порівняю остачу з дільником, $1 < 2$.

Ділю одиниці.

1 десяток і 4 одиниці — 14 одиниць (третє неповне ділене).

Поділю: $14 : 2 = 7$. У частці буде 7 одиниць.

Помножу: $7 \cdot 2 = 14$. Поділили 14 одиниць.

Відніму: $14 - 14 = 0$. Одиниці поділили всі.

Читаю відповідь. 387.

За схемою поясни розв'язання прикладу $378 : 2$.

1 крок
(ділю сотні)

$$\begin{array}{r} 378 \overline{)2} \\ -2 \\ \hline 1 \end{array}$$

2 крок
(ділю десятки)

$$\begin{array}{r} 378 \overline{)2} \\ -2 \\ \hline 17 \\ -16 \\ \hline \end{array}$$

3 крок
(ділю одиниці)

$$\begin{array}{r} 378 \overline{)2} \\ -2 \\ \hline 17 \\ -16 \\ \hline 18 \\ -18 \\ \hline 0 \end{array}$$

79. $228 : 2$ $345 : 3$ $555 : 5$ $936 : 3$

80. Виконай ділення, перевір множенням.

$988 : 4$ $528 : 3$ $815 : 5$ $916 : 2$

81. Із саду привезли 375 кг яблук, а груш — у 5 разів менше. Скільки всього кілограмів яблук і груш привезли із саду?

82. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену задачу.

На пошиття 8 костюмів на швейній фабриці витрачається 24 м тканини. Скільки таких костюмів можна пошити на фабриці з 345 м тканини?

83. Виконай ділення, перевір множенням.

$762 : 3$ $896 : 7$ $952 : 4$

84. До супермаркету привезли 546 л мінеральної води, а солодкої — у 7 разів менше. Скільки всього літрів води привезли до супермаркету?

85. Усно. $240 : 3$ $200 : 2$ $600 : 3$ $800 : 4$
 $120 : 3$ $120 : 4$ $180 : 6$ $550 : 5$

86. 1) Пригадай, які числа називають круглими.

2) До кожного із чисел 11, 45, 179, 505, 674 назви найближчі круглі числа.

87. Назви, які числа містяться між числами 10 і 20?

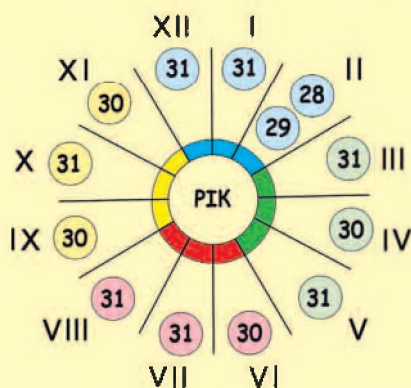
Скільки розв'язків має нерівність $10 < a < 20$?

- 88.** Назви, які числа містяться між числами 230 і 240?
Скільки розв'язків має нерівність $230 < c < 240$?
- 89.** Запиши вирази й обчисли їхні значення.
1) Від числа 785 відняти частку чисел 785 і 5.
2) До суми чисел 378 і 529 додати число 93.
3) Від добутку чисел 248 і 2 відняти частку цих чисел.
- 90.** Майстер-кондитер за 8 год роботи прикрасила 72 торти, а її учениця за 4 год роботи прикрасила 24 торти. Хто із них більше прикрасив тортів за 1 год? На скільки більше?
- 91.** Мама за 20 хв зіпнула 80 вареників, а донька за 8 хв — 16 вареників. Скільки вареників за одну хвилину зіплять мама і донька, якщо ліпитимуть їх разом?

Розглянь місяці на схемі року. Запам'ятай, скільки днів у кожному місяці.

Зверни увагу, якими цифрами позначено порядковий номер місяця. Це римські цифри. Дізнайся більше про них самостійно.

92. $672 : 6 + 112$

$54 \cdot 9 - 54 : 9$

$953 - 234 \cdot 3$

$896 : 8 + 388$

- 93.** За 3 год роботи татко обкопує 24 дерева, а Данило за 2 год — 10 дерев. Скільки дерев за 1 год обкопають тато і Данило, якщо працюватимуть разом?

Ознайомся з усним і письмовим способами знаходження частки чисел 628 і 4 та частки чисел 141 і 3. Чому в значеннях різна кількість цифр?

$$628 : 4 = (400 + 200 + 28) : 4 = 400 : 4 + 200 : 4 + 28 : 4 = 100 + 50 + 7 = 157$$

$$141 : 3 = (120 + 21) : 3 = 120 : 3 + 21 : 3 = 40 + 7 = 47$$

Сот.	Дес.	Од.	
↓	↓	↓	
6	2	8	4
— 4			1 5 7
— 2 2			↑ ↑ ↑
— 2 0			Сот. Дес. Од.
— 2 8			
— 2 8			
— 0			

Сот.	Дес.	Од.	
↓	↓	↓	
1	4	1	3
— 1 2			4 7
— 2 1			↑ ↑ ↑
— 2 1			Сот. Дес. Од.
— 0			

У випадку ділення $141 : 3$ в стовпчик *міркуй так*.

Визначаю кількість цифр у частці. Для цього знаходжу перше неповне ділене: у діленому 1 сотня, 1 сотню не можна поділити на 3 так, щоб у частці були сотні. Утворимо перше неповне ділене із 1 сотні і 4 десятків. 14 десятків — це буде перше неповне ділене. Отже, у частці найвищим розрядом будуть десятки. Результат ділення — двоцифрове число.

Ділю десятки.

Поділю: 14 на 3, буде 4 десятки.

Помножу: $4 \cdot 3 = 12$. Поділили 12 десятків.

Відніму: $14 - 12 = 2$. Залишилося поділити 2 десятки.

Порівняю остачу з дільником, $2 < 3$ десятки.

Ділю одиниці. ...

Читаю відповідь. ...

Для перевірки правильності розв'язання прикладу на ділення часто використовують спосіб визначення кількості цифр у частці.

Якщо число у найвищому розряді діленого більше за дільник або дорівнює йому, то у частці буде стільки цифр, скільки їх у діленому.

Якщо число у найвищому розряді діленого менше за дільник, то у частці буде цифр менше, ніж у діленому.

- 94.** Розглянь частки і назви ті, у результатах яких будуть двоцифрові числа. Обґрунтуй.

$768 : 8$

$474 : 4$

$216 : 2$

$564 : 6$

$123 : 3$

- 95.** Виконай ділення, перевір множенням.

$623 : 7$

$116 : 4$

$525 : 7$

96. За восьмигодинну зміну перша тістомісильна машина замішує 520 кг тіста, а друга — 320 кг. Скільки кілограмів тіста за годину замісять обидві машини?

97. Дорогу довжиною 24 км перша бригада може відремонтувати за 3 тижні, а друга — за 6 тижнів. За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?

Розв'яжи задачу за поданим планом.

- 1) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень перша бригада?
- 2) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень друга бригада?
- 3) Скільки кілометрів дороги можуть відремонтувати за тиждень перша і друга бригади?
- 4) За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?

98. Накресли прямокутник зі сторонами 6 см і 4 см. Знайди його периметр.

99. $400 - 56 : 8 \cdot 3$
 $(400 - 56) : 8 \cdot 3$

$675 - 441 : (6 + 3) \cdot 3$
 $(675 - 441) : 6 + 3 \cdot 3$

100. Столяр за день виготовляє 5 стільців, а його учень на 3 стільці менше. За скільки днів майстер і учень виготовлять 105 стільців, якщо працюватимуть разом?

Розглянь, як знаходили частку чисел 836 і 4 усно та письмово. Звідки у частці з'явився 0?

$$836 : 4 = (800 + 36) : 4 = 800 : 4 + 36 : 4 = 200 + 9 = 209$$

	8	3	6	4			
-	8			2	0	9	
		3					
		0					
		3	6				
-		3	6				
			0				

або

	8	3	6	4			
-	8			2	0	9	
		3	6				
		3	6				
			0				

Міркуй так. Треба поділити 836 на 4.

Визначаю перше неповне ділене і кількість цифр у частці. У діленому 8 сотень, $8 > 2$. 8 сотень — це перше неповне ділене, отже, перша цифра частки позначатиме сотні, тому всього в частці буде три цифри.

Ділю сотні. $8 : 4 = 2$. У частці буде 2 сотні. Остачі немає.

Ділю десятки. 3 десятки не можна поділити на 4 так, щоб отримати десятки. Тому в частці буде нуль десятків. Після числа сотень у частці записую 0.

Ділю одиниці. 3 десятки і 6 одиниць — 36 одиниць. $36 : 4 = 9$. Остачі немає.

Читаю відповідь. 209.

- 101.** Виконай ділення, перевір множенням.

$$812 : 2$$

$$924 : 3$$

$$981 : 9$$

- 102.** На центральній площі міста висадили 325 кущів троянд, а в парку — в 5 разів менше. Скільки кущів троянд висадили в парку?

Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену.

- 103.** Маса 5 пачок какао 375 г. Яка маса 9 таких пачок?

104. $432 : 9 + 312 : 4$

$$196 : 7 - 252 : 9$$

- 105.** Запиши вирази і знайди їхні значення.

1) Суму чисел 305 і 334 зменшили у 9 разів.

2) Різницю чисел 200 і 34 збільшили у 5 разів.

3) Різницю добутку чисел 112 і 7 і частки цих чисел.

- 106.** Розв'яжи рівняння.

$$725 : x = 5$$

$$3 \cdot c = 981$$

$$432 : x = 4$$

$$x \cdot 7 = 763$$

- 107.** Маса 6 однакових мішків становить b кг. Яка маса 8 таких мішків?

Склади вираз та обчисли його значення, якщо $b = 300$.

- 108.** До семи однакових костюмів пришили 70 гудзиків. На скільки таких костюмів вистачить 120 гудзиків?

109. $1\,000 - 760 : 10$

$$780 - 80 : 10$$

$$(1\,000 - 760) : 10$$

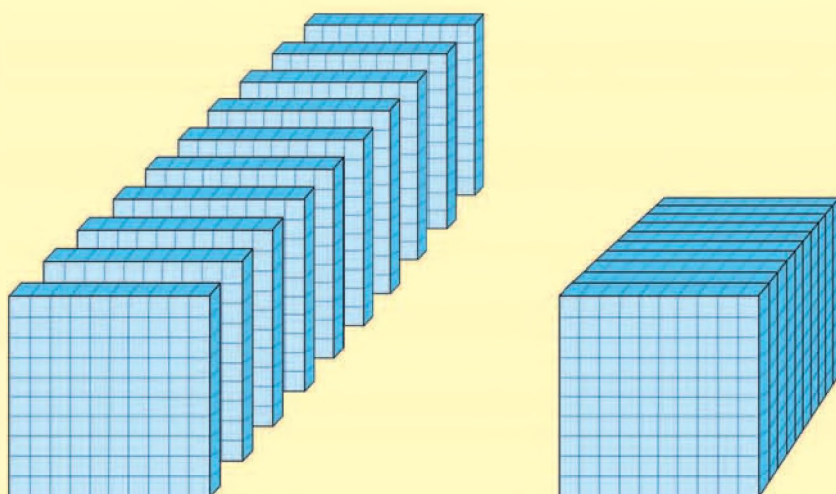
$$(780 - 80) : 10$$

Нумерація чисел у межах мільйона

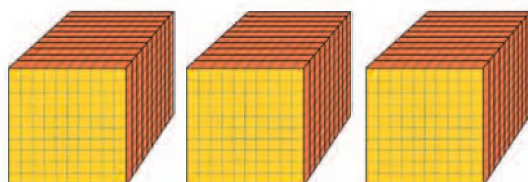
Ти вже вмієш лічити одиницями, десятками, сотнями і знаєш, що кожен десяток одиниць будь-якого розряду утворюють одиницю наступного розряду.

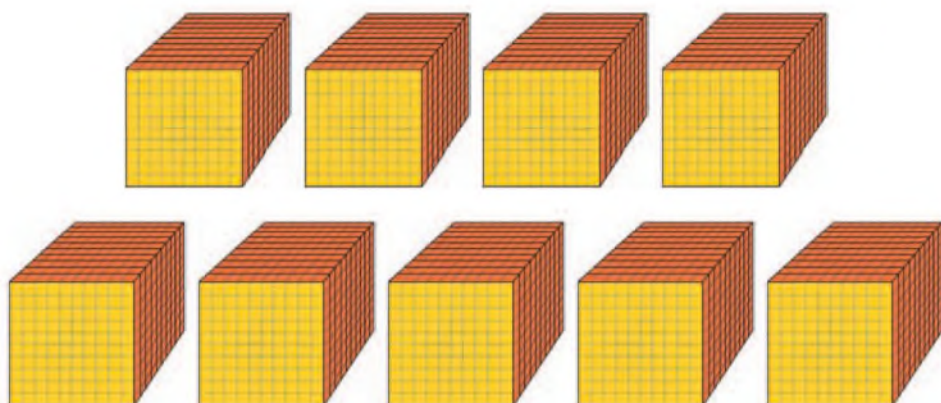
Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	0	0	0

10 сотень — це 1 тисяча.

- 110.** Поміркуй і скажи: 1 тисяча — це число якого розряду?
- 111.** На якому місці, рахуючи справа, записані тисячі?
- 112.** Які числа зображені за допомогою кубиків?

- 113.** Лічи тисячами від 1 тисячі до 10 тисяч.
- 114.** Назви найбільше і найменше число.
6 000, 1 000, 7 000, 9 000, 8 000, 5 000.
- 115.** Прочитай числа четвертого розряду в порядку зростання.
8 000, 6 000, 3 000, 4 000, 5 000.

Дії додавання і віднімання з розрядними числами четвертого розряду виконують так само, як і з одноцифровими числами.

$$2 + 5 = 7$$

$$2 \text{ тис.} + 5 \text{ тис.} = 7 \text{ тис.}$$

- 116.** Розглянь нарі виразів у стовпчиках. Знайди їхні значення.

3 тис. + 4 тис.	6 тис. + 2 тис.	8 тис. - 6 тис.
3 000 + 4 000	6 000 + 2 000	8 000 - 6 000

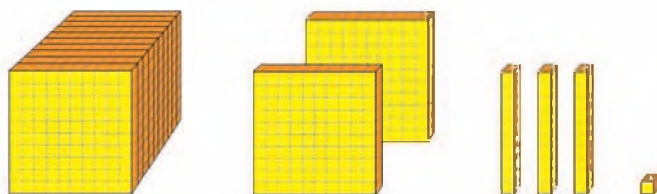
117. $525 + 379 - 34 \cdot 7$ $484 : 4 + 78 \cdot 6$

118. $1\,000 + 4\,000$ $645 - 45 \cdot 3$

$8\,000 - 3\,000$ $125 + 75 : 3$

- 119.** За час усієї подорожі туристи проїхали потягом 630 км, а автобусом — утричі менше. Який шлях проїхали туристи?

- 120.** Скільки кубиків зображено на малюнку?

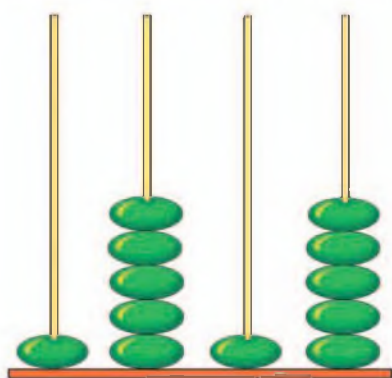
Розглянь, як записане це число у нумераційній таблиці та у вигляді суми розрядних доданків.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	2	3	1

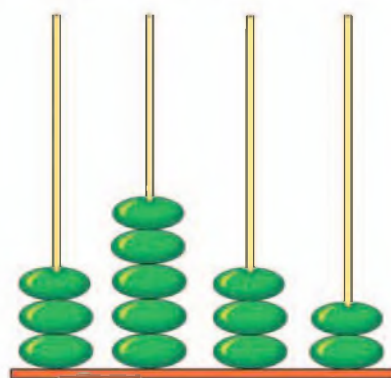
$$1\,231 = 1\,000 + 200 + 30 + 1$$

121. Назви числа від 1 тисячі до 1 тисячі 10, від 1 тисячі 235 до 1 тисячі 242.

122. Які числа зображені за допомогою кісточок рахівниці? Запиши ці числа у вигляді суми розрядних доданків.

Тис. Сот. Дес. Од.

Тис. Сот. Дес. Од.

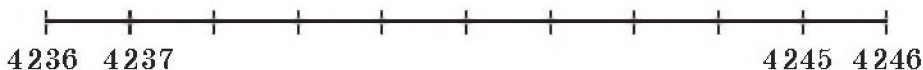

Якщо якийсь розряд у числі не називаємо, то в записі числа на місці цього розряду пишемо 0.

Наприклад, *сім тисяч сорок один* — 7041.

123. Запиши числа цифрами: *сім тисяч сто тридцять сім, дві тисячі триста два, п'ять тисяч п'ятсот п'ятдесят п'ять, три тисячі сімнадцять.*

124. Назви числа, які містяться на числовому відрізку від 4237 до 4245.

125. Перший учень називає число, що слідує за вказаним числом, а другий — число, яке йому передує.

1 225, 2 170, 3 559, 6 999, 4 000.

- 126.** Виконай множення усно за зразком.

$$2000 \cdot 3$$

Міркуй так. 2 тисячі помножити на 3 — це 6 тисяч.

$$20 \cdot 4$$

$$30 \cdot 3$$

$$40 \cdot 2$$

$$200 \cdot 4$$

$$300 \cdot 3$$

$$400 \cdot 2$$

$$2000 \cdot 4$$

$$3000 \cdot 3$$

$$4000 \cdot 2$$

- 127.** Виконай ділення усно за зразком.

$$8000 : 4$$

Міркуй так. 8 тисяч поділити на 4 — це 2 тисячі.

$$40 : 2$$

$$60 : 2$$

$$90 : 3$$

$$400 : 2$$

$$600 : 2$$

$$900 : 3$$

$$4000 : 2$$

$$6000 : 2$$

$$9000 : 3$$

- 128.** За зразком запиши кожну із сум як одне число.

$$7000 + 600 + 60 + 5 = 7665$$

$$5000 + 300 + 10 + 7$$

$$8000 + 70 + 6$$

$$9000 + 9$$

$$4000 + 100 + 90$$

129. $1200 + 1$

$1720 + 1$

$1999 + 1$

$1305 + 1$

$6592 + 1$

$9999 + 1$

130. $3300 = x + 300$

$4201 = 4000 + x + 1$

- 131.** Загадка. Я найменше число, яке складається із цифр 6, 3, 1, 9. Яке я число? Запиши.

- 132.** Запиши числа цифрами: *дві тисячі двадцять, п'ять тисяч сто, вісім тисяч триста дев'яносто чотири, дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ять, триста сім.*

- 133.** Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа: 5001, 7803, 1234, 9820.

134. $693 + 369 : 3 - 593$

$965 - 65 \cdot 7$

- 135.** Назви числа від 10 тисяч 5 до 10 тисяч 12.

- 136.** Обчисли за зразком.

$$10000 + 1 = 10001$$

$$10000 + 2$$

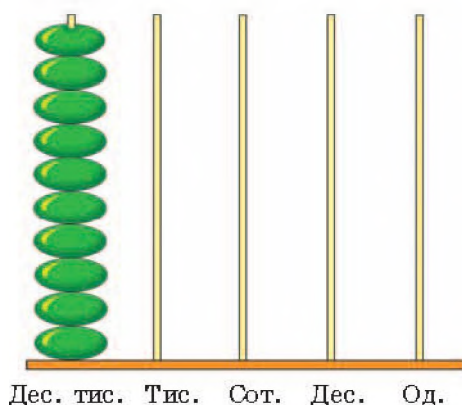
$$10000 + 20$$

$$10000 + 3$$

$$10000 + 30$$

137. Прочитай числа п'ятого розряду.

10 000 — 10 тисяч
 20 000 — 20 тисяч
 30 000 — 30 тисяч
 40 000 — 40 тисяч
 50 000 — 50 тисяч
 60 000 — 60 тисяч
 70 000 — 70 тисяч
 80 000 — 80 тисяч
 90 000 — 90 тисяч

Десять тисяч — це одиниця розряду десятків тисяч.

$$10\,000 = 10 \text{ тисяч}$$

138. Назви найбільше і найменше число.

60 000, 20 000, 80 000, 70 000, 50 000.

139. Розглянь пари виразів у стовпчиках. Знайди їхні значення.

20 тис. + 40 тис.

90 тис. – 60 тис.

20 000 + 40 000

90 000 – 60 000

Дії додавання і віднімання з розрядними числами п'ятого розряду виконують так само, як і з десятками.

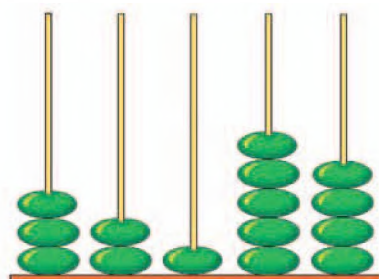
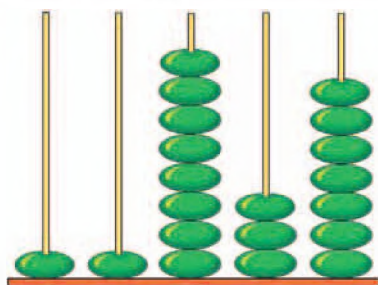
140. $a + 40\,000 = 80\,000$

$80\,000 - c = 30\,000$

$b - 30\,000 = 60\,000$

$20\,000 + x = 90\,000$

141. Назви числа, зображені за допомогою кісточок рахівниці.

Скільки розрядів містить кожне число?

- 142.** Прочитай числа, записані в таблиці. Запиши їх у зошит.

Десятки тисяч	Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
3	5	7	2	9
1	0	8	3	4
1	5	0	6	7

- 143.** У кіоску було 475 повітряних кульок. Для дитячого садка купили 440 повітряних кульок, а решту кульок купили порівну 5 хлопчиків. Скільки кульок купив кожний із хлопчиків?

144. $193 + 37 \cdot 6 - 372$ $793 - 93 : 3 - 3$

- 145.** Туристи подолали шлях 375 км. 230 км вони проїхали автобусом, а решту шляху пройшли пішки за 5 днів, долаючи кожного дня однакову відстань. Скільки кілометрів проходили туристи щодня?

146. $70\,000 - c = 10\,000$ $4 \cdot x = 552$

- 147.** Розклади числа на розрядні доданки за зразком.

$$18\,012 = 10\,000 + 8\,000 + 10 + 2$$

18 012, 11 679, 10 609, 7 002, 23 508.

- 148.** Кожну із сум запиши як одне число.

$$10\,000 + 4\,000 + 300 + 70 + 4$$

$$10\,000 + 700 + 60 + 2$$

$$10\,000 + 9\,000 + 200 + 30$$

$$10\,000 + 2\,000 + 40$$

- 149.** Скільки одиниць кожного розряду в числі 98 010? 56 003? 78 904?

Міркуй так. Число 98 010 п'ятицифрове, отже, найвищий розряд у ньому п'ятий — це десятки тисяч. На п'ятому місці справа стоїть цифра 9, тобто одиниць п'ятого розряду — дев'ять; на четвертому місці записана цифра 8, це означає, що число містить 8 одиниць четвертого розряду; на третьому місці цифра нуль, це означає, що одиниці третього розряду відсутні.

Продовж міркування самостійно.

- 150.** Скільки тисяч у кожному числі: 3 000, 10 000, 15 000, 41 300, 57 129?

151. Запиши число, в якому 25 тисяч і 800 одиниць, 73 тисячі і 12 одиниць, 99 тисяч і 9 одиниць, 3 тисячі і 3 одиниці.

152. Прочитай спочатку трицифрові числа, потім чотирицифрові та п'ятицифрові.

5678, 89045, 892, 45824, 2051, 761.

153. Запиши «сусідів» кожного числа: 10, 100, 1 000, 10 000.

154. Вибери правильну відповідь.

У числі 83 726 цифра 8 позначає:

1) одиниці тисяч; 2) десятки тисяч.

155. $x + 400 + 1\,000 = 1\,405$ $x + 40 + 7\,000 = 7\,045$

156. Розклади числа на розрядні доданки.

34567, 70135, 21100, 40015.

157. Запиши «сусідів» кожного числа.

5357, 9300, 2999, 84010.

158. Порівняй.

1 * 10

10 * 100

100 * 1 000

1 * 100

10 * 1 000

100 * 1 0000

Який висновок можна зробити?

159. 1) Запиши найменше чотирицифрове число і найбільше п'ятицифрове число. Порівняй ці числа.

2) Запиши найбільше чотирицифрове і найменше трицифрове числа. Порівняй ці числа.

3) Запиши будь-яке трицифрове і будь-яке п'ятицифрове числа. Порівняй їх.

Який висновок можна зробити?

Більшим завжди є те число, у записі якого більше цифр.

160. Прочитай назву і довжину річок.

Десна — 1 130 км, Рось — 346 км, Горинь — 659 км,

Прут — 967 км, Лисогір — 61 км, Оржиця — 117 км.

Яка з цих річок найдовша? Найкоротша?

На скільки кілометрів річка Прут довша, ніж річка Горинь?

161. Порівняй вирази.

$$5\,000 * 5\,000$$

$$50 * 5\,000$$

$$1\,000 + 200 * 1\,200$$

$$1\,000 - 200 * 1\,000 + 200$$

$$100 + 200 * 200 + 100$$

$$50 : 5 * 50 \cdot 5$$

У першому стовпчику отримали рівності, а в другому нерівності.

Прочитай їхні ліві і праві частини.

162. Дізнайся і запиши назву та довжину річки, яка протікає у твоїй місцевості (населеному пункті чи районі).

163. У трьох велосипедів такі заводські номери: 18000, 18001, 17999. Який із них першим зійшов із конвеєра? Другим? Третім?

164. Прочитай числа шостого розряду.

100 000 — 100 тисяч

200 000 — 200 тисяч

300 000 — 300 тисяч

400 000 — 400 тисяч

500 000 — 500 тисяч

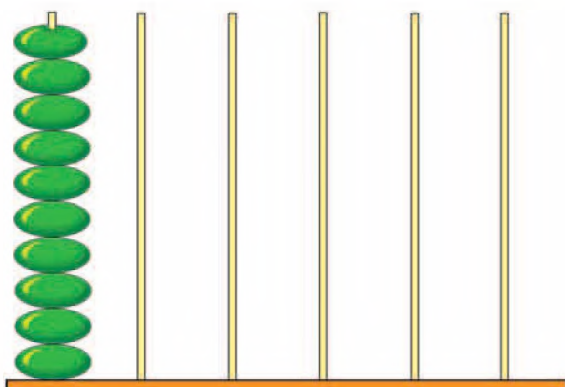
600 000 — 600 тисяч

700 000 — 700 тисяч

800 000 — 800 тисяч

900 000 — 900 тисяч

1 000 000 — 1 мільйон

Сот. тис. Дес. тис. Тис. Сот. Дес. Од.

$$100\,000 = 100 \text{ тисяч}$$

Сто тисяч — це одиниця розряду сотень тисяч.

$$100\,000 + 1 = 100\,001$$

Якщо до 100 тисяч додати один, дістанемо сто тисяч один. За цим числом іде число сто тисяч два, потім — сто тисяч три і т. д.

Якщо ми будемо лічити сотнями тисяч, то отримаємо тисячу тисяч.

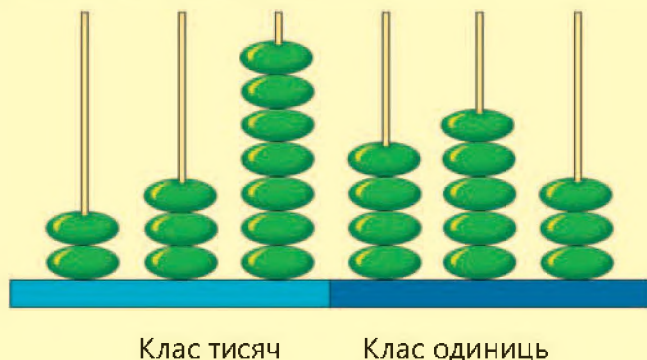
$$900\,000 + 100\,000 = 1\,000\,000 \text{ (1 млн)}$$

Тисяча тисяч — це один мільйон.

Для зручності читання і запису багатоцифрових чисел кожен три розряди об'єднують в один клас.

Шестицифрові числа мають два класи.

Одиницею класу тисяч є тисяча.

Читаємо число, зображене на рахівниці за допомогою кісточок: *двісті тридцять сім тисяч чотириста п'ятдесят три*.

Щоб прочитати багатоцифрове число, розділяємо його на класи (усно відділяємо по три цифри справа наліво), а потім зліва направо по черзі називаємо число одиниць кожного класу і додаємо його назву, крім класу одиниць.

165. Розглянь таблицю.

- 1) Прочитаємо перше число таблиці: *сто тридцять чотири тисячі сімсот вісімдесят дев'ять*. (Обов'язково вимовляємо слово «тисяча», слово «одиниць» не вимовляємо.)

Клас тисяч			Клас одиниць		
Сотні тисяч	Десятки тисяч	Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	3	4	7	8	9
1	1	0	8	5	4
3	1	7	0	6	2
3	1	7	4	0	8
4	5	8	0	0	0

- 2) Прочитай друге число. Скільки в ньому одиниць класу тисяч; класу одиниць?
- 3) Прочитай третє і четверте числа. Що в них спільного, а що відмінного?
- 4) Що означають нулі в записі п'ятого числа?

- 166.** Прочитай числа. Скільки всього тисяч у кожному числі?
123 097, 3 78 003, 5 81 562, 5 906, 3 4 789.
- 167.** Запиши цифрами числа: 170 тисяч 128, 569 тисяч 70, 500 тисяч 5.
- 168.** Прочитай речення.
- 1) Маса Землі менша від маси Сонця у 329000 разів.
 - 2) Найвища точка на Землі лежить на висоті 8848 м від висоти рівня моря (гора Еверест).
 - 3) Найнижча точка на земній кулі лежить на глибині 11 022 м нижче від рівня моря (Маріанський жолоб).

У записі багатоцифрових чисел кожний клас відділяють невеликим проміжком.

579 034, 400 205, 35 006, 90 002.

- 169.** Запиши числа, відділяючи класи проміжками.
344 567, 3 45 909, 5 6073, 97 104, 4 890.
- 170.** Запиши числа цифрами: *сімнадцять тисяч триста п'ять, сто дві тисячі двадцять один, п'ятсот тисяч одинадцять.*
- 171.** Розв'яжи нерівності. Скільки розв'язків має кожна нерівність?
- $$x < 3 \qquad x + 3 < 1 \qquad x > 25$$
- 172.** Числа запиши цифрами.
- 1) Середня відстань між центрами Землі і Місяця становить *триста вісімдесят чотири тисячі чотириста шістдесят сім кілометрів.*
 - 2) Довжина екватора земної кулі становить *сорок тисяч сімдесят п'ять кілометрів.*
- 173.** Запиши числа 100 005 і 100 007 у вигляді суми розрядних доданків.
- 174.** Для шкільного оздоровчого табору закупили 700 пакетів соку. Щодня витрачали по 42 пакети. Скільки пакетів соку залишиться після 8 днів роботи табору?

Натуральні числа. Натуральний ряд чисел. Десяткова система числення

Числа, які використовують під час лічби, називають **натуральними**. Якщо натуральні числа розмістити так, щоб кожне наступне число було на 1 більше за попереднє, то дістанемо **натуральний ряд чисел**:

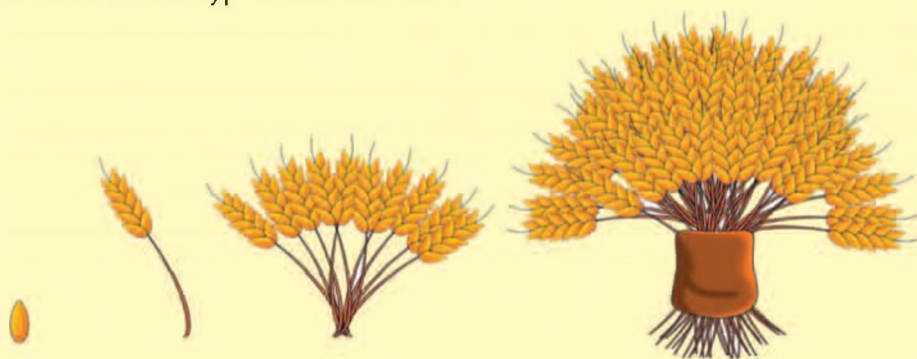
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, ...

Найменше натуральне число 1.

Найбільшого натурального числа не існує. Після будь-якого великого натурального числа можна записати число на 1 більше, і так продовжуватиметься нескінченно.

Натуральний ряд чисел нескінченний.

Число 0 не є натуральним числом.

У десятичній системі числення десять одиниць одного розряду складають одну одиницю наступного за ним розряду: десять одиниць — десяток, десять десятків — сотню, десять сотень — тисячу і т. д.

У десятичній системі числення одна й та сама цифра має різні значення залежно від того, на якому місці вона стоїть.

Порівняємо числа на екрані планшета. Як зміниться число, якщо в його записі справа приписати один нуль? Два нулі? Три нулі?

У записі першого числа міститься один розряд чисел, і цифра п'ять позначає п'ять одиниць. У другому числі — два розряди чисел, цифра п'ять, записана на другому місці справа, позначає п'ять десятків. Це означає, що друге число збільшилося у 10 разів. Міркуючи так само, робимо висновок, що число 500 збільшилося порівняно з числом 50 у 10 разів, а порівняно з числом 5 — у 100 разів.

Значення цифри в записі числа залежить від того, яке місце (позицію) вона займає. Якщо цифру переставити на 1 місце вліво, то її значення збільшується в 10 разів, а якщо на 1 місце вправо, то її значення зменшується в 10 разів.

Кожне натуральне число можна розкласти на суму **розрядних доданків, або розрядних чисел**:

$$34\,257 = 30\,000 + 4\,000 + 200 + 50 + 7.$$

Такий розклад для кожного числа єдиний.

Щоб дізнатися, скільки всього в числі одиниць, треба назвати все число:

у числі 72453 — 72453 одиниці.

Щоб дізнатися, скільки всього десятків у числі, треба відкинути останню цифру числа (розряд одиниць):

у числі 72453 — 7245 десятків.

Щоб дізнатися, скільки всього сотень у числі, треба відкинути останні дві цифри (розряд одиниць і розряд десятків):

у числі 72453 — 724 сотні.

Щоб дізнатися, скільки у числі тисяч, відкидають останні три цифри (розряди одиниць, десятків і сотень):

у числі 72453 — 72 тисячі.

175. Кожний ряд чисел продовж іще 5 числами.

1) 45, 46, 47, ...

2) 3 4567, 3 4568, 3 4569, ...

3) 1 24006, 1 24007, 1 24008, ...

176. Визнач, скільки всього десятків у кожному числі.

80, 800, 8000, 80 000, 800 000.

177. Скільки всього тисяч у кожному числі?

560 678, 90 0999, 5 6000, 45 873, 3 41 134.

178. Розклади на розрядні доданки числа.

456 789, 70 100, 8 916, 80 080, 13 071.

179. Обчисли.

$$10\,000 + 2\,000 + 10 + 3$$

$$6\,000 + 300 + 1$$

$$100\,000 + 3\,000 + 20$$

$$90\,000 + 900 + 9$$

180. Обчисли.

$$34\,567 - 567$$

$$800\,168 - 800\,000$$

$$345\,261 - 40\,000$$

$$2\,106 - 100$$

$$55\,160 - 5\,000$$

$$604\,001 - 600\,000$$

181. Порівняй і розв'яжи задачі.

1) На складі було 567 кг крупів. 90 кг крупів відвезли до магазину. Скільки кілограмів крупів залишилося на складі?

2)

Овочі	Було	Продали	Залишилося
Морква	238 кг	41 кг	
Цибуля	357 кг	63 кг	?

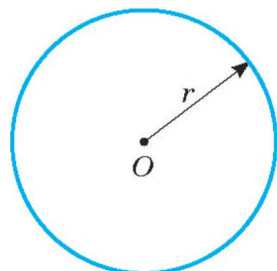

182. Пригадай, що таке радіус і діаметр.

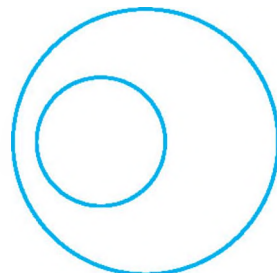
Визнач радіус кола з центром O .

Обчисли його діаметр.

Накресли таке саме коло у зошиті.

183. Не вимірюючи радіусів, скажи, у якого кола він більший — у внутрішнього чи зовнішнього.

184. Розклади на розрядні доданки числа.

45 703, 605 107, 567, 601 049.

185. На 7 однакових плащів прикріпили 42 ґвалткы. Скільки ґвалткы знадобиться для 11 таких плащів?

Множення і ділення на 10, 100, 1 000

186. Поясни, як утворено розрядні одиниці.

$$1 \cdot 10 = 10$$

$$1\,000 \cdot 10 = 10\,000$$

$$10 \cdot 10 = 100$$

$$10\,000 \cdot 10 = 100\,000$$

$$100 \cdot 10 = 1\,000$$

$$100\,000 \cdot 10 = 1\,000\,000$$

Що змінилося у записі числа при множенні його на 10?
У скільки разів збільшується число при множенні на 10?

187. Закінчи висловлення.

При множенні числа на десять достатньо до цього числа дописати ... нуль.

При множенні числа на сто достатньо до цього числа дописати ... нулі.

При множенні числа на тисячу достатньо до цього числа дописати ... нулі.

Зроби висновок.

Щоб помножити число на розрядну одиницю, достатньо дописати до цього числа стільки нулів, скільки їх міститься у другому множнику.

188. Відкинь справа один нуль у записі кожного числа. Як зміняться числа?

1 000, 3 000, 5 0 000, 40 0 000, 90 000, 3 0 000.

189. Відкинь три нулі у записі кожного числа. Прочитай утворені числа. Як змінилися числа?

30 000, 45 0 000, 1 27 000, 7 000, 99 000.

190. Закінчи висловлення.

При діленні числа на 10 достатньо ...

При діленні числа на 100 достатньо ...

При діленні числа на 1 000 достатньо ...

Зроби висновок.

Щоб поділити число, яке закінчується нулями, на розрядну одиницю, достатньо відкинути від цього числа стільки нулів, скільки їх міститься у дільнику.

191. $300\,000 : 100$ $40\,000 : 1\,000 \cdot 10$ $3\,000 \cdot 10$
 $50\,000 : 10$ $100\,000 : 100 : 10$ $600\,000 : 100$

192. Маса пачки какао 50 г. Знайди масу 10 таких пачок; 100 таких пачок.

 193. Перший учень записує числа в 10 разів менші від даних, а другий — у 10 разів більші.
 50, 80, 720, 1030, 10 100.
 Зробіть взаємоперевірку.

194. Для птахів у зоопарк привезли 3 відра зерна, по 12 кг у кожному. Зерно витрачали протягом 4 днів, щодня порівну. Після цього ще залишилося 12 кг. Скільки кілограмів зерна витрачали щодня?

195. За зразком виконай ділення з остачею.

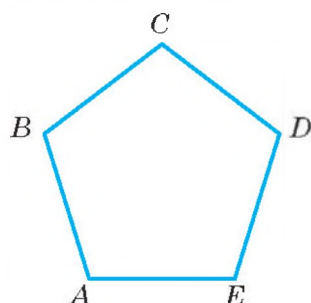
$345 : 10$ $5\,678 : 100$ $4\,500 : 1\,000$ $652 : 10$

Міркуй так. Треба поділити 652 на 10.
 У числі 652 міститься 65 десятків і 2 одиниці, отже, при діленні числа 652 на 10 отримаємо 65 і 2 в остачі.

$652 : 10 = 65$ (ост. 2)

	6	5	2	1	0		
	6	0		6	5		
		5	2				
		5	0				
			2			(ост.)	

 196. Знайди периметр п'ятикутника.

197. $45\,000 : 100 + 50$ $(3\,599 + 101) : 100$
 $123\,000 : 100 + 77 \cdot 10$ $100 \cdot (126\,789 - 126\,000)$

198. У магазині було продано 8 ящиків груш, ящиків слив — у 2 рази більше, ніж груш, а ящиків яблук — у 3 рази більше, ніж слив. Скільки ящиків яблук було продано?

Порівняння чисел

При порівнянні чисел користуються такими способами:

- визначенням їхнього місця у натуральному ряді:
число a більше, ніж число b , якщо воно стоїть у натуральному ряді правіше, ніж число b . Наприклад: $17 > 15$;
- визначенням кількості розрядів у числі:
якщо два натуральних числа мають різну кількість знаків (цифр), то більшим буде те число, у якого більше знаків. Наприклад:

$$15\,678 > 1\,078, \quad 567 < 197\,63, \quad 3\,333 > 333;$$

якщо два натуральні числа мають однакову кількість знаків, то більшим є те число, яке має більше одиниць у найвищому розряді. Якщо кількість одиниць у цьому розряді однакова, то порівнюють нижчі розряди і т. д. Наприклад:

$$3\,456 > 1\,456, \quad 234 > 204, \quad 14\,567 > 14\,560.$$

199. Порівняй числа.

$$678\,898 * 3\,46$$

$$56\,778 * 5\,6557$$

$$90\,008 * 90\,009$$

$$1\,123 * 1\,1230$$

200. Розстав числа в порядку зростання, починаючи з найменшого.

$$208\,909, 3\,0909, 990\,679, 1\,000, 8\,000, 1\,20\,001, 999.$$

201. Розстав числа в порядку спадання, починаючи з найбільшого.

$$560\,330, 67\,000, 901\,001, 99\,999, 87\,099, 597, 100.$$

202. Встав у числа пропущені цифри, щоб нерівності були правильними.

$$3 \dots 76 > 3\,576$$

$$70 \dots 812 < 7\,07812$$

$$300\,4 \dots 0 < 3\,00\,460$$

$$43\,501 > 43\,4 \dots 1$$

$$130\,549 < 1\,30\,5 \dots 0$$

$$549 \dots 35 > 5\,49\,435$$

203. Порівняй вирази.

$$100 * 10 \cdot 10$$

$$1\,000 * 100 + 100$$

$$1\,000 * 10\,000$$

$$10\,000 * 1\,000 + 1\,000$$

$$10\,000 * 100 \cdot 100$$

$$100 + 100 + 100 * 1\,000$$

- 204.** Прочитай, яка чисельність населення у лівобережних районах Києва (станом на 1 листопада 2014 року). У якому з цих районів найбільше мешканців?

Дарницький район — 322 138 осіб.

Деснянський район — 363 820 осіб.

Дніпровський район — 351 081 особа.

- 205.** Маса коня становить 700 кг, а маса поні — 100 кг. Хто з них важчий? У скільки разів?

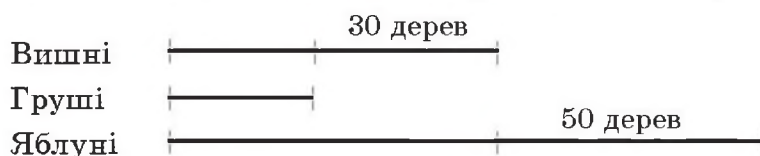
- 206.** Лелека піднімається на максимальну висоту 2000 м, журавель — на 4000 м, а орел — на 3000 м. Хто з них літає найвище?

- 207.** Розглянь числову пряму. Назви числа, які позначені точками.

Ці числа є розв'язками нерівності $22\,135 < x < 22\,140$.

- 208.** У саду росло вишень на 30 дерев більше, ніж груш, і на 50 дерев менше, ніж яблунь. Чого більше — яблунь чи груш? На скільки? Поясни малюнок і розв'яжи задачу.

- **209.** Накресли відрізок AB довжиною 9 см. Познач на ньому точку C так, щоб відрізок $AC = 5$ см.

- **210.** $x + 457 = 809$ $c : 13 = 5$
 $x - 157 = 809$ $a \cdot 8 = 104$

- 211.** Порівняй.

$888\,888 * 88\,888$

$44\,444 * 44\,444$

$2\,358 * 2\,360$

$734\,906 * 734\,806$

$37\,676 * 38\,676$

$10\,255 * 9\,860$

- 212.** Господиня приготувала 9 банок соку, по 3 л у кожній, і 10 банок соку, по 2 л в кожній. Скільки всього літрів соку приготувала господиня?

213. Назви відомі тобі одиниці вимірювання довжини.

214. Які одиниці довжини зручно використовувати для вимірювання довжини олівця, ширини річки, відстані між містами?

м. Київ

м. Бориспіль

Основною одиницею довжини є метр.

Всі інші одиниці є похідними від цієї міри.

Для одиниць довжини, менших від метра, виконується така закономірність: **кожні десять одиниць меншої міри утворюють 1 одиницю більшої міри.**

$$10 \text{ мм} = 1 \text{ см}$$

$$10 \text{ см} = 1 \text{ дм}$$

$$10 \text{ дм} = 1 \text{ м}$$

Кілометр — міра довжини, що дорівнює одній тисячі метрів.

Запам'ятай ці співвідношення! Це допоможе тобі під час розв'язування багатьох завдань.

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см} = 100 \text{ мм}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см} = 1000 \text{ мм}$$

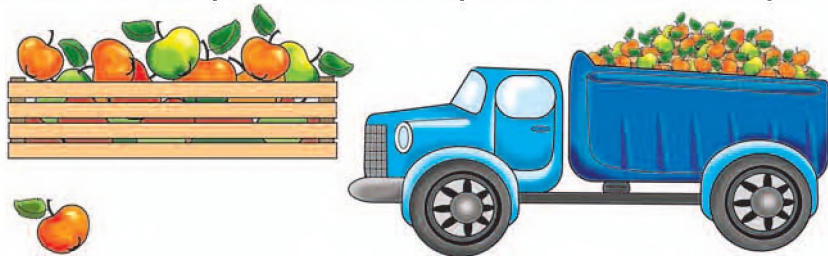
$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м} = 10000 \text{ дм} = 100000 \text{ см} = 1000000 \text{ мм}$$

215. Вирази довжину в метрах: 35 км 123 м, 7 км 50 м, 100 км 485 м, 207 км 300 м.

Міркуй так. В 1 км — 1000 м, 35 км — це 35 тисяч метрів, 35 тисяч метрів і 123 метри — це 35 тисяч 123 метри. Записую число 35 тисяч 123 і назву одиниці довжини — метр.
 $35 \text{ км } 123 \text{ м} = 35123 \text{ м}.$

216. Подай у міліметрах: 8 см 3 мм, 5 дм 5 см 5 мм, 12 дм 1 см.

- 217.** Керовані супутники літають над Землею на висоті від 200 км до 500 км. Чи входять у цей проміжок висоти: 250 км, 420 км, 500 км, 150 км, 800 км, 497 км?
- 218.** Від дому Дмитрика до школи 3 км 400 м. Вирази цю відстань у метрах.
- 219.** Запиши в кілометрах і метрах 45 786 м, 3 070 м, 30 090 м.
Міркуй так. 1 км становить 1 000 м. Отже, відстань 45 786 м містить стільки кілометрів, скільки тисяч у числі 45 786, тобто 45. $45\,786\text{ м} = 45\text{ км } 786\text{ м}$.
- 220.** Влітку кеди коштували k грн. Восени на розпродажу літнього взуття їхня вартість зменшилася на п'яту частину. Що означають вирази $k : 5$, $k - k : 5$?
- 221.** $(489 - 384) : (972 - 967)$ $90 \cdot 100 : 10$
 $4 \cdot (713 - 688) : 100$ $67 \cdot (529 - 29)$
- 222.** Марафонська дистанція становить 42 км 195 м. Запиши цю відстань у метрах.
- 223.** Світовий рекорд зі стрибків у висоту в чоловіків становить 245 см, у жінок — 209 см. Вирази кожен висоту в метрах і сантиметрах.
- 224.** З друзями чи з батьками дізнайся світові рекорди зі стрибків у висоту із жердиною і запиши їх у різних одиницях вимірювання.
- 225.** Назви відомі тобі одиниці вимірювання маси.
- 226.** Які одиниці маси зручніше використовувати для зважування одного яблука, ящика яблук, вантажівки яблук?

Запам'ятай ці співвідношення!

$$1\text{ кг} = 1\,000\text{ г} \qquad 1\text{ ц} = 100\text{ кг}$$

$$1\text{ т} = 1\,000\text{ кг} \qquad 1\text{ т} = 10\text{ ц}$$

227. Запиши, скільки:

- 1) кілограмів у 8 т, 6 ц, 8 ц 5 кг, 5 т 5 ц;
- 2) тонн у 6 000 кг, 30 000 кг, 40 000 кг;
- 3) грамів у 5 кг, 20 кг, 14 кг, 6 кг 005 г.

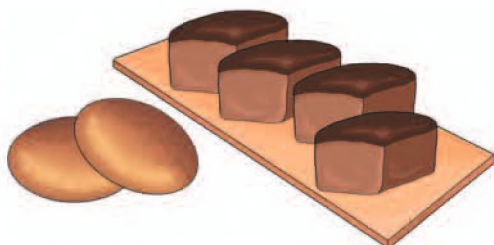
228. Маса 1 л води — 1 кг. Яка маса 100 л води? 1 000 л води?

229. Із кожного центнера винограду отримують 25 кг родзинок. Скільки кілограмів родзинок отримають із 1 т винограду?

230. Упиши пропущені назви одиниць довжини і маси так, щоб рівності були правильними.

$$1 \dots = 10 \dots \qquad 1 \dots = 100 \dots \qquad 1 \dots = 1\,000 \dots$$

231. Хлібозавод щодоби працює у 3 зміни, і за кожну зміну на ньому випікають 5 т пшеничного хліба, а житнього — у 2 рази більше. Скільки всього тонн хліба випікають за добу? За 10 діб?

232. За день у магазині продали 345 кг хліба, а залишилося — на 278 кг менше, ніж продали. Скільки хліба було в магазині на початок дня?

233. Перший учень записує в стовпчик назви одиниць довжини, а другий — назви одиниць маси.

Метр, кілограм, сантиметр, грам, міліметр, тонна, дециметр, кілометр.

234. $50\,000 : 100 \cdot 1\,000$	$340 \cdot 100 : 1\,000$	$47 \cdot 9 - 9$
$678\,000 : 1\,000 \cdot 10$	$890 \cdot 10 \cdot 100$	$47 \cdot (9 - 9)$

235. Як ти думаєш, скільки цибулин (морквин, буряків) в 1 кг? Перевір зважуванням. У класі зробіть спільний висновок.

236. У зоопарку щодня бегемоту дають 25 кг овочів і фруктів, а слонові — в 3 рази більше. Скільки овочів і фруктів потрібно слонові та двом бегемотам на тиждень? Відповідь запиши у центнерах.

237. Скільки часу триває урок?

238. Назви відомі тобі одиниці часу. Як вимірюється час?

За допомогою годинника вимірюють час у секундах і годинах.

$$1 \text{ хв} = 60 \text{ с}$$

$$1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$$

У календарі для вимірювання часу використовують добу, тиждень, місяць і рік.

$$1 \text{ доба} = 24 \text{ год}$$

$$1 \text{ тиждень} = 7 \text{ діб (днів)}$$

$$1 \text{ рік} = 365 \text{ або } 366 \text{ діб}$$

$$1 \text{ рік} = 12 \text{ місяців}$$

Історичні події вимірюють у роках і століттях.

$$1 \text{ століття} = 100 \text{ років}$$

239. Вирази:

- 1) у годинах 5 діб, 2 доби, 4 доби 3 год;
- 2) у добах 72 год, 3 тижні, 24 год;
- 3) у роках 48 міс., 1 століття, 24 міс.

240. На змаганнях спортсмен пробіг дистанцію 800 м за 1 хв 54 с. За скільки секунд він подолав цю дистанцію?

241. Середня тривалість життя дуба 400 років. Скільки це століть?

Прочитай пояснення, як визначити, в якому столітті відбулася певна подія.

У якому столітті у Києві завершилося будівництво собору Святої Софії, якщо відомо, що ця подія відбулася в 1037 році?

Пояснення. Щоб дізнатися, у якому столітті відбулася ця подія, треба $1037 : 100 = 10$ (ост. 37). Отже, в 1037 році минуло 10 повних століть і 37 років одинадцятого століття.

Відповідь: собор був побудований в 11 столітті.

242. Визнач, у якому столітті відбулися зазначені події.

- 1) Вершина творчості Лесі Українки, драма «Лісова пісня», вийшла друком у 1912 році.
- 2) За легендою місто Житомир було засновано близько 884 року.

3) Місто Богуслав було засновано в 1032 році київським князем Ярославом Мудрим.

4) 20 січня 1661 року було засновано Львівський університет.

243. У якому столітті ми живемо? У якому році почалося наше століття?

244. Київ було засновано понад 1 500 років тому. Скільки століть існує Київ?

245. Визнач, у якому столітті відбулися зазначені події.

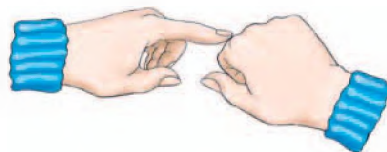
1) Одеський національний університет імені І. І. Мечникова було засновано в 1865 році.

2) XX Зимові Олімпійські ігри відбулися в 2006 році в Італії.

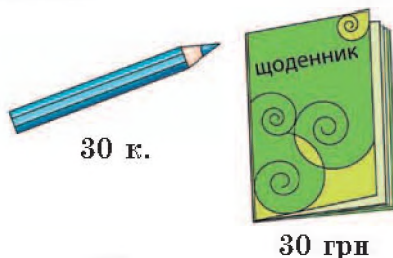
3) У 1867 році у Києві було засновано театр опери і балету.

4) У 1738 році до Києво-Могилянської академії вступив Григорій Сковорода, український філософ, поет і педагог.

246. Існує простий спосіб запам'ятовування кількості днів у місяці — «правило кісточок». Дізнайся про нього у старших, запам'ятай. Обговоріть цей спосіб у класі.

247. Що дорожче? Чому?

248. Які ти знаєш одиниці вартості?

1 грн = 100 к.

Гривня — це національна грошова одиниця України, або валюта.

На території інших держав діє своя валюта, наприклад, швейцарський франк, японська єна, долар США, канадський долар, австралійський долар. Частина європейських країн увела в обіг спільну грошову одиницю — євро.

Грошові одиниці різних країн можна обмінювати між собою (конвертувати) за встановленим курсом.

- 249.** На яких монетах їхня вартість позначена одноцифровим числом? Двоцифровим числом?

- 250.** Скільки купюр вартістю по 100 грн отримаєш, якщо розмінати ними купюру вартістю 500 грн? Скільки купюр вартістю по 1 грн отримаєш, якщо розмінати ними купюру вартістю 200 грн?
- 251.** Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену задачу.
За 1 долар США можна отримати 100 японських єн. Скільки єн можна отримати за 50 доларів?
- 252.** Петрик збирав у скарбничку монети по 50 к. Скільки йому треба взяти цих монет, щоб купити морозиво за 5 грн?

- 253.** Вирази у копійках.
55 грн, 72 грн, 115 грн 25 к., 93 грн 45 к., 17 грн 1 к.
- 254.** Марійка зібрала у свою скарбничку 1 250 к. Скільки це гривень і копійок?

255. Порівняй.

1 000 к. * 1 грн

837 грн * 8 037 к.

70 грн 56 к. * 756 к.

5 505 к. * 55 055 грн

256. Для маринування купили 8 кг огірків по 4 грн за 1 кг і 5 кг помідорів по 6 грн за 1 кг. Скільки грошей витратили на ці овочі?

257. Оксанка отримала в магазині решту — 80 копійок чотирма монетами. Які це можуть бути монети? Запиши всі варіанти.

258. Як отримати 1 грн за допомогою 5 монет?

259. Порівняй.

500 к. * 500 грн

707 грн * 7 070 к.

10 грн * 100 к.

25 грн 25 к. * 25 025 к.

260. Брати Василько та Мирослав вирішили купити матусі букет квітів за 35 грн. У Василька у гаманці було 17 грн паперовими грошима, а у Мирослава — 16 грн паперовими грошима і 3 грн монетами. Чи вистачить їм цих грошей, щоб купити квіти?

Площа

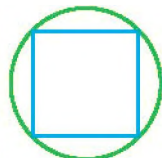
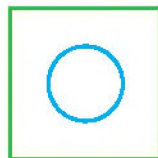
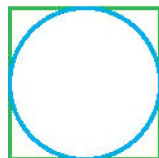

Розглянь малюнок. Планшет повністю помістився на столі і ще залишилося місце. У такому випадку говорять, що площа планшета менша, ніж площа стільниці, або площа стільниці більша, ніж площа планшета.

261. Поклади зошит на парту. Що можна сказати про площу зошита і площу стільниці парти?

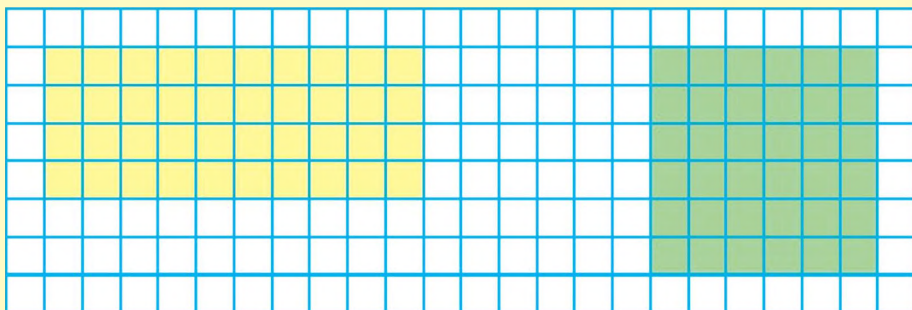
262. Розглянь малюнки. Що можна сказати про площу круга і площу квадрата на малюнках?

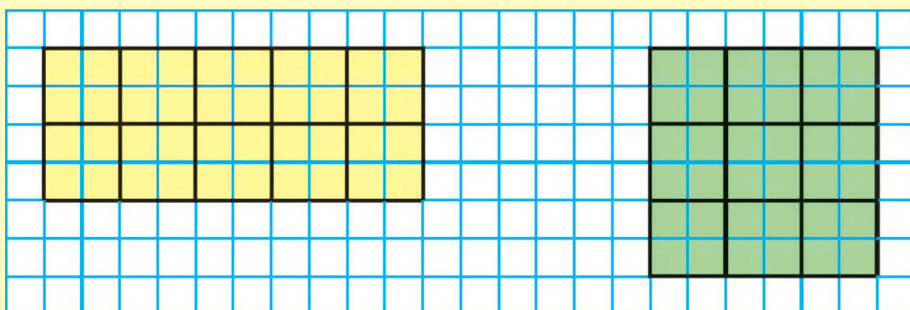
- 263.** Уяви футбольне поле і волейбольний майданчик. Площа якої ділянки більша?

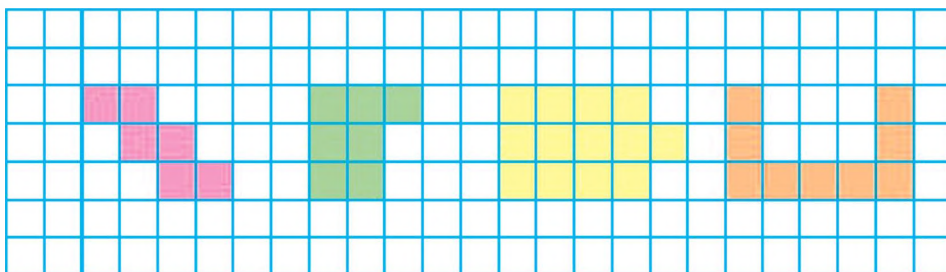
Чи можеш визначити, яка з цих геометричних фігур має більшу площу?

Щоб порівняти ці фігури за величиною, розділимо кожну з них на однакові квадрати. У першій фігурі помістилося 10 таких квадратів, у другій — 9 квадратів. Робимо висновок: *площа першої фігури більша, тому що в ній міститься більше квадратів.*

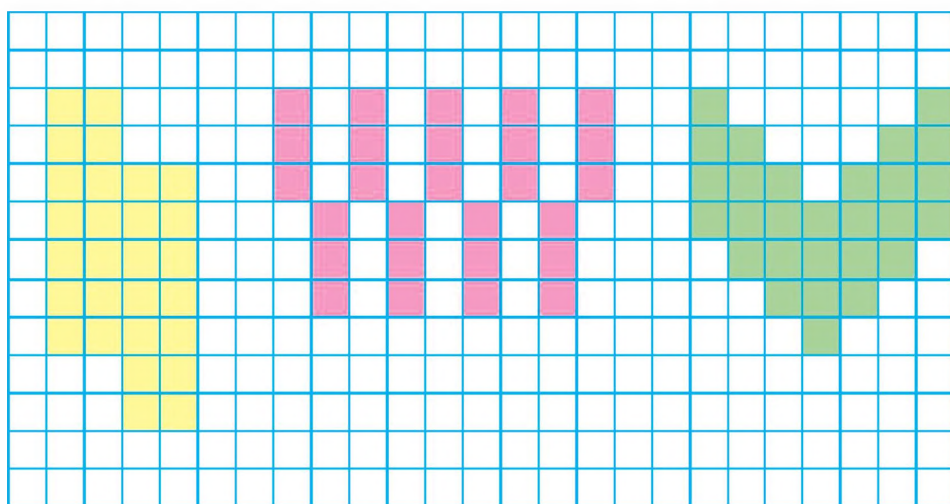

- 264.** Скільки квадратів містить кожна фігура?
Яка з фігур має найбільшу площу? Найменшу?

265. Скільки квадратів містить кожна фігура?

Як зручно знайти кількість квадратів у цих фігурах?

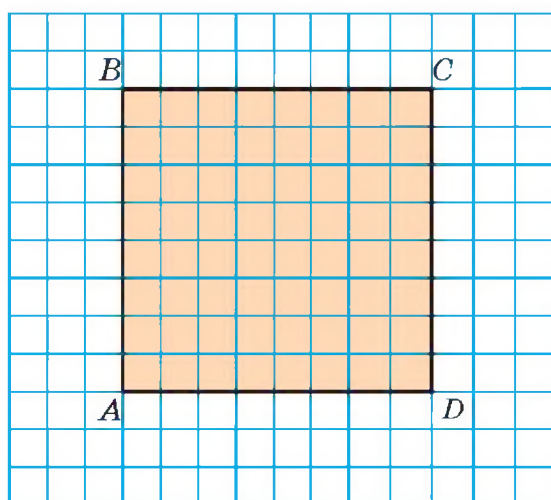
266. Склади та обчисли вирази.

- 1) Ділене 96, дільник 4. Знайди частку.
- 2) Ділене 84, дільник виражений добутком 21 і 2. Знайди частку.
- 3) Одне число 96, а друге в 2 рази менше. Знайди друге число.

267. $b + 679 = 901$

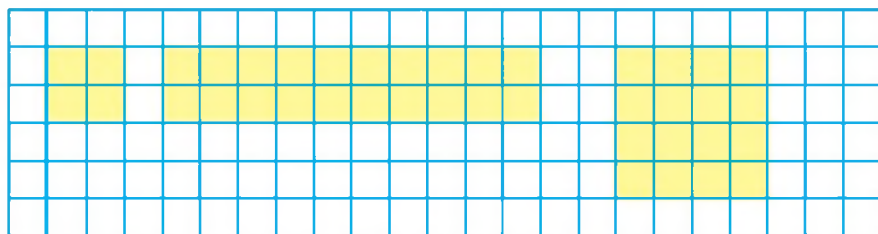
$847 : d = 7$

268. Користуючись сіткою, визнач, скільки квадратів містить фігура $ABCD$.

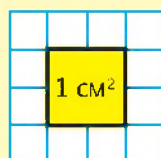
269.

Чи можеш ти визначити, на скільки площа однієї фігури більша від іншої?

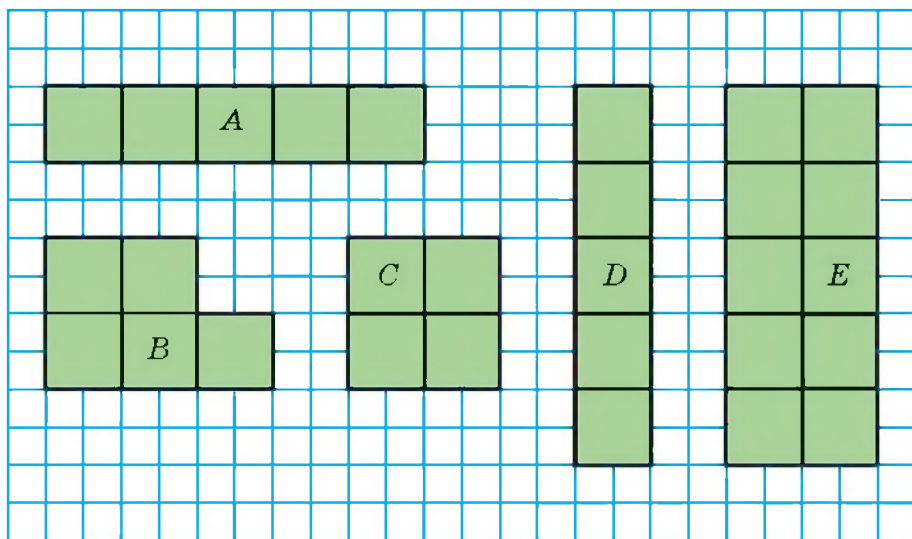

Як і всі інші величини, площу можна вимірювати, обчислювати і виконувати з цими числами різні дії. Для цього визначили такі одиниці — **квадратний метр**, **квадратний дециметр**, **квадратний сантиметр**, **квадратний міліметр**, **квадратний кілометр**.

На малюнку зображено квадрат, площа якого — **1 квадратний сантиметр**, короткий запис — **1 см²**. За допомогою цієї міри вимірюють площі невеликих об'єктів.

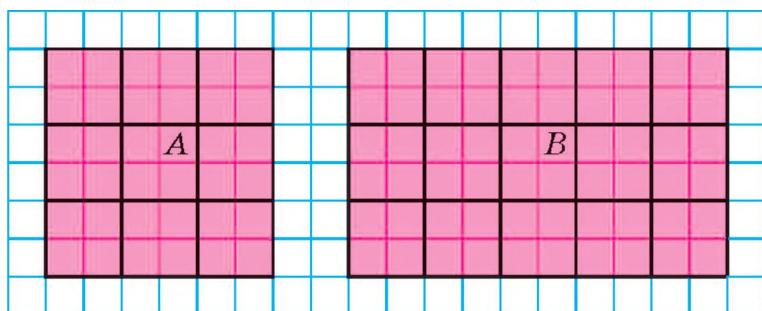

270. Скільки квадратних сантиметрів міститься у кожній фігурі?

271. Накреси прямокутник довжиною 5 см і шириною 1 см. Розбий його на квадратні сантиметри. Яка площа цього прямокутника?

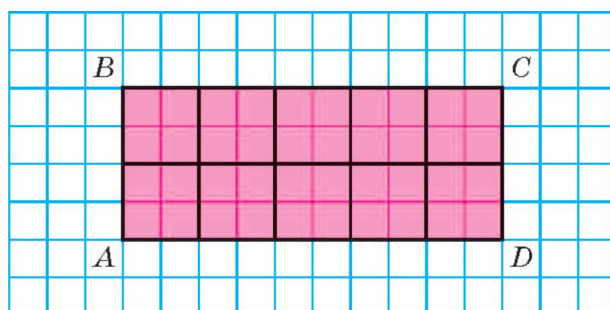
- 272.** Визнач площу кожної фігури та обчисли, на скільки квадратних сантиметрів площа другої фігури більша від площі першої.

- 273.** Розглянь малюнок до завдання 269 і скажи, на скільки площа прямокутника більша від площі кожного квадрата.
- 274.** Молокозавод привіз до магазину 35 ящиків йогурту, по 9 пляшок у кожному ящику. За день продали сьому частину йогурту. Скільки пляшок йогурту залишилося в магазині?
- 275.** Фермер привіз на базар k ящиків буряків, по f кг у кожному. За 2 години продав n кг. Скільки кілограмів буряків залишилося продати?
- Склади вираз, обчисли, якщо $k = 5$, $f = 15$, $n = 30$; $k = 4$, $f = 12$, $n = 18$.

276. $567 - 623 : 7 + 13$ $825 \cdot 1000 : 10$
 $62 \cdot 9 - 928 : 2$ $100\,000 : 100 : 100$

- 277.** Знайди периметр і площу прямокутника.

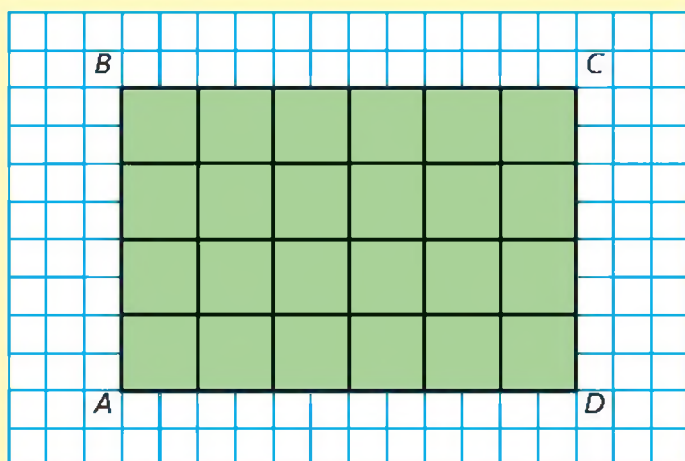

278. $103 \cdot 8 : 4$ $15 \cdot 8 : 10$ $(952 - 315) : 7 \cdot 8$

Площа прямокутника

Ти вже вмієш знаходити площу фігур, перераховуючи кількість квадратних сантиметрів, які в ній містяться. Прочитай пояснення, як обчислювати площу прямокутника.

Прямокутник $ABCD$ має довжину 6 см, а ширину — 4 см. Розділимо цей прямокутник на квадрати зі стороною 1 см. Виходить, що прямокутник $ABCD$ складається з 4 рядів по 6 квадратів у кожному ряді. Таким чином, щоб знайти кількість квадратних сантиметрів, треба $6 \cdot 4$. Виконаємо цю дію: помножимо довжину прямокутника на його ширину. Дістанемо 24 см^2 .

Щоб знайти площу прямокутника, треба його довжину помножити на ширину.

Це правило можна записати у вигляді формули. Позначимо довжину прямокутника буквою a , ширину — буквою b , а площу — буквою S , тоді

$$S = a \cdot b.$$

Цю формулу називають **формулою площі прямокутника**.

Якщо довжину і ширину прямокутника виміряли в сантиметрах, то площу дістаємо в **квадратних сантиметрах**.

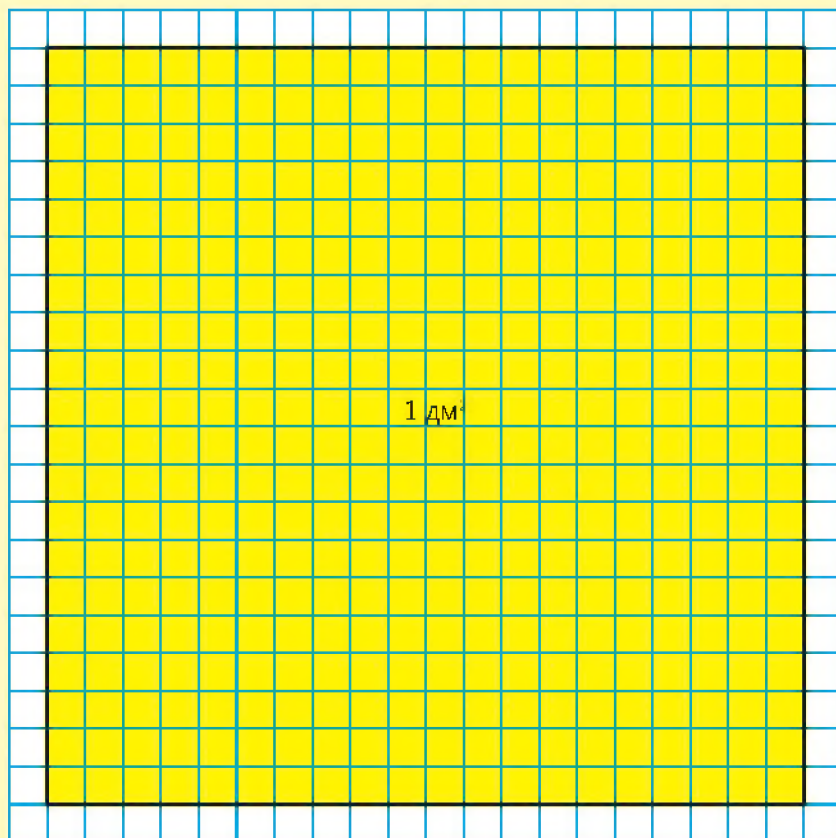
Якщо довжину і ширину виміряли в дециметрах, то й площу дістаємо в **квадратних дециметрах**.

Якщо вимірювання в метрах, то площа — в **квадратних метрах**.

1 дм² — це площа квадрата зі стороною 1 дм.

$$1 \text{ дм} \cdot 1 \text{ дм} = 1 \text{ дм}^2$$

1 м² — це площа квадрата зі стороною 1 м.

279. Прочитай, які площі займають ці предмети.

280. Знайди площу екрана планшета, якщо його довжина 20 см, а ширина 25 см.

281. Знайди площу стільниці парти, якщо її довжина 8 дм, а ширина 5 дм.

- 282.** Знайди площу підлоги аудиторії, якщо її довжина 10 м, а ширина 8 м.

Найбільша одиниця довжини, яку ти знаєш, — кілометр.

Квадрат, сторона якого дорівнює 1 км, має площу **1 км²**.

У квадратних кілометрах вимірюють площі країн, областей, водоймищ тощо.

- 283.** Прочитай, які площі займають ці об'єкти.

Зразок. Площа України становить шістсот три тисячі шістсот двадцять вісім квадратних кілометрів.

Площа України — 603 628 км².

Площа Франції — 551 500 км².

Площа Закарпатської області — 12 800 км².

Площа Київського моря — 922 км².

- 284.** Знайди площу водосховища прямокутної форми, якщо його довжина 4 км, а ширина 2 км.

- 285.** Для бібліотеки купили 7 столів по s грн за стіл.

Скільки грошей заплатили за покупку?

Скільки столів можна купити за b грн?

- 286.** Знайди значення виразу $a + a : 8$, якщо $a = 304$; $a = 680$.

- 287.** В одній пляшці 2 л води. Скільки літрів води в s таких пляшках?

Обчисли, якщо $s = 8$; $s = 100$.

- 288.** Знайди площу екрана телефона, якщо його ширина 6 см, а довжина — на 4 см більша, ніж ширина.

- 289.** Знайди площу прямокутника зі сторонами 7 см і 9 см; 10 см і 30 см.

Квадрат — це прямокутник із рівними сторонами. Щоб знайти площу квадрата, треба довжину сторони помножити саму на себе.

$$S = a \cdot a$$

Якщо сторона квадрата дорівнює 3 м, то його площа становить

$$3 \text{ м} \cdot 3 \text{ м} = 9 \text{ м}^2.$$

- 290.** Знайди площу квадрата зі стороною 5 м; 9 дм; 10 км.
- 291.** Накресли у зошиті квадрат зі стороною 5 см. Знайди його периметр і площу.
- 292.** Знайди площу садової ділянки квадратної форми зі стороною 20 м.

Площі невеликих ділянок землі вимірюють в арах (сотках). Один ар (1 а) — це площа квадрата зі стороною 10 м. Такий квадрат можна розділити на 100 ($10 \cdot 10$) квадратів зі стороною 1 м. Тому

$$1 \text{ а} = 100 \text{ м}^2.$$

- 293.** Запиши площі ділянки в арах.

$1\,400 \text{ м}^2$, 700 м^2 , $2\,000 \text{ м}^2$, $34\,000 \text{ м}^2$.

Міркуй так. Оскільки в одному арі 100 м^2 , то для того, щоб знайти, скільки арів становить $1\,400 \text{ м}^2$, треба це число поділити на 100. $1\,400$ поділити на 100, буде 14. Записую $1\,400 \text{ м}^2 = 14 \text{ а}$.

- 294.** Знайди площу ділянки землі, засадженої полуницею, якщо ця ділянка має форму квадрата зі стороною 10 м. Скільки це арів?

Площі полів вимірюють у гектарах. Один гектар (1 га) — це площа квадрата зі стороною 100 м. Такий квадрат можна розділити на 10 000 ($100 \cdot 100$) квадратів зі стороною 1 м. Тому

$$1 \text{ га} = 10\,000 \text{ м}^2.$$

Оскільки $10\,000 : 100 = 100$, то

$$1 \text{ га} = 100 \text{ а}.$$

- 295.** Запиши площі у квадратних метрах.

50 а, 3 а, 1 га, 5 га, 23 а.

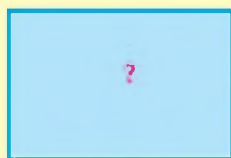
- 296.** Поміркуй і запиши, в яких одиницях вимірювали площу:

- 1) гудзика — 50 ...;
- 2) поштового конверта — 150 ...;
- 3) квіткової клумби — 12 ...;
- 4) міста Києва — 836 ...

- 297.** Площа грядки з огірками 8 м^2 , а площа грядки з буряками — на 3 м^2 більша. Яку площу займають ці овочі?
- 298.** Площа футбольного поля 648 м^2 , а площа волейбольного майданчика — у 4 рази менша. Яка площа волейбольного майданчика?
- 299.** Обчисли площу волейбольного майданчика, якщо його довжина 18 м , а ширина — у 2 рази менша.

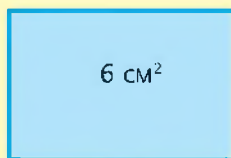
Розглянь розв'язання задачі на знаходження площі прямокутника та двох задач, обернених до неї.

2 см

3 см

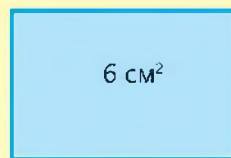
$$3 \cdot 2 = 6 \text{ (см}^2\text{)}$$

2 см

?

$$6 : 2 = 3 \text{ (см)}$$

3 см

3 см

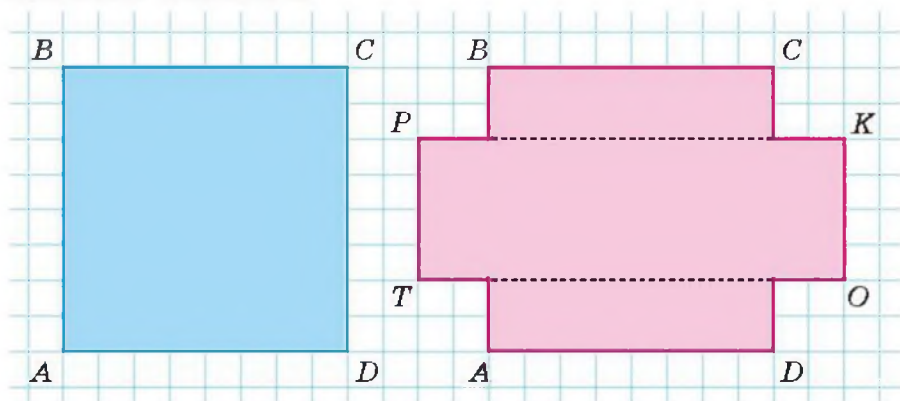
$$6 : 3 = 2 \text{ (см)}$$

- 300.** 1) Довжина прямокутника 8 см , ширина 5 см . Обчисли площу цього прямокутника.
- 2) Площа прямокутника 40 см^2 , довжина його 8 см . Чому дорівнює ширина цього прямокутника?
- 3) Площа прямокутника 40 см^2 , ширина його 5 см . Знайди його довжину.
- 301.** Склади і розв'яжи задачі.

Довжина	Ширина	Площа
5 см	13 см	?
?	13 см	65 см^2
5 см	?	65 см^2

- 302.** Площа прямокутника 24 см^2 , довжина 8 см . Знайди ширину прямокутника. Побудуй такий прямокутник.
- 303.** Розв'яжи задачу і склади до неї дві обернені.
Довжина прямокутника 7 м , ширина 4 м . Знайди площу.

304. Розглянь малюнок.

Яка площа фігури $ABCD$?

Яка площа закритої частини фігури $ABCD$?

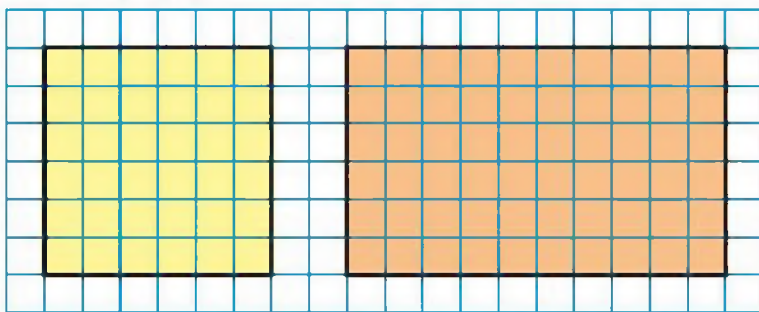
Яка площа фігури $TPKO$?

Яка площа фігури, зображеної на другому малюнку?

305. Площа стадіону 6000 м^2 , його довжина 100 м . Знайди ширину стадіону.

306. Площа прямокутника 24 см^2 . Відомо, що його ширина 4 см . Обчисли довжину і накресли цей прямокутник.

307. Знайди периметр і площу прямокутника та квадрата, користуючись формулами.

Для фігур, які не є прямокутниками, застосовують інші способи знаходження площі. Прочитай пояснення, як можна знаходити площі різних фігур за допомогою *палетки*.

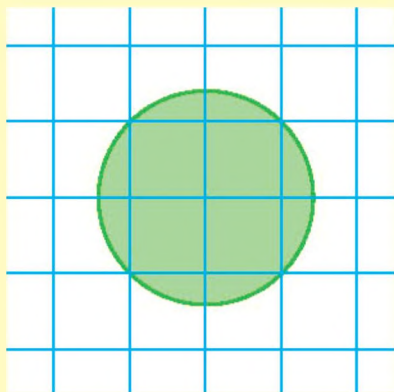
Палетка — прозора плівка, розділена на однакові квадрати: це можуть бути квадратні міліметри, квадратні сантиметри, квадратні дециметри.

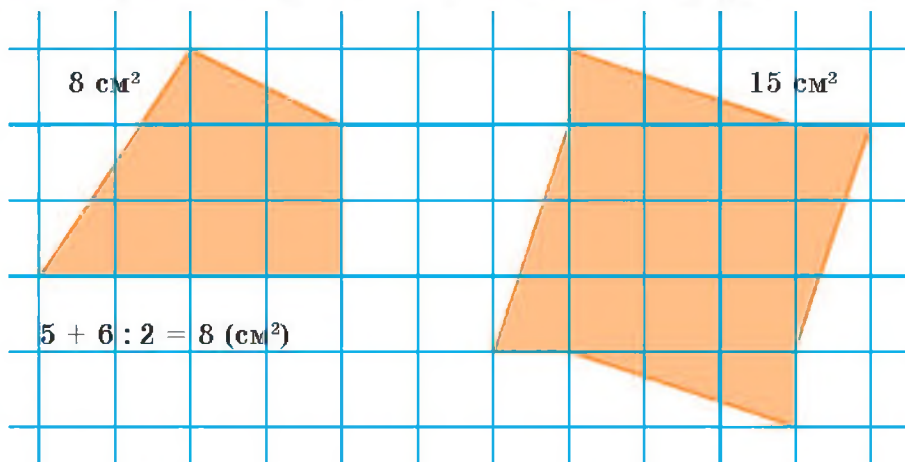
На малюнку накладено на круг плівку, розділену на квадратні сантиметри.

Спочатку підраховують, скільки цілих квадратних сантиметрів містить фігура. Їх 4. Потім лічать неповні квадрати — їх 8. Домовились два неповні квадрати рахувати за один. Розділимо 8 на 2, буде 4. Усього: $4 + 4 = 8$.

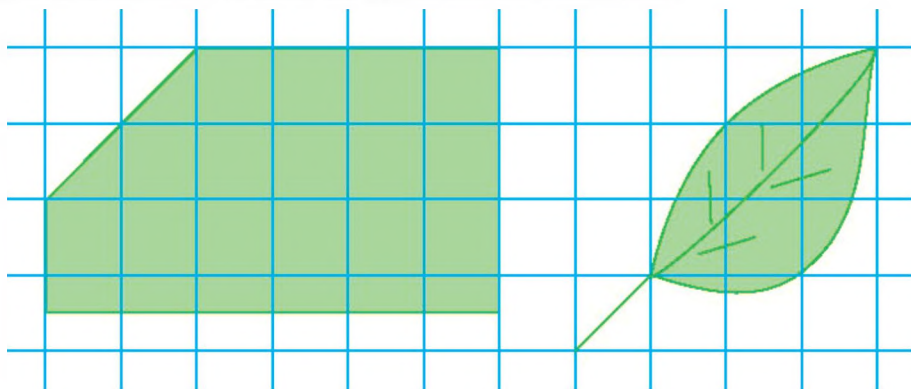
Площа фігури, визначена за допомогою палетки, є орієнтовною (неточною).

308. Поясни, як знаходили площі зображених фігур.

309. Знайди площу фігур за допомогою палетки.

310. Обчисли площу одного з найбільших сіл України — Медвина, якщо відомо, що його довжина 7 км, а ширина 5 км.

311. Площа грядки під огірками — 4 м^2 , а площа грядки під капустою — 3 м^2 . Яку площу займають ці овочі?

312. Прочитай вирази і знайди їхні значення.

$$306 \cdot 3 - 306 : 3$$

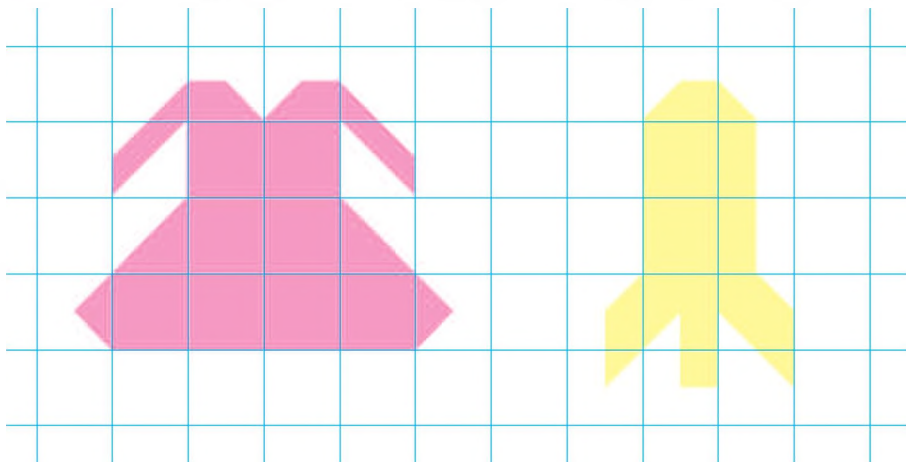
$$74 \cdot 7 - 7$$

313. Прочитай буквені вирази і знайди їхні значення.

1) $k : 7 + k$, якщо $k = 945$. 2) $x + 9 \cdot x$, якщо $x = 100$.

◆ **314.** Площа поля становить 17 га. Скільки це арів?

315. Обчисли площу зображених предметів за допомогою палетки.

◆ **316.** Город прямокутної форми довжиною 60 м і шириною 45 м розділили на три рівні за площею грядки. Скільки арів займає кожна грядка?

317. Накресли квадрат $MKOP$ із стороною 4 см. Обчисли його площу і периметр.

◆ **318.** Порівняй.

$$50 \text{ а} * 5 \text{ га}$$

$$50 \text{ м}^2 * 5 \text{ дм}^2$$

$$10 \text{ см}^2 * 1 \text{ дм}^2$$

319. Порівняй.

$$23\,678 * 23 \cdot 1\,000$$

$$345 * 34\,000 : 100$$

$$13\,100 \cdot 10 * 100 \cdot 100$$

$$15\,700 : 100 * 100 \cdot 15$$

320. Накресли прямокутник $ABCD$, у якому $AB = 3 \text{ см}$, а $BC = 5 \text{ см}$. Обчисли його периметр і площу.

321. Порівняй.

$$17\,800 * 17\,000 + 801$$

$$23\,456 - 456 * 23\,000$$

$$4\,500 \cdot 100 * 4\,500 : 100$$

$$67\,000 : 10 : 100 * 67\,000 : 100 : 10$$

Додавання натуральних чисел. Властивості дії додавання

Будь-які два натуральні числа можна додати.

Додавання — це арифметична дія, за допомогою якої знаходять число, що складається зі стільких одиниць, скільки їх є в усіх доданках разом.

$$\begin{array}{ccc}
 \text{Доданок} & & \text{Доданок} \\
 \downarrow & & \downarrow \\
 11 + 9 = 20 \\
 \underbrace{\hspace{1.5cm}} & & \uparrow \\
 \text{Сума} & & \text{Сума}
 \end{array}$$

Сума натуральних чисел завжди більша від кожного з доданків.

Для швидкого і раціонального обчислення треба знати **способи усного і письмового додавання та властивості дії додавання**.

322. Прочитай задачі. Розв'яжи задачі, які розв'язуються дією додавання.

- 1) Для виготовлення торта витратили 310 г вершкового масла і 250 г маргарину. Скільки всього грамів жирів витратили для виготовлення торта?
- 2) Від мотка відрізали спочатку 43 м стрічки, а потім — ще 46 м. Скільки всього метрів стрічки відрізали?
- 3) У Марійки 29 листівок із зображенням квітів, а в Оленки — на 2 листівки більше. Скільки листівок в Оленки?
- 4) В автобусі їхали 35 пасажирів, 9 із них вийшли на зупинці. Скільки пасажирів залишилося в автобусі?

323. Прочитай рівності, зроби висновки.

$$988 + 0 = 988$$

$$0 + 831 = 831$$

$$0 + 701 = 701$$

$$600 + 0 = 600$$

Для будь-якого значення a рівності $a + 0 = a$ і $0 + a = a$ правильні.
Додавання нуля не змінює числа.

324. Обчисли.

$$0 + 0$$

$$506 + 0$$

$$0 + 1147$$

$$0 + 105$$

325. У Каті у кошику m грибів, а у Віри — k грибів. Скільки всього грибів у дівчаток?

Склади вираз і знайди його значення, якщо:

1) $m = 56$, $k = 29$; 2) $m = 0$, $k = 87$; 3) $m = 7$, $k = 0$.

326. $147 + 347 - 357$

$$789 + 0 + 100$$

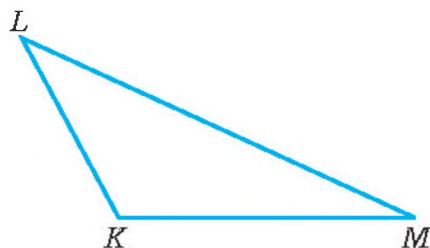
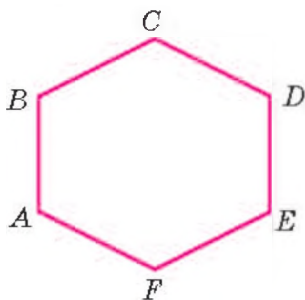
$$147 + (347 - 347)$$

$$349 + 349 + 0$$

327. Довжина грядки 14 м, а ширина — на 5 м менша. Сьому частину грядки засадили капустою. Обчисли площу грядки, засаджену капустою.

328. Знайди периметр кожної фігури.

329. Визнач, яка задача розв'язується додаванням, і розв'яжи її.

1) На ставку плавало 72 качки, а гусей — у 20 разів більше. Скільки гусей плавало на ставку?

2) На свято прийшло 472 дітей і 127 дорослих. Скільки всього осіб прийшло на свято?

3) Кількість мешканців міста Києва на 1 січня 2014 року становила 2 868 702 осіб, а міста Львова — 729 038. У якому місті мешканців більше? На скільки більше?

330. $(835 - 794) \cdot 9 + 0$

$$5 \cdot (67 + 0) - 321$$

331. Поясни розв'язання задачі.

У шкільних змаганнях брали участь a хлопчиків і b дівчаток. Скільки учнів брали участь у змаганнях? Обчисли, якщо $a = 39$, $b = 28$.

1-й спосіб.

$$a + b$$

$$39 + 28 = 67$$

2-й спосіб.

$$b + a$$

$$28 + 39 = 67$$

Для будь-яких чисел a і b правильна рівність

$$a + b = b + a.$$

Ця рівність виражає **переставний закон додавання**. Він читається так: від переставлення доданків сума не змінюється.

Числа можна додавати в будь-якому порядку.

332. Знайди значення виразів $x + c$ і $c + x$, якщо $x = 348$ і $c = 257$. Порівняй результати.

333. Поясни складання рівностей.

$$\begin{array}{l|l} 68 + 75 = 143 & 75 + 68 = 143 \\ 68 + 75 = 75 + 68 & \end{array} \quad \begin{array}{l} 300 + 40 = 340 \\ 300 + 40 = 40 + 300 \end{array} \quad \begin{array}{l} 40 + 300 = 340 \\ 40 + 300 \end{array}$$

334. Накресли перший відрізок завдовжки 4 см, а другий — 6 см. Збільш перший відрізок на 6 см, а другий — на 4 см. Порівняй довжини обох відрізків.

335. Поясни розв'язання задачі.

До магазину привезли 46 кг яблук, 72 кг апельсинів і 52 кг бананів. Скільки кілограмів фруктів привезли до магазину?

1-й спосіб. Обчислимо масу яблук і апельсинів та до цієї суми додамо масу бананів.

$$(46 + 72) + 52 \text{ (кг)}$$

2-й спосіб. Обчислимо масу апельсинів і бананів та цю суму додамо до маси яблук.

$$46 + (72 + 52) \text{ (кг)}$$

Поясни рівність, складену до цієї задачі.

$$(a + b) + c = a + (b + c)$$

Що означають букви? Що означають вирази?

Для будь-яких чисел a , b , c правильна рівність

$$(a + b) + c = a + (b + c).$$

Ця рівність виражає **сполучний закон додавання**, його читають так: щоб до суми двох чисел додати третє число, можна до першого числа додати суму другого і третього чисел.

У сумі кількох доданків можна будь-як переставляти доданки і брати їх у дужки.

- 336.** Виконай дії, використовуючи переставний і сполучний закони.

$$328 + (42 + 68)$$

$$(115 + 97) + 188$$

- 337.** 1) Скількома способами, не переставляючи доданки, можна знайти суму $48 + 67 + 18$?

2) Скількома способами можна знайти суму $64 + 39 + 78$, переставляючи доданки?

- 338.** Обчисли зручним способом.

$$639 + (61 + 37)$$

$$(492 + 43) + 8$$

$$357 + 291 + 43$$

$$648 + 125 + 75$$

$$581 + 684 + 19$$

$$(123 + 123) + 77$$

- 339.** Обчисли і порівняй здобуті результати.

$$43 + 22 + 8 + 17 + 40$$

$$(43 + 17) + 22 + (8 + 40)$$

$$43 + (22 + 8) + 17 + 40$$

$$(22 + 8) + (43 + 17) + 40$$

- 340.** Обчисли зручним способом.

$$89 + 784 + 11$$

$$(34 + 785) + 15$$

$$44 + (56 + 179)$$

$$(679 + 281) + 21$$

- 341.** Першого дня зібрали 176 ц яблук, другого дня — на 24 ц більше. Скільки всього центнерів яблук зібрали за 2 дні?

Склади вираз до задачі, обчисли зручним способом.

- 342.** Фермер купив на базарі індику масою 16 кг, гусака масою 8 кг і півня масою 4 кг. Яка загальна маса всіх птахів?

- 343.** У палаці дитячої творчості шаховий гурток відвідують 14 дітей, гурток авіамоделювання — 15 дітей, а хорового співу — 26 дітей. Скільки всього дітей відвідують ці гуртки?

Віднімання натуральних чисел.

Властивості дії віднімання

Зменшення числа на зазначену кількість одиниць здійснюється дією віднімання.

$$\begin{array}{ccc} \text{Зменшуване} & & \text{Від'ємник} \\ \downarrow & & \downarrow \\ 97 - 51 = 46 \\ \underbrace{\hspace{1.5cm}} & & \uparrow \\ \text{Різниця} & & \text{Різниця} \end{array}$$

Віднімання — це дія, коли за сумою двох доданків і одним із них знаходять другий доданок.

344. $784 - 383$ $510 - 319$ $714 - 520$ $6000 - 600 + 6$
 $918 - 543$ $900 - 47$ $887 - 139$ $8000 - 2000 + 2$

345. 1) Прочитай задачу.

Спортивний комплекс «Динамо» впродовж тижня відвідали 540 спортсменів. Із них 150 футболістів, 180 баскетболістів, а решта — легкоатлети. Скільки легкоатлетів відвідали спортивний комплекс протягом тижня?

2) Розглянь способи розв'язування задачі.

1-й спосіб. $540 - (150 + 180) = 210$

2-й спосіб. $540 - 150 - 180 = 210$

Відповідь: 210 легкоатлетів.

3) Поясни складання рівності $a - (b + c) = a - b - c$.

Зроби висновки.

Щоб відняти суму від числа, достатньо послідовно відняти від нього кожний доданок окремо.

346. Для приготування смородинового напою взяли 250 г смородини, 150 г цукру, 500 г води, трохи кориці. Усього напою вийшло 902 г. Скільки грамів кориці використали для приготування напою?

347. Прочитай задачі і поясни складені до них буквені вирази.

- 1) На овочевій базі було 410 ц картоплі. Магазину відвантажили 149 ц. Скільки центнерів картоплі залишилося на базі?

$$a - b$$

- 2) На складі було 896 т паперу. На видання рекламної газети витратили 275 т паперу, а на видання дитячого журналу — 390 т. Скільки тонн паперу залишилося на складі?

$$a - (b + c)$$

- 3) На теплоході було 258 пасажирів. На першій зупинці зійшло 98 осіб, на другій — 45 жінок і 23 дитини. Скільки пасажирів залишилося на теплоході?

$$a - (b + c + d)$$

Порівняй задачі.

348. Склади і розв'яжи задачі.

1)
$$\begin{array}{l} \text{Лип} - 361 \\ \text{Беріз} - ? \\ \text{Кленів} - ? \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{Лип} - 361 \\ \text{Беріз} - ? \\ \text{Кленів} - ? \end{array}} \right\} 700$$

2)
$$\begin{array}{l} \text{Лип} - \square \\ \text{Беріз} - ? \\ \text{Кленів} - ? \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{Лип} - \square \\ \text{Беріз} - ? \\ \text{Кленів} - ? \end{array}} \right\} \square$$

349. Назви чотирицифрове число, яке закінчується цифрою 7 і яке менше від 2 347.

350. На скільки трицифрових чисел більше, ніж двоцифрових?

351. Прочитай задачі. Розв'яжи ту з них, яка розв'язується дією віднімання.

- 1) За 1 хв учень читає вголос 85 слів, а мовчки — на 113 слів більше. Скільки слів учень читає мовчки?
- 2) У кіоску було 180 газет. Зранку продали 79 газет. Скільки газет залишилося в кіоску?
- 3) Від мотка дроту відрізали 50 м, а потім — ще 72 м. Скільки всього метрів дроту відрізали?

352. Порівняй цифри у записах зменшуваного і від'ємника. Знайди значення кожної різниці.

$$826 - 628$$

$$291 - 192$$

$$716 - 617$$

$$938 - 839$$

$$937 - 739$$

$$835 - 538$$

$$524 - 425$$

$$643 - 346$$

Склади три подібні вирази.

353. 1) Прочитай задачу.

У кіоску було 560 зошитів у клітинку і 204 у лінійку. До обіду продали 140 зошитів. Скільки зошитів залишилося в кіоску?

2) Розглянь способи розв'язування задачі.

1-й спосіб. $(560 + 204) - 140 = 624$

2-й спосіб. $560 - 140 + 204 = 624$

3-й спосіб. $204 - 140 + 560 = 624$

Відповідь: 624 зошити.

3) Поясни складання рівності.

$$(a + b) - c = a - c + b = b - c + a$$

Щоб відняти число від суми, можна відняти це число від будь-якого доданка (за умови, що доданок більший, ніж від'ємник) і здобуту різницю додати до решти доданків.

354. 1) На заготівельному пункті першого дня прийняли 28 кг лікарських рослин, а другого дня — 15 кг. 13 кг рослин здали в аптеку № 1, а решту — в аптеку № 2. Скільки кілограмів лікарських рослин здали в аптеку № 2?

2) Заготівельники за літо зібрали 42 кг лікарських рослин: шавлії 13 кг, деревію — на 2 кг більше, ніж шавлії, а решту становила ромашка. Скільки кілограмів ромашки зібрали?

Розглянь вирази, складені до задач.

1) $(b + c) - a$ 2) $a - (b + b + d)$

Який із виразів ілюструє розв'язування другої задачі?

355. Обчисли зручним способом.

$$(157 + 261) - 57$$

$$(450 + 329) - 350$$

$$311 + 75 + 89$$

$$(567 + 180) - 80$$

$$279 - (200 + 29)$$

$$321 - (58 + 121)$$

356. $(234 + 49) - 134$

$$(181 + 74) - 81$$

$$(672 + 85) - 685$$

$$452 - (52 + 300)$$

$$352 + 79 + 48$$

$$(590 + 389) - 300$$

357. Розв'яжи задачу різними способами.

У Славка було дві купюри вартістю 100 грн і 50 грн. На покупку конструктора він витратив 42 грн. Скільки грошей залишилося у Славка?

Додавання і віднімання багатоцифрових чисел

358. Спочатку перший учень називає три числа, наступних за числом 342 236, потім другий учень називає три числа, попередніх до цього числа.

359. Подай сумою розрядних доданків кожне з чисел.
6947, 3200, 1971.

360. Усно. $300 + 5$ $223 + 6$ $986 - 4$ $340 - 2$
 $602 + 5$ $136 + 5$ $808 - 8$ $312 - 6$

361. Прочитай приклади. У межах яких розрядів треба виконувати дії в кожному прикладі?

$4283 + 3$ $5244 + 9$ $7588 - 7$ $3257 - 8$ $8697 - 5$

362. Обчисли з поясненням.

Міркуй так. $5204 + 8$, треба знайти суму чотирицифрового й одноцифрового чисел. Додаємо одиниці: в першому доданку 4 одиниці, у другому — 8 одиниць. Їхня сума дорівнює 12 одиницям. 12 одиниць — це 1 десяток і 2 одиниці...

$5204 + 8$ $19233 + 5$ $4210 - 2$ $28652 - 7$
 $9402 + 6$ $17129 + 7$ $5629 - 8$ $23246 - 4$
 $7515 + 5$ $72930 + 9$ $1511 - 9$ $50050 - 8$

363. 1) $8546 + 9$ $27312 - 8$ $5644 + 6$ $206156 - 7$
 $4486 + 2$ $8522 - 6$ $8178 - 2$ $2753 - 4$

2) $\begin{array}{r} 38606 \\ + \quad \quad \quad \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 236432 \\ + \quad \quad \quad \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 343210 \\ + \quad \quad \quad \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 5211 \\ - \quad \quad \quad \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 17680 \\ - \quad \quad \quad \\ \hline \end{array}$

364. Виконай дії з перевіркою.

$5000 - 9$ $20000 - 6$ $200000 - 7$ $40000 - 4$

365. Знайди пропущені числа. Перевір дією додавання.

$\begin{array}{r} -6000 \\ \square \\ \hline 5998 \end{array}$ $\begin{array}{r} -3000 \\ \square \\ \hline 2991 \end{array}$ $\begin{array}{r} -10000 \\ \square \\ \hline 9999 \end{array}$ $\begin{array}{r} -8000 \\ \square \\ \hline 7997 \end{array}$ $\begin{array}{r} -70000 \\ \square \\ \hline 69996 \end{array}$ $\begin{array}{r} -600000 \\ \square \\ \hline 599994 \end{array}$

366. 1) За короткими записами склади і розв'яжи задачі.

$$800 \text{ км} \begin{cases} \text{I} - 260 \text{ км} \\ \text{II} - 70 \text{ км} \\ \text{III} - ? \end{cases} \quad 800 \text{ км} \begin{cases} \text{I} - 260 \text{ км} \\ \text{II} - \text{на } 70 \text{ км менше} \\ \text{III} - ? \end{cases}$$

2) Порівняй задачі. Чим вони відрізняються?

367. $67543 + 9$

$5433 + 6$

$8765 - 7$

$4894 + 5$

$895136 - 8$

$157214 - 4$

368. Три спортивні школи відвідує 725 учнів. Першу школу відвідує 235 учнів, другу — на 7 більше, ніж першу. Скільки учнів відвідує третю школу?

369. $999777 * 777999$

$66333 * 66633$

$444555 * 555777$

$77722 * 77222$

370. Розглянь рівності.

$467 + 123 = 590$

$x + 367 = 425$

$523 + (144 + 56) = 723$

$x + (237 + 103) = 900$

$15178 - c = 15170$

$47130 + 8 = 47147 - 9$

Які з цих рівностей є рівняннями?

371. Розв'яжи рівняння з перевіркою.

$336 + k = 768$

$a + 346 = 1000$

$c + 20100 = 40100$

372. Розв'яжи задачі, склавши рівняння.

1) У великому акваріумі плавало 73 рибки. Коли в акваріум випустили ще якусь кількість рибок, у ньому їх стало 105. Скільки рибок було випущено в акваріум?

2) У санаторії відпочивало 610 осіб, із них 109 дітей, а решта — дорослі. Скільки дорослих відпочивало в санаторії?

◆ **373.** Першого дня до кондитерського магазину привезли 158 кг цукерок, другого дня — 148 кг, третього — 163 кг. Скільки кілограмів цукерок привезли четвертого дня, якщо першого і другого дня разом привезли стільки само цукерок, скільки третього і четвертого дня разом?

Поясни складене до задачі рівняння і розв'яжи задачу.

$158 + 148 = 163 + a$

$$\begin{array}{lll} 374. & 22\,386 + 9 & 44\,648 - 9 & 880\,574 + 7 \\ & 220\,386 + 9 & 4\,648 - 9 & 80\,574 + 7 \end{array}$$

375. Скільки розв'язків має нерівність $12\,350 < a < 12\,355$?

376. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння.

За тиждень слоненя піросло та поважчало на 4 кг. Тепер його маса становить 242 кг. Яка була маса слоненяти на початку тижня?

$$\begin{array}{ll} 377. & 567\,859 - 8 + 7 & 379\,742 - 5 \\ & 67\,457 - 9 + 5 & 4893 + 8 \end{array}$$

378. Добери цифри так, щоб нерівності були правильними.

$$\boxed{} 43\,566 < 243\,566 \qquad \boxed{} 42\,325 > 142\,325$$

379. Прочитай число 896 916.

Скільки класів і скільки розрядів у записі цього числа? Назви їх.

Яка цифра стоїть у розряді одиниць тисяч? Скільки всього тисяч у цьому числі?

380. Прочитай приклади. У межах яких розрядів треба виконувати дії в кожному прикладі?

$$3675 + 21 \qquad 26426 + 98 \qquad 9838 - 27 \qquad 17952 - 36$$

381. Обчисли з поясненням.

$$\begin{array}{llll} 2362 + 92 & 29080 - 42 & 6580 - 22 & 308\,641 + 72 \\ 5720 + 69 & 232\,038 - 38 & 12\,649 - 39 & 157\,536 + 85 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 382. \quad \begin{array}{r} 8007 \\ + \quad 81 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 7675 \\ - \quad 35 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 24582 \\ - \quad 46 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 912072 \\ - \quad 58 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 96408 \\ + \quad 79 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

383. Знайди пропущені числа. Зроби перевірку.

$$\begin{array}{r} + \quad 5328 \\ \boxed{} \\ \hline 5388 \end{array} \quad \begin{array}{r} + \quad 44030 \\ \boxed{} \\ \hline 64734 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \quad 333842 \\ \boxed{} \\ \hline 333821 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \quad 6092 \\ \boxed{} \\ \hline 6031 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \quad 5607 \\ \boxed{} \\ \hline 5597 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 384. \quad \begin{array}{r} 5347 \\ + \quad 98 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 64734 \\ + \quad 86 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 61289 \\ - \quad 98 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 44341 \\ - \quad 95 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 385. & 6684 - 79 & 56239 + 82 & 789325 - 84 \\ & 6903 + 97 & 12704 + 57 & 480062 + 57 \end{array}$$

386. Розв'яжи рівняння.

$$x - 37 = 1649$$

$$a + 98 = 33421$$

387. Запиши рівняння за текстом: якщо від p відняти 135, то дістанемо 3047. Розв'яжи це рівняння.

388. Дмитрик задумав число, відняв від нього 349 і дістав 1000. Яке число задумав Дмитрик?

389. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

До магазину привезли торти. Коли 103 торти продали, їх залишилося 32. Скільки тортів привезли до магазину?

- 390. 1) Скільки повних місяців триває навчальний рік? Скільки повних місяців тривають літні канікули?
2) Скільки всього святкових і вихідних днів у році?
3) У якому за порядком місяці твій день народження? День народження твоїх рідних?

391. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння.

Після того, як у залі театру перед виставою вимкнули 65 лампочок, залишилося світити ще 47. Скільки лампочок світилося на початку?

$$\begin{array}{ll} 392. & 8888 * 888 & 37676 * 38676 \\ & 44444 * 444444 & 273906 * 273806 \end{array}$$

393. Порівняй.

$$7 \text{ км} * 780 \text{ м}$$

$$5 \text{ ц} * 478 \text{ ц}$$

$$3 \text{ км } 40 \text{ м} * 340 \text{ м}$$

$$9 \text{ м} * 9 \text{ км}$$

$$5 \text{ кг} * 10 \text{ ц}$$

$$4 \text{ км } 3 \text{ м} * 3003 \text{ м}$$

$$\begin{array}{lll} 394. \text{ Усно.} & 600 + 300 & 403 + 403 & 762 - 702 \\ & 600 + 350 & 216 + 216 & 762 - 762 \end{array}$$

395. Прочитай приклади. У межах яких розрядів треба виконати обчислення в кожному прикладі?

$$4532 + 126 \quad 47265 + 358 \quad 38976 - 314 \quad 9456 - 787$$

$$\begin{array}{r} 396. \quad \begin{array}{r} 3423 \\ + 360 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 28430 \\ + 876 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 8467 \\ - 430 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 9567 \\ - 421 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 9015 \\ + 502 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 62214 \\ - 895 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

397. Розв'яжи з поясненням.

$$\begin{array}{r} 3072 + 328 \\ 5048 + 582 \end{array} \quad \begin{array}{r} 36273 + 457 \\ 45180 + 540 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6905 - 790 \\ 3898 - 628 \end{array} \quad \begin{array}{r} 932000 - 305 \\ 644000 - 527 \end{array}$$

398. Прочитай задачу. Поясни короткий запис і розв'яжи задачу.

Робітник виготовив 1087 деталей за 3 дні. Першого дня він виготовив 299 деталей, другого — 303. На скільки більше деталей він виготовив третього дня, ніж другого?

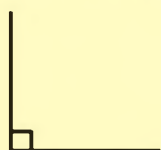
$$1087 \left\{ \begin{array}{l} \text{I} - 299 \text{ д.} \\ \text{II} - 303 \text{ д.} \\ \text{III} - ? \end{array} \right. \quad ?$$

399. Розв'яжи рівняння з перевіркою.

$$x - 650 = 1000 \quad c - 2000 = 42000 \quad k - 1000 = 10000$$

Розглянь види кутів на малюнку. Запам'ятай їхні назви.

прямий

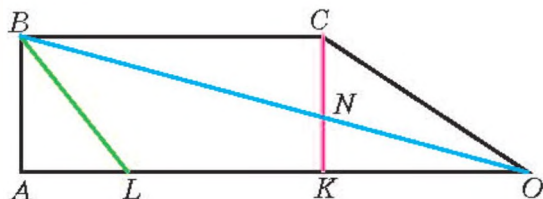

тупий

гострий

400. Розглянь малюнок. Випиши спочатку назви всіх гострих кутів, а потім — тупих.

$$\begin{array}{r} 23467 \\ + 157 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 84568 \\ + 942 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 8346 \\ - 294 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 90784 \\ - 169 \\ \hline \end{array}$$

402. За три дні автомобіль проїхав 960 км. Першого дня він проїхав 300 км, а другого — на 20 км менше. На скільки кілометрів більше проїхав автомобіль третього дня, ніж другого?

$$\begin{array}{r} 42567 \div 14267 \\ 98453 \div 198453 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3632 \div 36320 \\ 1998 \div 19980 \end{array}$$

404. Розв'яжи рівняння з перевіркою.

$$51000 - x = 137$$

$$2961 - a = 398$$

$$4887 - p = 487$$

$$15145 - c = 29$$

$$1569 - b = 408$$

$$30308 - y = 99$$

405. Склади і розв'яжи рівняння.

1) Якщо від 5371 відняти x , то дістанемо 197.

2) До задуманого числа додали 578 і дістали 7959. Яке число задумали?

406. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння. Склади обернену до неї.

Для спорудження будинку привезли 2430 цеглин. Після того, як використали частину цеглин, їх залишилося 780. Скільки цеглин використали?

407. Розв'яжи задачі і поясни, чому вони розв'язуються різними діями.

1) У саду зібрали 4235 кг абрикосів, а слив — на 635 кг більше. Скільки зібрали слив?

2) Яблук зібрали 480 ц, це на 115 ц більше, ніж груш. Скільки зібрали груш?

408. $3300 + 700 * 4001$

$$44000 + 640 * 44040$$

$$1852 + 250 * 2002$$

$$9000 - 800 * 8192$$

$$56001 + 389 * 5390$$

$$4421 * 5020 - 600$$

409. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння.

Для оздоблення занавісок купили 200 м тасьми. Після оздоблення кількох занавісок у мотку залишився ще 121 м тасьми. Скільки метрів тасьми було використано?

410. Усно. $357 + 351$ $811 - 801$ $531 + 130$
 $211 + 415$ $736 - 624$ $431 - 130$

411. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконати дії в кожному виразі?

$$5221 + 1532$$

$$8765 - 3514$$

$$45029 + 1231$$

$$609946 - 1946$$

412.
$$\begin{array}{r} + 3470 \\ + 4598 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 614370 \\ + 1792 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 78250 \\ - 5981 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 309580 \\ - 2790 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 17220 \\ + 2998 \\ \hline \end{array}$$

413. $3420 + 2130$

$9770 - 5450$

$33007 + 3050$

$38502 - 2880$

$8405 + 1321$

$6000 - 4022$

$28095 + 5104$

$40965 - 3651$

414. Знайди пропущене число.

$4600 + \dots = 7900$

$8600 - \dots = 3500$

$29135 - \dots = 2105$

$6200 + \dots = 9570$

$3740 - \dots = 1200$

$40298 - \dots = 3178$

415. Попрацюйте в групі. За таблицю зробіть розрахунок надходження солодошів на склад.

Дата	Вид солодошів			Усього
	Печиво, кг	Цукерки, кг	Зефір, кг	
16 грудня	650	323	155	
17 грудня	488	405	98	
20 грудня	671	356	147	
25 грудня	845	257	121	
28 грудня	738	348	139	
Усього				

Зробіть перевірку, обчислюючи результат у стовпчиках і рядках.

416. Назви шестицифрові числа, в яких цифра 6 позначатиме різні розрядні одиниці.

417.
$$\begin{array}{r} +23538 \\ \underline{3538} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +404245 \\ \underline{4245} \end{array}$$

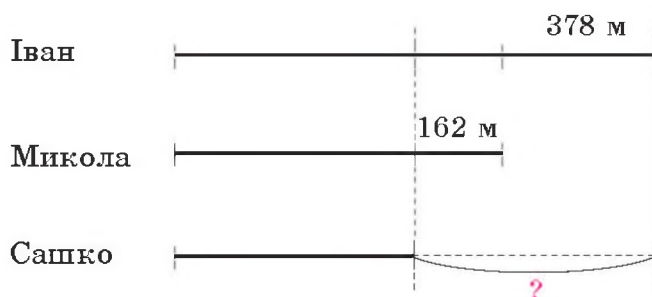
$$\begin{array}{r} -66382 \\ \underline{2836} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -550832 \\ \underline{2380} \end{array}$$

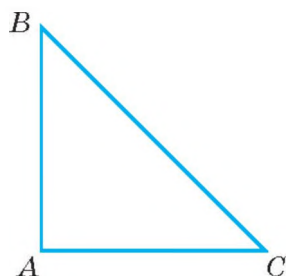
418. Першого дня літак пролетів 3000 км, другого дня — на 800 км більше, ніж першого, а третього дня — на 500 км менше, ніж другого. Скільки кілометрів літак пролетів за три дні?

419. Прочитай задачу. Поясни малюнок до задачі. Розв'яжи задачу.

На змаганнях з бігу Іван випередив Миколу на 378 м, а Микола Сашка — на 162 м. На скільки метрів Сашко відстав від Івана?

- 420.** Виміряй сторони трикутника, знайди суму їхніх довжин. На скільки міліметрів довжина сторони AB менша від суми довжин сторін BC і AC ?

- 421.** Знайди пропущене число.

$$6040 + \square = 6240$$

$$5930 - \square = 5030$$

$$8070 + \square = 9770$$

$$\square - 350 = 4006$$

- 422.** У першому томі роману 512 сторінок, у другому томі — на 80 сторінок більше, ніж у першому, а у третьому — на 128 сторінок менше, ніж у другому. Скільки всього сторінок у трьох томах?

- 423.** Розв'яжи задачі.

- У червні на туристичній базі відпочивало 256 осіб, а в липні — 314 осіб. Скільки всього людей відпочило на базі за два місяці?
- У червні на туристичній базі відпочивало 256 осіб, а в липні — 414 осіб. Скільки всього людей відпочило на базі за два місяці?

Порівняй відповіді. Як змінилася сума в другій задачі?

- 424.** 1) Обчисли усно. Запиши лише відповіді.

Доданок	210	210	210	210	210	210
Доданок	56	156	256	356	456	556
Сума						

Як змінюється другий доданок? Як змінюється сума?

2) Закінчи правило.

Якщо один із доданків залишити без зміни, а інший збільшити (зменшити) на кілька одиниць, то сума ...

- ◆ **425.** 1) Розглянь обчислення. Як змінюються доданки? Зроби висновки.

$$120 + 240 = 360$$

$$(120 + 60) + (240 - 60) = 120 + 240 + 60 - 60 = 360$$

2) Закінчи правило.

Якщо перший доданок збільшити (зменшити) на кілька одиниць, а другий зменшити (збільшити) на стільки само одиниць, то сума ...

- 426.** Знайди значення кожного виразу в стовпчику, використовуючи значення першого.

$$546 + 64 = 610$$

$$253 + 467 = 720$$

$$546 + (64 + 25) = \dots$$

$$253 + (467 - 300) = \dots$$

$$(546 - 200) + 64 = \dots$$

$$(253 + 20) + 467 = \dots$$

Зроби висновок.

- ◆ **427.** За першою рівністю знайди значення невідомого у поданих рівняннях.

$$1) 643 + 238 = 881$$

$$2) 596 + 284 = 880$$

$$(643 + a) + 238 = 890$$

$$596 + (284 - b) = 700$$

- 428.** Чи можна розв'язати задачу, не виконуючи обчислень?

Було	Продали	Привезли ще	Стало
150 кг	82 кг	82 кг	?

- 429.** Скільки днів тривають весна і літо? Зима? Осінь?

- 430.** 1) На який день тижня припав твій день народження у минулому році? У цьому році?
2) Скільки неділь і субот у першій чверті? Скільки навчальних днів?

- 431.** У двох школах міста навчається 2078 учнів. У першій школі — 1107 учнів. Скільки учнів навчається у другій школі?

432. $x + 3478 = 78\,452$

$$c - 4300 = 5\,700$$

433. Периметр прямокутника дорівнює 26 см. Довжина прямокутника 7 см. Накресли цей прямокутник і знайди його площу.

434. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконати дії?
 $213567 + 11456$ $345802 + 34791$

435. $5874 + 6985 + 567$ $4465 + 48888$
 $124078 + 34565 + 32567$ $45673 + 4567$

436.

32486
+ 5625
<u>391</u>

57892
+ 6385
<u>24589</u>

5678
+ 737830
<u>494</u>

135806
+ 76093
<u>450704</u>

 437. За таблицею зробіть розрахунок надходження зерна на заготівельний пункт.

Дата	Вид зерна				Усього
	Пшениця, ц	Жито, ц	Овес, ц	Ячмінь, ц	
15 серпня	2178	1717	678	438	
16 серпня	2471	1839	683	518	
17 серпня	2378	1956	718	386	
18 серпня	3050	2357	804	495	
19 серпня	3160	2491	863	567	
Усього					

Виконайте перевірку, обчислюючи результат у стовпчиках і в рядках.

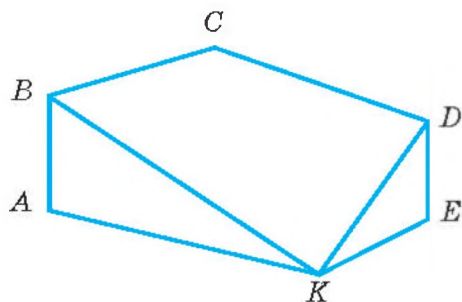
438. Розв'яжи задачі.

- У трьох секторах стадіону футбольний матч спостерігало 32 370 глядачів, причому в першому секторі — 11 240 глядачів, а в другому — на 390 осіб **більше**, ніж у першому. Скільки глядачів було у третьому секторі?
- За один день три каси магазину обслужили 2 145 покупців. Перша каса обслужила 960 осіб, це на 96 осіб **більше**, ніж друга. Скільки покупців обслужила третя каса магазину?

Порівняй перші дії в задачах. Чому вони різні? Що спільного в задачах?

- 439.** Назви багатокутники, які не містять кута А. Знайди периметр чотирикутника.

- 440.** Перший футбольний матч відвідало 15 727 уболівальників. Це на 1855 уболівальників менше, ніж відвідало другий матч. Скільки уболівальників було на обох матчах?
- 441.** Виконай обчислення з перевіркою.
- $$180\,506 - 3\,2994 \qquad 104\,007 - 5\,6748$$

- 442.** Розглянь обчислення. Поміркуй, як зміниться різниця, якщо змінюватиметься зменшуване.

$$340 - 60 = 280$$

$$(340 + 20) - 60 = 360 - 60 = 300$$

$$(340 - 20) - 60 = 320 - 60 = 260$$

Якщо зменшуване збільшити на кілька одиниць, то різниця збільшиться на стільки само одиниць.

Якщо зменшуване зменшити на кілька одиниць, то різниця зменшиться на стільки само одиниць.

- 443.** Знайди значення виразів, користуючись значенням першого виразу.

$$569 - 245 = 324$$

$$984 - 672 = 312$$

$$(569 + 100) - 245$$

$$(984 - 200) - 672$$

$$(569 - 69) - 245$$

$$(984 + 6) - 672$$

- 444.** Як зміниться різниця, якщо зменшуване збільшити на 1? Зменшити на 1? Збільшити на 100?

- 445.** Розглянь пари рівнянь. Не розв'язуючи їх, скажи, як зміниться значення невідомого у другому рівнянні.

$$x - 286 = 334$$

$$x - 456 = 244$$

$$x - 286 = 334 + 60$$

$$x - 456 = 244 + 56$$

- 446.** 1) Склади за короткими записами три задачі і розв'яжи їх.

Було	Продали	Залишилося
46 кг	38 кг	?
46 кг і 24 кг	38 кг	?
2 мішки по 46 кг	38 кг	?

- 2) Розглянь вирази, складені до задач.

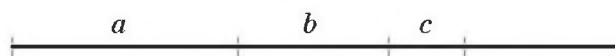
$$46 - 38 \qquad (46 + 24) - 38 \qquad (46 \cdot 2) - 38$$

Як змінювалося зменшуване у виразах? Зроби висновок.

- 447.** Знайди суму трьох відрізків. Розглянь, як розв'язувати задачу графічно.

Розв'язання. Будуємо промінь. Від початку променя поспідовно відкладаємо всі відрізки.

- 448.** Знайди різницю двох відрізків.

449.

$$\begin{array}{r} + 55946 \\ + 5831 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 60128 \\ + 9782 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 20341 \\ - 1852 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 300805 \\ - 7791 \\ \hline \end{array}$$

- 450.** Накресли квадрат зі стороною 5 см. Знайди його периметр і площу.

- 451.** Запиши найбільше і найменше натуральні числа, що складаються із цифр:

1) 9, 0, 1, 2, 7; 2) 1, 2, 5, 6, 0, 9; 3) 8, 7, 0, 3, 2, 1.

- 453.** Виконай віднімання. Перевір додаванням.

$$209603 - 50125 \qquad 841560 - 45349 \qquad 348119 - 210517$$

- 454.** Як зміниться різниця, якщо змінити від'ємник?

$$560 - 60 = 500$$

$$560 - (60 - 10) = 560 - 50 = 510$$

$$560 - (60 + 10) = 560 - 70 = 490$$

Якщо від'ємник зменшити на кілька одиниць, а зменшуване залишити без зміни, то різниця збільшиться на таку саму кількість одиниць. Якщо від'ємник збільшити на кілька одиниць, а зменшуване залишити без зміни, то різниця зменшиться на таку саму кількість одиниць.

- 455.** 1) Пекарні за день треба виготовити 394 тістечка. До обіду виготовили 84 тістечка з джемом і 104 тістечка з кремом. Скільки тістечок ще треба виготовити пекарні?
- 2) До свята треба виготовити 394 тістечка. Із джемом вже виготовили 84 тістечка, а з кремом — шосту частину того, що виготовили із джемом. Скільки тістечок ще треба виготовити?

Розглянь вирази, складені до задач.

$$394 - (84 + 104)$$

$$394 - (84 + 84 : 6)$$

У якому виразі від'ємник більший? Як змінюється різниця від зміни від'ємника? Розв'яжи задачі.

- 456.** Користуючись значенням перших виразів, знайди значення інших виразів.

$$865 - 341 = 524$$

$$709 - 340 = 369$$

$$865 - (341 + 19)$$

$$709 - (340 - 40)$$

$$865 - (341 - 19)$$

$$709 - (340 + 40)$$

- 457.** Розглянь пари рівнянь. Як зміниться значення невідомого в кожному другому рівнянні?

$$389 - x = 150$$

$$687 - c = 287$$

$$389 - x = 150 + 41$$

$$687 - c = 287 - 87$$

- 458.** На двох платформах лежить по 365 цеглин. З першої платформи взяли 210 цеглин, а з другої — 275 цеглин. На якій платформі залишилося більше цеглин і на скільки?

Який знак порівняння треба поставити між виразами?

$$365 - 210 * 365 - 275$$

459. $31\,281 + 1\,4268$

$$300\,125 - 7\,0156$$

$$216\,248 - 6\,0359$$

$$504\,030 - 1\,4300$$

- 460.** На осінньому розпродажу одягу ціну на футболку, яка коштувала 120 грн, знизили на п'яту частину, а потім ще на 16 грн. Яка ціна футболки після знижки?

461. $8513 - 3468 - 2537$
 $454785 - 8267 - 10608$

$35601 - 12809 - 859$
 $581113 - 190875 - 978$

462.
$$\begin{array}{r} 3^{*}28 \\ + 58^{*}9 \\ \hline ^{*}40^{*} \end{array} \quad \begin{array}{r} 5687 \\ + ^{***} \\ \hline 7909 \end{array} \quad \begin{array}{r} 47^{***} \\ + ^{**}379 \\ \hline ^{*}06210 \end{array} \quad \begin{array}{r} 4^{*}9^{*}5 \\ + 34^{*}76 \\ \hline ^{*}718^{*} \end{array}$$

463. Розв'яжи задачу.

У переробний цех привезли 320 кг винограду, абрикосів — на 80 кг менше, а яблук і груш — по 375 кг. На скільки кілограмів більше привезли яблук і груш, ніж винограду й абрикосів?

Що треба змінити в задачі, щоб вона розв'язувалася виразом $a + (a - b) + c + d$?

464. Прочитай числа: 405 341, 930, 32 698, 6 894, 32 806, 9 875, 518 341, 5, 715, 21 367, 7, 56 731.

Склади та обчисли з цими числами приклади.

- 1) На додавання п'ятицифрових чисел.
- 2) На віднімання п'ятицифрових чисел.
- 3) На додавання шестицифрового і двоцифрового чисел.
- 4) На додавання трьох доданків із різною кількістю розрядів.
- 5) На віднімання чотирицифрового числа від шестицифрового.

465. За допомогою дії додавання перевір, чи правильно виконано дію віднімання.

$15\,246 - 8\,754 = 6\,492$

$4\,230 - 1\,816 = 2\,414$

466. Склади короткий запис задачі і розв'яжи її.

На складі було 870 ц добрив. Першого дня використали 254 ц добрив, а другого дня — на 197 ц більше. Скільки центнерів добрив використали третього дня?

467. До санаторію привезли a кг груш, а яблук — на 240 кг більше. Скільки кілограмів фруктів привезли до санаторію?

Склади вираз для розв'язання задачі.

Обчисли значення виразу, якщо $a = 325$; $a = 185$.

468. Накресли прямокутник *ТОРК*, ширина якого 3 см, довжина — 4 см. Обчисли його периметр і площу.

469. Розв'яжи рівняння.

$$x - (11\,725 - 9\,428) = 385 \qquad x + (1\,975 - 348) = 3\,000$$

470. Склади задачу за частинами умови.

У таборі відпочинку в першу зміну відпочивало 189 школярів, у другу зміну — 170 школярів, ...

1) а у третю зміну приїхало 156 дітей. Скільки всього дітей відпочило в таборі за три зміни?

2) а у третю зміну приїхало на 56 дітей більше, ніж у другу. Скільки всього дітей відпочило в таборі за три зміни?

Склади інші задачі.

471. 1) Розв'яжи задачу.

У бібліотеці пригодницьких книжок було на 309 більше, ніж книжок із наукової фантастики. Купили ще 85 пригодницьких книжок і стільки само книжок із фантастики. Якої літератури стало більше і на скільки?

2) Поясни нерівність, складену до задачі:

$$a - 309 + 85 < a + 85,$$

де a — кількість пригодницьких книжок.

472.	$\begin{array}{r} 48430 \\ + 1876 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 456790 \\ + 41593 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 352214 \\ - 9894 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 234536 \\ - 12796 \\ \hline \end{array}$
-------------	--	--	---	--

Додавання і віднімання величин

473.	$50\text{ кг} + 12\text{ кг}$	$240\text{ кг} + 37\text{ кг}$	$135\text{ кг} + 98\text{ кг}$
	$135\text{ кг} - 49\text{ кг}$	$157\text{ кг} - 95\text{ кг}$	$235\text{ г} - 79\text{ г}$

Розглянь зразки додавання величин.

$$26\text{ т } 349\text{ кг} + 8\text{ т } 652\text{ кг} = 35\text{ т } 001\text{ кг}$$

1-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 26349 \\ + 8652 \\ \hline \end{array}$$

35001 (кг)

$$35\,001\text{ кг} = 35\text{ т } 001\text{ кг}$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 26\text{ т } 349\text{ кг} \\ + 8\text{ т } 652\text{ кг} \\ \hline \end{array}$$

35 т 001 кг

474. Знайди суму величин.

$$18 \text{ кг } 435 \text{ г} + 9 \text{ кг } 005 \text{ г}$$

$$5 \text{ т } 308 \text{ кг} + 2 \text{ т } 894 \text{ кг}$$

Розглянь зразки віднімання величин.

$$45 \text{ ц } 08 \text{ кг} - 9 \text{ ц } 58 \text{ кг} = 35 \text{ ц } 50 \text{ кг}$$

1-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 4508 \\ - 958 \\ \hline 3550 \text{ (кг)} \end{array}$$

$$3550 \text{ кг} = 35 \text{ ц } 50 \text{ кг}$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 45 \text{ ц } 08 \text{ кг} \\ - 9 \text{ ц } 58 \text{ кг} \\ \hline 35 \text{ ц } 50 \text{ кг} \end{array}$$

475. Знайди різницю величин.

$$85 \text{ ц } 16 \text{ кг} - 23 \text{ ц } 25 \text{ кг}$$

$$803 \text{ кг} - 3 \text{ ц } 48 \text{ кг}$$

476. $43 \text{ ц } 20 \text{ кг} - 40 \text{ кг}$

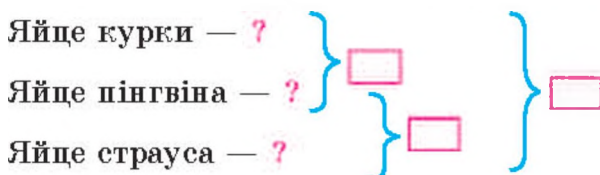
$$12 \text{ ц} - 90 \text{ кг}$$

$$56 \text{ кг } 300 \text{ г} - 4 \text{ кг } 850 \text{ г}$$

$$8 \text{ т } 349 \text{ кг} + 3240 \text{ кг}$$

477. Маса яйця курки разом із яйцем пінгвіна становить 550 г. Маса яйця пінгвіна разом із яйцем страуса — 2000 г. Усі три яйця мають загальну масу 2050 г. Яка маса кожного яйця?

Заповни короткий запис задачі і розв'яжи її усно.

478. $a + 42 * a + 42 + 2$

$$a - 18 * a - 18 + 7$$

$$a + 42 * a + 42 - 9$$

$$a - 18 * a - 18 - 7$$

479. Учні першої школи зібрали 15 кг 200 г шипшини, учні другої — на 6 кг 420 г менше, а третьої — на 9 кг 420 г менше, ніж учні першої і другої шкіл разом. Скільки всього шипшини здали на заготівельний пункт учні трьох шкіл?

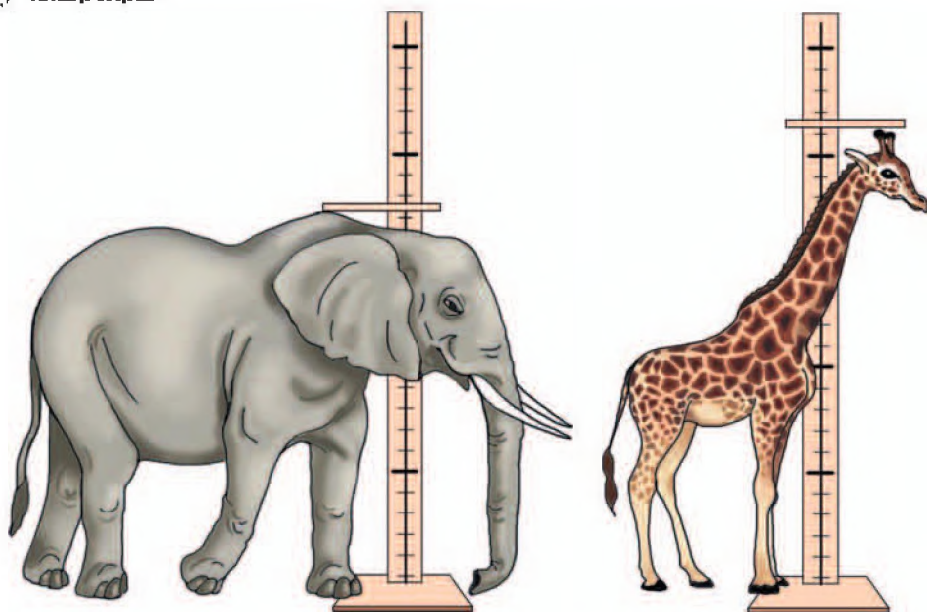
480. $5 \text{ кг } 200 \text{ г} + 800 \text{ г}$

$$6 \text{ кг} - 3 \text{ кг } 300 \text{ г}$$

$$85 \text{ т } 407 \text{ кг} - 30 \text{ т}$$

$$13 \text{ т } 250 \text{ кг} + 790 \text{ кг}$$

- 481.** Слон заввишки 3 м 5 дм, а жирафа — на 8 дм вища. Який зріст у жирафи?

Розглянь записи і поясни способи обчислення.

1-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 3 \text{ м } 5 \text{ дм} \\ + \quad \quad 8 \text{ дм} \\ \hline 4 \text{ м } 3 \text{ дм} \end{array}$$

2-й спосіб.

$$\begin{aligned} 3 \text{ м } 5 \text{ дм} &= 35 \text{ дм} \\ 35 \text{ дм} + 8 \text{ дм} &= 43 \text{ дм} = 4 \text{ м } 3 \text{ дм} \end{aligned}$$

- 482.** Зріст страуса 2 м 50 см, а журавля — 1 м 20 см. На скільки журавель нижчий від страуса?

- 483.** Знайди суму та різницю величин 7 км 080 м і 3 км 135 м.

- 484.** Минулого року зріст Катрусі був p см. За рік вона піросла на 4 см. Який зріст Катрусі цього року?

Склади вираз для розв'язування цієї задачі та знайди значення виразу для $p = 139$; $p = 141$.

- 485.** Розв'яжи задачу.

За три дні робітники виготовили 5376 деталей. Першого дня вони виготовили на a деталей більше, ніж другого. Скільки деталей виготовили робітники третього дня, якщо відомо, що другого дня вони виготовили 1631 деталь?

Склади вираз і знайди його значення, якщо $a = 204$.

$$\begin{array}{r}
 486. \quad 85437 \\
 + 64285 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 64337 \\
 + 160905 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 203450 \\
 - 173191 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 405361 \\
 - 291975 \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 487. \quad 63 \text{ км } 070 \text{ м} - 59 \text{ км} & 6 \text{ м } 75 \text{ см} - 39 \text{ см} \\
 13 \text{ км } 044 \text{ м} + 95 \text{ м} & 76 \text{ м } 6 \text{ дм} - 97 \text{ дм}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 488. \quad 19 \text{ грн } 30 \text{ к.} * 20 \text{ грн } 03 \text{ к.} & 102 \text{ грн } 50 \text{ к.} * 1 \text{ грн } 05 \text{ к.} \\
 203 \text{ к.} * 22 \text{ грн } 30 \text{ к.} & 500 \text{ к.} * 50 \text{ грн}
 \end{array}$$

Розглянь зразки обчислення.

$$22 \text{ грн } 90 \text{ к.} + 18 \text{ грн } 40 \text{ к.} = 41 \text{ грн } 30 \text{ к.}$$

1-й спосіб.

$$\begin{array}{r}
 2290 \\
 + 1840 \\
 \hline
 4130 \text{ (к.)}
 \end{array}$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r}
 22 \text{ грн } 90 \text{ к.} \\
 + 18 \text{ грн } 40 \text{ к.} \\
 \hline
 41 \text{ грн } 30 \text{ к.}
 \end{array}$$

$$489. \quad \text{Знайди суму величин: } 25 \text{ грн } 80 \text{ к. і } 95 \text{ грн } 08 \text{ к., } 100 \text{ грн } 45 \text{ к. і } 23 \text{ грн } 87 \text{ к.}$$

Розглянь зразки обчислення.

$$43 \text{ грн } 81 \text{ к.} - 29 \text{ грн } 08 \text{ к.} = 14 \text{ грн } 73 \text{ к.}$$

1-й спосіб.

$$\begin{array}{r}
 4381 \\
 - 2908 \\
 \hline
 1473 \text{ (к.)}
 \end{array}$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r}
 43 \text{ грн } 81 \text{ к.} \\
 - 29 \text{ грн } 08 \text{ к.} \\
 \hline
 14 \text{ грн } 73 \text{ к.}
 \end{array}$$

$$490. \quad \text{Знайди різницю величин: } 91 \text{ грн } 45 \text{ к. і } 74 \text{ грн } 39 \text{ к., } 100 \text{ грн } 45 \text{ к. і } 23 \text{ грн } 87 \text{ к.}$$

$$\begin{array}{ll}
 491. \quad 45 \text{ грн } 26 \text{ к.} - 90 \text{ к.} & 124 \text{ грн } 07 \text{ к.} + 5 \text{ грн } 95 \text{ к.} \\
 127 \text{ грн} - 30 \text{ грн } 50 \text{ к} & 500 \text{ грн} - 399 \text{ грн } 99 \text{ к.}
 \end{array}$$

$$492. \quad \text{Доповни короткий запис числовими даними. Склади і розв'яжи задачу.}$$

Було	Продали	Залишилося
<input type="text"/> кг	I — <input type="text"/> кг II — у 2 рази більше	?

1) Розв'яжи задачу.

У бензобаку вантажної машини було 70 л пального. До першої зупинки машина витратила сьому частину бензину, а від першої до другої — у 2 рази більше, ніж до першої зупинки. Скільки літрів бензину залишилося в бензобаку?

2) Порівняй задачу з попередньою. Що було відомо і невідомо у кожній задачі?

- 493.** У спортивних змаганнях між двома школами мало брати участь 82 учні. З першої школи 5 учнів на змагання не з'явилися. Скільки учнів брали участь у змаганнях?

Поясни рівність, складену до задачі:

$$a - k = (b - k) + c,$$

де a — всього учнів; b — число учнів першої школи; c — число учнів другої школи; $k = 5$.

- 494.** $6081 - 74 * 6801 - 74$ $24324 - 156 * 24432 - 156$
 $4084 + 36 * 4804 + 36$ $203196 + 204 * 203619 + 204$

- 495.** 51 грн 96 к. – 4 грн 79 к. 475 грн 04 к. – 69 грн
144 грн 56 к. + 26 грн 44 к. 961 грн 50 к. – 45 грн 90 к.

- 496.** Вранці у касі було 1217 грн 57 к. За день прийняли в касу 13786 грн 64 к., а видали 14950 грн. Скільки грошей стало в касі на кінець дня?

- 497.** Усно. 3 год = ... хв 4 доби = ... год
 5 год 15 хв = ... хв 2 доби 5 год = ... год
 7 хв 40 с = ... с 3 тижні = ... днів

- 498.** Прочитай задачу і розв'язання. Поясни обчислення.

Відстань від Києва до Вінниці швидкісний потяг подолав за 2 год 40 хв, а від Вінниці до Хмельницького за 1 год 40 хв. Скільки часу потяг був у дорозі?

Розв'язання.

$$2 \text{ год } 40 \text{ хв} + 1 \text{ год } 40 \text{ хв} = 4 \text{ год } 20 \text{ хв}$$

$$+ \quad 2 \text{ год } 40 \text{ хв}$$

$$+ \quad 1 \text{ год } 40 \text{ хв}$$

$$\hline 3 \text{ год } 80 \text{ хв}$$

$$4 \text{ год } 20 \text{ хв}$$

499. Поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 25 \text{ год } 15 \text{ хв} \\ - 3 \text{ год } 30 \text{ хв} \\ \hline 21 \text{ год } 45 \text{ хв} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \text{ хв } 25 \text{ с} \\ + 20 \text{ хв } 40 \text{ с} \\ \hline 66 \text{ хв } 05 \text{ с} \end{array}$$

$$1 \text{ год } 06 \text{ хв } 05 \text{ с}$$

$$\begin{array}{r} 16 \text{ р. } 8 \text{ міс.} \\ - 6 \text{ р. } 11 \text{ міс.} \\ \hline 9 \text{ р. } 9 \text{ міс.} \end{array}$$

500. Знайди суму і різницю величин $3 \text{ год } 20 \text{ хв} + 1 \text{ год } 40 \text{ хв}$.

501. Відстань між Києвом і Вінницею автомобіль подолав на 50 хв швидше, ніж швидкісний потяг. Скільки часу автомобіль був у дорозі?

Доповни задачу числовими даними із завдання № 498.

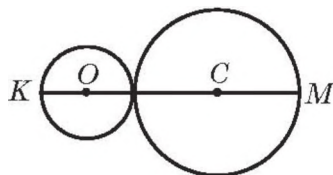
502. Дідусеві 58 років 4 місяці, онукові 9 років 10 місяців. На скільки дідусь старший за онука?

503. На зведення багатоповерхівки витратили 4 600 ц цементу, а піску — на 1 800 ц більше. Скільки разом цементу й піску витратили на зведення будинку?

Доповни умову задачі таким реченням: «Щебеню витратили на 1 500 ц менше, ніж піску». Зміни запитання і розв'яжи задачу.

504. Радіус кола з центром O дорівнює 10 см, а радіус кола з центром C — 7 см. Яка довжина відрізка KM ?

505. Футбольний матч розпочався о 21 год 45 хв і тривав до 23 год 30 хв. Скільки часу тривав футбольний матч?

506. Обчисли, на скільки років і місяців старші від тебе твої дідуся і бабуся.

507. $7 \text{ год } 25 \text{ хв} + 13 \text{ год } 35 \text{ хв}$

$24 \text{ год} - 14 \text{ год } 48 \text{ хв}$

508. 25 липня сонце зійшло о 5 год 14 хв і зайшло через 15 год 40 хв. Визнач час заходу сонця.

509. Сеанс кінофільму тривав 1 год 20 хв і закінчився о 19 год. Визнач початок сеансу.

- 510.** Прочитай задачу і розв’язання, поясни, що знаходили в кожній дії.

Потяг № 26 Львів – Одеса відправляється зі Львова о 19 год 06 хв і прибуває до Одеси наступного ранку о 8 год 50 хв. Скільки часу перебуває потяг у дорозі?

$$1) 24 \text{ год} - 19 \text{ год } 06 \text{ хв} = 4 \text{ год } 54 \text{ хв}$$

$$2) 4 \text{ год } 54 \text{ хв} + 8 \text{ год } 50 \text{ хв} = 13 \text{ год } 44 \text{ хв}$$

- 511.** Електровоз вийшов на маршрут із депо о 7 год ранку і повернувся назад рівно через добу. О котрій годині електровоз заїхав у депо? Скільки часу він був на маршруті?

- 512.** Туристи виїхали на екскурсію 6 вересня о 7 год ранку і повернулися 7 вересня о 7 год вечора. Скільки часу вони пробули на екскурсії?

- 513.** Океанічний лайнер вирушив у круїз 4 листопада о 9 год ранку, а повернувся в порт 14 листопада о 18 год. Скільки часу тривав круїз?

Поміркуй і дай відповіді на запитання.

Скільки часу минуло від початку листопада до виходу лайнера в круїз?

Скільки часу минуло від початку листопада до закінчення круїзу?

Як визначити час перебування лайнера в круїзі?

- 514.** Сума трьох чисел дорівнює 2000. Перше число — 940, друге — на 70 менше, ніж перше. Знайди третє число.

$$\begin{array}{r}
 515. \quad \begin{array}{r} 3*5* \\ + 2*2 \\ \hline 3389 \end{array} \quad \begin{array}{r} 7*6 \\ + 355* \\ \hline *598 \end{array} \quad \begin{array}{r} 9*5 \\ - *53* \\ \hline 6471 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5605 \\ - 2*9 \\ \hline *446 \end{array}
 \end{array}$$

- 516.** Розглянь пари рівнянь.

$$x - 182 = 256$$

$$x + 480 = 720$$

$$x - 182 = 256 + 307$$

$$x + 480 = 720 + 109$$

Як зміниться відповідь у кожному другому рівнянні?

- 517.** Вистава розпочалася о 19 год і тривала 2 год 30 хв. О котрій годині закінчилася вистава?

- 518.** Василько повертається після уроків додому о 14 год 10 хв. О котрій годині закінчуються уроки, якщо на шлях Василько витрачає 15 хв?

Множення і ділення багатоцифрових чисел

Множення натуральних чисел

- 519.** Обчисли.
- $$16 + 16 + 16$$
- $$14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14$$
- $$19 + 19 + 19 + 19 + 19 + 19 + 19 + 19$$

- 520.** Поясни складання рівностей.

$$15 + 15 + 15 + 15 = 15 \cdot 4$$

$$36 + 36 + 36 = 36 \cdot 3$$

$$21 + 21 + 21 + 21 + 21 = 21 \cdot 5$$

$$48 + 48 = 48 \cdot 2$$

$$a \cdot b = \underbrace{a + a + a \dots + a + a}_{b \text{ разів}}$$

Помножити число a на число b означає — взяти число a доданком b разів, якщо $b > 1$.

Запис $a \cdot b \cdot c$ означає, що спочатку знаходять добуток чисел a і b , а потім цей добуток множать на c .

Можна знаходити добуток будь-якої кількості множників.

$$2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 = 6 \cdot 4 \cdot 5 = 24 \cdot 5 = 120$$

У множині натуральних чисел дія множення завжди виконується.

- 521.** 1) Заміни додавання множенням.

$$199 + 199 + 199$$

$$517 + 517 + 517 + 517$$

$$370 + 370 + 370 + 370$$

$$624 + 624 + 624 + 624 + 624$$

- 2) Заміни множення додаванням.

$$43 \cdot 3$$

$$16 \cdot 5$$

$$25 \cdot 2$$

$$27 \cdot 5$$

$$19 \cdot 3$$

- 522.** Склади вирази й обчисли їхні значення.

- 1) Перший множник — 14, другий — 6.

- 2) Число 5 збільшили у 45 разів.

523. Встав такі числа, щоб рівності були правильними.

$$13 \cdot 4 = 13 \cdot 2 + \square$$

$$12 \cdot 6 = 12 \cdot 4 + \square$$

$$13 \cdot 4 = 13 \cdot 2 + \square \cdot \square$$

$$12 \cdot 6 = 12 \cdot 4 + \square \cdot \square$$

524. Розв'яжи задачі.

- 1) За 5 пакетів кефіру заплатили 45 грн. Скільки коштує один пакет кефіру?
- 2) Для їдальні купили 8 л соку по 13 грн за літр. Скільки коштує вся покупка?
- 3) Одні шорти коштують 100 грн. Для хокейної команди купили шортів на 1200 грн. Скільки шортів купили для хокейної команди?

Яку величину знаходили в кожній задачі?

525. $327 \cdot 3$

$$178 \cdot 5 - 320$$

$$205 \cdot 4$$

$$148 \cdot 6 + 649$$

526. $125 \cdot 6 * 125 + 6$

$$634 * 215 \cdot 3$$

$$88 \cdot 10 * 88 + 10$$

$$1000 * 333 \cdot 3$$

527. $274 \cdot 3$

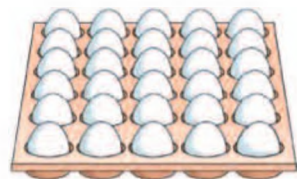
$$478 \cdot 2$$

$$117 \cdot 8$$

528. Один спортивний костюм коштує 483 грн. Скільки заплатили за 2 такі костюми?

529. 1) Прочитай задачу.

Мама купила великий лоток яєць. Розглянь малюнок і дай відповідь, скільки яєць помістилося у такий лоток.

2) Поясни способи розв'язування задачі.

1-й спосіб.

2-й спосіб.

$$6 \cdot 5 = 30 \text{ (яєць)}$$

$$5 \cdot 6 = 30 \text{ (яєць)}$$

3) Поясни складання рівності $6 \cdot 5 = 5 \cdot 6$.

Для будь-яких значень a і b правильна рівність

$$a \cdot b = b \cdot a.$$

Ця рівність виражає закон множення, який називають **переставним** і читають так: від переставлення множників значення добутку не змінюється.

530. $2 \cdot 37$ $3 \cdot 31$ $4 \cdot 22$ $5 \cdot 15$
 $37 \cdot 2$ $31 \cdot 3$ $22 \cdot 4$ $15 \cdot 5$

Порівняй вирази у кожному зі стовпчиків. Склади і запиши рівності.

531. Обчисли, використовуючи, коли це зручно, перестановку множників.

$125 \cdot 7$ $4 \cdot 231$ $69 \cdot 10$ $5 \cdot 89$

532. Як знайти ціну, якщо відомі вартість і кількість предметів? Склади буквенний вираз за таблицею.

Ціна	Кількість	Вартість
?	b	a

533. Склади і розв'яжи дві задачі.

Ціна	Кількість	Вартість
?	8	Однакова
8 грн	11	
8 грн	Однакова	96 грн
?		60 грн

534. Склади задачі. Запиши до кожної задачі вираз. Порівняй їх із попередніми задачами.

1)

Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
15 кг	6	Однакова
10 кг	?	

2)

Назва виробу	Норма витрати тканини на один виріб	Кількість виробів	Загальна довжина тканини
Підковдра	4 м	Однакова	80 м
Простирadlo	?		40 м

535. $25\,138 + 36\,249$ $(90 + 5) \cdot 100 + 6\,053 - 1\,245$
 $312\,179 + 1\,945$ $80 + 2 \cdot (100 - 84) : 8$

536. $3 \cdot 72 + 1\,587$

$48 \cdot 100 - 3\,693$

$7 \cdot 129 + 3\,173$

$8\,424 - 308 \cdot 3$

537. Для дитячого садка купили 5 упаковок фарб, по 42 грн за упаковку, і на таку саму суму купили альбомів, по 10 грн за один альбом. Скільки альбомів купили?

538. 1) Прочитай задачу.

Туристи щодня долають відстань 8 км до привалу і 7 км після привалу. Скільки кілометрів вони подолають за 5 днів?

- 2) Поясни складання рівності.

$$(8 + 7) \cdot 5 = 8 \cdot 5 + 7 \cdot 5$$

Для будь-яких чисел a , b , c правильна рівність

$$(a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c.$$

Ця рівність виражає **розподільний** закон множення стосовно додавання: щоб помножити суму на число, можна помножити кожний із доданків на це число і отримані добутки додати.

539. Розв'яжи задачу двома способами.

У класі 18 дівчаток і 12 хлопчиків. Кожний приніс для подарунка дитячому садку по 3 книжки. Скільки книжок подарував клас дитячому садку?

540. Перевір рівності. Зроби висновок.

$$(66 + 42) \cdot 2 = 2 \cdot (66 + 42)$$

$$(58 + 37) \cdot 3 = 3 \cdot (58 + 37)$$

541. Обчисли, застосовуючи розподільний закон множення.

$36 \cdot 2$

$24 \cdot 3$

$18 \cdot 4$

$302 \cdot 3$

$37 \cdot 2$

$25 \cdot 3$

$19 \cdot 4$

$107 \cdot 8$

542. Склади і розв'яжи задачу.

Дні збирання моркви	Маса одного кошика	Кількість кошиків	Загальна маса моркви
1-й день	13 кг	Однакова	91 кг
2-й день	?		84 кг

543. $35874 + 7057 - 8039$ $(200 - 74 : 2) + 76 : 38$

$99777 + (70500 - 7230)$ $(31 \cdot 2 - 28 \cdot 2) + 357$

544. Знайди площу прямокутника, якщо його ширина становить 5 дм, а довжина — на 3 дм більша.

545. Розглянь два способи обчислення. Який із цих способів зручніший для тебе?

$17 \cdot 8 + 83 \cdot 8 = 136 + 664 = 800$

$17 \cdot 8 + 83 \cdot 8 = (17 + 83) \cdot 8 = 100 \cdot 8 = 800$

546. Обчисли, застосовуючи зручний спосіб.

$121 \cdot 5 + 79 \cdot 5$

$8 \cdot 14 + 8 \cdot 6$

$63 \cdot 7 + 7 \cdot 7$

$15 \cdot 9 + 15 \cdot 1$

547. На авіарейс зареєструвалося дві групи туристів. В одній групі було 23 туристи, а в іншій — 18. Кожний із туристів здав у багажне відділення по 2 валізи. Скільки всього валіз здали в багаж туристи?

548. $57 \cdot 3 + 143 \cdot 3$

$15 \cdot 7 + 85 \cdot 7$

549. 1) Прочитай задачу.

У двох будинках по 6 під'їздів. У першому будинку в кожному під'їзді по 28 квартир, а в другому — по 36. На скільки квартир у другому будинку більше, ніж у першому?

2) Поясни складання рівності.

$$(36 - 28) \cdot 6 = 36 \cdot 6 - 28 \cdot 6$$

Для будь-яких значень a , b , c правильна рівність

$$(a - b) \cdot c = a \cdot c - b \cdot c.$$

Ця рівність виражає **розподільний** закон множення стосовно віднімання. Його читають так: *щоб помножити різницю на число, можна помножити зменшуване і від'ємник окремо на це число, а потім від першого добутку відняти другий.*

550. Склади задачі за однією умовою і різними запитаннями.

За день мати прополоса 12 рядків картоплі, а дочка — 8 рядків.

1) Скільки рядків картоплі прополють мати з дочкою за два дні, якщо працюватимуть з такою самою продуктивністю?

2) На скільки більше рядків прополе за два дні мати, ніж дочка?

До якої задачі можна скласти вираз: $(\square - \square) \cdot \square$?

551. Перевір рівності. Зроби висновок.

$$(66 - 42) \cdot 2 = 2 \cdot (66 - 42) \qquad (58 - 37) \cdot 3 = 3 \cdot (58 - 37)$$

552. Від листа металу прямокутної форми, ширина якого 2 м, а довжина 5 м, відрізали квадрат зі стороною 2 м. Яка площа листа металу, що залишився?

$$\begin{array}{lll} \text{553.} & (16 - 14) \cdot 2 & (26 - 18) \cdot 2 & (27 - 17) \cdot 2 \\ & (16 + 14) \cdot 2 & (26 + 18) \cdot 2 & (27 + 17) \cdot 2 \end{array}$$

554. $70 : 35 + 28 \cdot 3 - 15 \cdot 4 - 78 : 39$
 $130 - (54 : 18 + 64 : 16 + 14 \cdot 6) + 540$

555. Як знайти кількість одиниць покупки, якщо відомі їхні вартість і ціна? Склади буквенний вираз.

Вартість покупки — a грн.

Ціна одного м'яча — b грн.

Кількість м'ячів — ?

556. Склади і розв'яжи дві задачі.

Ціна	Кількість	Вартість
Однакова	9	27 грн
	?	36 грн
8 грн	6	Однакова
12 грн	?	

557. 1 кг ананасів коштує 25 грн, а 1 кг бананів коштує 19 грн. На скільки дешевше коштує 5 кг бананів, ніж 5 кг ананасів?

558. 1) Прочитай задачу.

У двоповерховому будинку на кожному поверсі по 4 трикімнатні квартири. Скільки всього кімнат у будинку?

2) Поясни складання рівності.

$$(3 \cdot 4) \cdot 2 = 3 \cdot (4 \cdot 2)$$

Для будь-яких чисел a, b, c правильна рівність

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c).$$

Ця рівність виражає **сполучний** закон множення. Його читають так: щоб добуток двох чисел помножити на третє число, можна перше число помножити на добуток другого і третього чисел.

Вираз $a \cdot (b \cdot c)$ записують без дужок

$$a \cdot b \cdot c$$

559. У виразі $2 \cdot 7 \cdot 5$ постав дужки по-різному. Чи зміниться добуток?

560. $4 \cdot 6 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 1$ $2 \cdot 5 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 1$ $4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 1$

Чи можна застосувати сполучний закон для обчислення даних виразів? Зроби висновок.

561. Обчисли різними способами.

$$(3 \cdot 2) \cdot 5 \quad 2 \cdot (4 \cdot 11) \quad (6 \cdot 6) \cdot 2 \quad 4 \cdot (5 \cdot 3)$$

562. Скількома способами можна обчислити добуток $37 \cdot 8 \cdot 3$, переставляючи множники?

563. Розв'яжи задачу різними способами.

Школярі брали участь у лижній естафеті. За кожну команду виступало по 4 спортсмени, кожен із яких мав пробігти 3 кола по 2 км. Яка довжина всієї траси естафети?

564. $21\,345 + 2\,345 - 1\,345$ $444\,888 + 222\,333$
 $528\,627 + 28\,627 - 8\,627$ $555\,777 - 5\,577$

565. Обчисли значення виразу $c \cdot d$, якщо $c = 3$, $d = 16$; $c = 7$, $d = 14$. На скільки один добуток більший від іншого?

566. Як знайти вартість, якщо відомі ціна і кількість предметів? Склади за коротким записом буквений вираз.

Ціна одного предмета — a грн.

Кількість предметів — b шт.

Вартість — ?

567. Прочитай короткі записи двох задач. Склади до задач вирази.

Ціна	Кількість	Вартість
Однакова	5 л	20 грн
	4 л	?
5 грн	12 шт.	Однакова
?	10 шт.	

Чим подібні задачі? Чим відрізняються?

До якої задачі можна записати вираз:

1) $a : b \cdot c$;

2) $a \cdot b : c$?

Розв'яжи задачу на вибір.

568. Обчисли зручним способом.

$5 \cdot 7 \cdot 2$

$3 \cdot 5 \cdot 4$

$25 \cdot 3 \cdot 4$

$8 \cdot 7 \cdot 5$

569. Три працівниці зібрали по два кошики суниць, по 2 кг у кожному кошику. Скільки всього кілограмів суниць вони зібрали?

Множення багатоцифрового числа на одноцифрове

570. Усно. $21 \cdot 3$ $33 \cdot 3$ $19 \cdot 6$ $48 \cdot 2$
 $26 \cdot 2$ $42 \cdot 2$ $17 \cdot 5$ $36 \cdot 2$

571. Поясни способи обчислення.

$40 \cdot 6 = (4 \cdot 10) \cdot 6 = 4 \cdot 6 \cdot 10 = 240$

$120 \cdot 6 = (100 + 20) \cdot 6 = 100 \cdot 6 + 20 \cdot 6 = 600 + 120 = 720$

572. 1) Поясни способи обчислення.

$300 \cdot 2 = 3 \cdot 100 \cdot 2 = 3 \cdot 2 \cdot 100 = 6 \cdot 100 = 600$

$302 \cdot 2 = (300 + 2) \cdot 2 = 300 \cdot 2 + 2 \cdot 2 = 600 + 4 = 604$

$322 \cdot 2 = (300 + 20 + 2) \cdot 2 = 300 \cdot 2 + 20 \cdot 2 + 2 \cdot 2 =$
 $= 600 + 40 + 4 = 644$

2) Обчисли з поясненням.

$400 \cdot 2$

$404 \cdot 2$

$414 \cdot 2$

$200 \cdot 3$

$201 \cdot 3$

$221 \cdot 3$

573. Розглянь, як виконано обчислення.

1) Усно. $2132 \cdot 3 = \square$

$$\begin{array}{r} 2000 \cdot 3 = 6000 \\ 100 \cdot 3 = 300 \\ 30 \cdot 3 = 90 \\ 2 \cdot 3 = 6 \end{array}$$

2) $2132 \cdot 3 = 6396$

$$\begin{aligned} 2132 \cdot 3 &= (2000 + 100 + 30 + 2) \cdot 3 = \\ &= 2000 \cdot 3 + 100 \cdot 3 + 30 \cdot 3 + 2 \cdot 3 = \\ &= 6000 + 300 + 90 + 6 = 6396 \end{aligned}$$

3) Письмово.

$$\begin{array}{r} 2132 \\ \times 3 \\ \hline 6396 \end{array}$$

Який спосіб обчислення зручніший?

574. Усно. $3242 \cdot 2$ $3321 \cdot 2$ $2321 \cdot 3$
 $2432 \cdot 2$ $1233 \cdot 2$ $3212 \cdot 3$

575. Розглянь обчислення прикладів. Порівняй приклади.

$$\begin{array}{r} \times 423 \\ 2 \\ \hline 846 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 2423 \\ 2 \\ \hline 4846 \end{array}$$

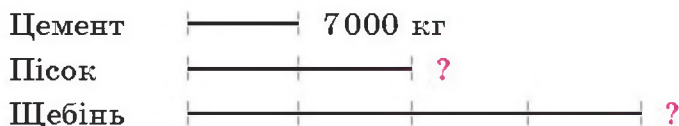
$$\begin{array}{r} \times 32423 \\ 2 \\ \hline 64846 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 332423 \\ 2 \\ \hline 6 \dots \dots \end{array}$$

576. $\begin{array}{r} \times 21122 \\ 4 \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 21343 \\ 2 \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 112233 \\ 2 \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 32213 \\ 3 \end{array}$

577. Прочитай задачу і розглянь до неї малюнок. Розв'яжи задачу.

Для приготування бетону треба взяти 1 частину цементу, 2 частини піску і 4 частини щебеню. Скільки потрібно взяти окремо піску і щебеню, якщо є 7000 кг цементу?

578. $3342 \cdot 2 - 5798$

$3251 + 4 \cdot 1222$

$564 + 3002 \cdot 3$

$15211 - 211 \cdot 4$

579. Для приготування джему беруть 4 частини вишень, 2 частини смородини, 3 частини цукру. Скільки треба взяти окремо цукру і смородини, якщо маємо 4 кг вишень? Яка буде загальна маса суміші?

580.

$285 \cdot 3$

$155 \cdot 4$

$244 \cdot 3$

$485 \cdot 2$

$3285 \cdot 3$

$3155 \cdot 4$

$12244 \cdot 3$

$11485 \cdot 2$

581. $493004 - 3334 + (1906 - 1538) \cdot 1000$

$312211 \cdot 3 - 948 + 96 : 3$

582. Склади задачі за таблицею.

Ціна	Кількість	Вартість
4 грн	?	96 грн
8 грн	?	96 грн
?	16	96 грн
?	32	96 грн

Як зміниться кількість, якщо вартість не зміниться, а ціна збільшиться у 2 рази?

Як зміниться ціна, якщо вартість не зміниться, а кількість збільшиться у 2 рази?

583. Розглянь короткий запис задачі.

Ціна	Кількість	Вартість
2 грн	8	Однакова
?	4	

Поясни рівність $8 : 4 = x : 2$.

Розв'яжи задачу різними способами.

584. Спочатку купили 8 маленьких повітряних кульок по 5 грн за кожну, а пізніше купили ще 4 великі повітряні кульки. Вартість обох покупок однакова. Яка ціна великої кульки?

585. $2576 \cdot 6$ $21745 \cdot 3$ $112345 \cdot 7$
 $4537 \cdot 4$ $45231 \cdot 4$ $113858 \cdot 9$
586. $42178 \cdot 4 - (64385 - 39288) \cdot 3 + 321 \cdot 1000$

587. Розв'яжи рівняння з поясненням.

$$x \cdot 5 = 65 \quad x \cdot 2 = 28 \quad x \cdot 18 = 72 \quad x \cdot 12 = 60$$

Розглянь, як розв'язано рівняння.

$$\begin{array}{ccc} \text{Множник} & \text{Множник} & \\ \downarrow & \downarrow & \\ x & \cdot & 9 = 64 - 37 \\ \underbrace{\hspace{1.5cm}} & & \\ \text{Добуток} & & \end{array}$$

1) Спочатку треба знайти значення числового виразу $64 - 37$.

$$x \cdot 9 = 27$$

2) Щоб знайти невідомий множник, треба ...

$$x = 27 : 9$$

$$x = 3$$

588. Склади і розв'яжи рівняння.

1) Якщо до невідомого числа додати 530, то дістанемо 860. Знайди невідоме число.

2) Якщо невідоме число збільшити на 530, то дістанемо добуток чисел 215 і 4. Знайди невідоме число.

Порівняй рівняння. Що знаходили в кожному рівнянні?

589. Усно. Ціна 1 кг цукру 8 грн. Скільки коштує півкілограма цукру? 3 кг цукру?

590. Склади задачі за таблицею.

Ціна	Кількість	Вартість
?	4	20 грн
?	4	40 грн
8 грн	4	?
16 грн	4	?

Як зміниться ціна, якщо кількість однакова, а вартість збільшиться у 2 рази? Як зміниться вартість, якщо кількість однакова, а ціна збільшиться у 2 рази?

- 591.** Склади задачу за коротким записом. Розв'яжи задачу різними способами. Склади до неї обернену.

Ціна	Кількість	Вартість
?	Однакова	81 грн
3 грн		9 грн

- 592.** Купили однакову кількість шапок і шарфів. За шапки заплатили 384 грн, а за шарфи — 474 грн. Знайди ціну шапки, якщо відомо, що шарф коштує 79 грн.

593. $5 \cdot c = 2159 - 164$ $9 \cdot b = 138 \cdot 6$

- 594.** Розглянь записи і порівняй обчислення.

$$\begin{array}{r} 203 \\ \times 9 \\ \hline 1827 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2003 \\ \times 9 \\ \hline 18027 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 20003 \\ \times 9 \\ \hline 180027 \end{array}$$

595. $404 \cdot 7$ $902 \cdot 2$ $1204 \cdot 5$ $6009 \cdot 7$
 $706 \cdot 8$ $508 \cdot 8$ $3009 \cdot 6$ $22005 \cdot 6$

596. $(11372 - 8341) \cdot 3 - (10969 - 8768) \cdot 2$
 $217 \cdot 3 + 352 \cdot 2 - 1150$

597. $2105 \cdot 6 + 21005 \cdot 6 - 130502$
 $13079 \cdot 3 - 507 \cdot 8 + 3005$

- 598.** Прочитай задачу.

Для класу купили 48 зошитів, по 3 грн за кожний, і 72 зошити, за ціною в три рази дорожчою. Яка вартість зошитів, які купили для класу?

Розглянь короткий запис задачі та розв'яжи її.

Ціна	Кількість	Вартість
3 грн	48	?
У 3 рази дорожче	72	

- 599.** Знайди добутки чисел 3007 і 6 та 30007 і 6. Який добуток більший і на скільки?

- 600.** Довжина лісопосадки 408 м, а її ширина — 8 м. Знайди площу лісопосадки.

601. Із чотирьох грядок площею 10 м^2 кожна, зібрали 200 кг картоплі. Скільки кілограмів картоплі зібрали з 1 м^2 ?

602. $b : 7 = 304$ $c : 3 = 12005$

603. У кіоску було 108 гумок, по 4 грн кожна, і 204 олівці, за ціною в два рази дорожчою, ніж гумки. Яка вартість цього товару?

604. Прочитай записи і порівняй обчислення.

$$\begin{array}{r} \times 630 \\ 8 \\ \hline 5040 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 6300 \\ 8 \\ \hline 50400 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 63000 \\ 8 \\ \hline 504000 \end{array}$$

Зверни увагу, як записувати числа при множенні у стовпчик, коли перший множник містить у кінці нулі.

605. $15000 \cdot 7$ $30180 \cdot 6$ $48000 \cdot 5$ $87000 \cdot 5$
 $16030 \cdot 4$ $20080 \cdot 5$ $37500 \cdot 4$ $31500 \cdot 4$

606. На двох складах було 6080 кг вугілля. Коли з першого складу вивантажили 820 кг вугілля, а з другого — в 4 рази більше, то на другому складі нічого не залишилося. Скільки кілограмів вугілля залишилося на першому складі?

607. $100000 - 12000 \cdot 6 + (900 + 75 : 25) \cdot 7$

608. Запиши вирази і знайди їхні значення.

1) Суму чисел 1314 і 2686 збільшили у 8 разів.

2) Добуток чисел 7200 і 5 зменшили на 6000.

609. $x : 3 = 37 + 1263$

$c : 7 = 1211 - 111$

610. Прочитай задачу.

Для туристів купили 4 казанки на суму 440 грн і 8 фляг для води. Скільки заплатили за всі фляги, якщо ціна однієї фляги в 5 разів менша від ціни казанка?

Розглянь короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

Ціна	Кількість	Вартість
?	4	440 грн
У 5 раз дешевше	8	?

611. Порівняй.

$$\begin{array}{ll} 5 \text{ ц } 7 \text{ кг} * 57 \text{ кг} & 3 \text{ км } 40 \text{ м} * 340 \text{ м} \\ 3 \text{ т} * 30 \text{ ц} & 3 \text{ дм } 7 \text{ см} * 307 \text{ мм} \\ 125 \text{ кг} * 1 \text{ т} & 18 \text{ км } 300 \text{ м} * 183000 \text{ м} \end{array}$$

612. Прочитай числа. За якою ознакою можна поділити їх на групи? Запиши числа у три стовпчики.

20 135, 294 831, 215 007, 513, 440 329, 102,
587 811, 12500, 481, 87 904, 14 234, 168.

613. Гриць прочитав у 4 рази більше сторінок книжки, ніж Борис. Скільки сторінок прочитав Борис, якщо Гриць прочитав на 27 сторінок більше, ніж Борис?

1) Поясни малюнок і розв'язання задачі.

Розв'язання.

1) $4 - 1 = 3$ (ч.)

2) $27 : 3 = 9$ (с.)

2) Про що можна дізнатися за такими виразами?

$$27 + 9 \qquad 9 \cdot 4 \qquad 9 \cdot 4 + 9$$

614. $23100 \cdot 4$ $728080 \cdot 2$ $4205 \cdot 6$ $53021 \cdot 5$
 $13950 \cdot 5$ $370500 \cdot 3$ $8031 \cdot 8$ $60028 \cdot 6$

615. Першого дня в пекарні використали 630 кг борошна, другого — в 2 рази більше, ніж першого, а третього дня — на 420 кг менше, ніж другого. Скільки всього кілограмів борошна використали в пекарні за три дні?

616. Усно. Порівняй вирази, не обчислюючи їх.

$$(82 \cdot 2) \cdot 4 * (82 : 2) \cdot 4 \qquad (72 \cdot 2) \cdot 4 * (72 : 2) \cdot 4$$

617. Розглянь запис і поясни спосіб обчислення.

$$7 \cdot 3274 = 22918 \qquad 8 \cdot 2503 = 20024$$

$$\begin{array}{r} 3274 \\ \times 7 \\ \hline 22918 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2503 \\ \times 8 \\ \hline 20024 \end{array}$$

618. $8 \cdot 8\ 888$ $9 \cdot 6\ 068$ $8 \cdot 80\ 808$ $7 \cdot 7\ 2070$

619. Знайди значення виразу.

$564 \cdot 4 - 13 \cdot 8 + 3\ 006 \cdot x$, якщо $x = 7$; $x = 9$.

620. Прочитай задачу.

Купили 4 вишиті серветки та 4 рушники. За серветки заплатили на 32 грн більше, ніж за рушники. Рушник коштує 18 грн. Знайди ціну серветки.

Розглянь короткий запис задачі та розв'яжи її.

Ціна	Кількість	Вартість
?	4	На 32 грн дорожче
18 грн	4	?

621. До торгової зали супермаркету завезли 2 контейнери з капустою і 2 контейнери з морквою. Маса всієї моркви на 60 кг більша, ніж маса капусти. Моркви в одному контейнері — 100 кг. Скільки в одному контейнері капусти?

622. $12\ 005 \cdot 7 - 11\ 600 \cdot 6$ $5\ 700 \cdot 9 + 32\ 011 \cdot 4$

623.

Множник	3	6	12	24	48
Множник	2	2	2	2	2
Добуток	6	12	24	48	96

Як змінюється перший множник?

Порівняй добутки. Зроби висновок.

Якщо один із множників збільшити або зменшити в кілька разів, то їхній добуток збільшиться або зменшиться у стільки само разів.

624. Поясни рівності.

$17 \cdot 5 = (17 \cdot 10) : 2$ $12 \cdot 5 = (12 \cdot 10) : 2$

625. 1) Добуток збільшився в 2 рази, тому що змінили один із множників. Як змінили множник?

2) Як треба змінити один із множників, щоб добуток зменшився у 2 рази?

626. 1) Прочитай задачу.

Для приготування варення купили 8 кг цукру, по 8 грн за кілограм, і 6 кг малини. За все заплатили 184 грн. Яка ціна малини?

2) Розглянь короткий запис задачі і розв'яжи її.

Ціна	Кількість	Вартість
8 грн	8 кг	184 грн
?	6 кг	

627. На автобазі було на 46 вантажівок менше, ніж автобусів. Скільки вантажівок було на автобазі, якщо відомо, що їх у 3 рази менше, ніж автобусів.

Поясни малюнок і розв'яжи задачу.

628. 1) До якого числа ти можеш полічити за 1 хв?

Скільки слів ти можеш прочитати за 1 хв?

Скільки присідань ти зможеш зробити за 1 хв?

Порівняй свої результати з результатами товариша.

2) Скільки хвилин триває урок?

629. На двох полицях 78 книжок. На одній полиці книжок у 5 разів більше, ніж на іншій. Скільки книжок на кожній полиці?

Поясни малюнок, зроблений до задачі. Розв'яжи задачу.

630. $517215 - 44005 \cdot 7 + 85069$ $31200 \cdot 9 - (17300 - 9811) \cdot 4$

631. Не виконуючи обчислень, порівняй вирази.

$$44 \cdot 5 * 44 \cdot 5 \cdot 4$$

$$36 \cdot 9 * 36 \cdot 9 \cdot 2$$

$$44 \cdot 5 * 44 \cdot 5 : 2$$

$$36 \cdot 9 * 36 \cdot 9 : 4$$

632. Подай у копійках.

15 грн

250 грн

59 грн 5 к.

115 грн 45 к.

Ознайомся з різними способами обчислення вартості.

$$32 \text{ грн } 12 \text{ к.} \cdot 4 = \square.$$

1-й спосіб. $32 \text{ грн } 12 \text{ к.} = 3212 \text{ к.}$

$$\begin{array}{r} 3212 \\ \times 4 \\ \hline 12848 \text{ (к.)} \end{array}$$

$$12848 \text{ к.} = 128 \text{ грн } 48 \text{ к.}$$

3-й спосіб.

$$32 \text{ грн } 12 \text{ к.} \cdot 4 = 32 \text{ грн} \cdot 4 + 12 \text{ к.} \cdot 4 = 128 \text{ грн} + 48 \text{ к.} = 128 \text{ грн } 48 \text{ к.}$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 32 \text{ грн } 12 \text{ к.} \\ \times 4 \\ \hline 128 \text{ грн } 48 \text{ к.} \end{array}$$

- ♦ **633.** Обчисли вартість кожного виду товару і загальну вартість усієї покупки. Обчислення виконуй зручним для тебе способом.

Назва товару	Ціна 1 кг	Кількість	Вартість
Цукерки	77 грн 80 к.	3 кг	?
Печиво	45 грн 80 к.	2 кг	?
Вафлі	36 грн 80 к.	2 кг	?
Усього			?

- ♦ **634.** Розв'яжи задачі.

- 1) За 1 м тасьми заплатили 9 грн 80 к. Скільки треба заплатити за 3 м? 6 м? 10 м?
- 2) 1 кг масла коштує 79 грн 50 к. Скільки коштує 2 кг масла? 4 кг? 10 кг?

- 635.** Для школи купили 9 столів по 872 грн за кожний. Яка вартість усієї покупки?

- 636.** Дріт завдовжки 84 м розрізали на два шматки так, що один із них був у 5 разів довший за інший. Знайди довжину кожного шматка.

Розглянь малюнок і розв'яжи задачу.

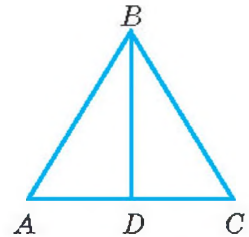

Скільки рівних частин утворено?

Як знайти довжину однієї частини дроту?

637. Розглянь малюнок.

- 1) Знайди периметр трикутника ABC .
- 2) Знайди периметр трикутників ABD і DBC , порівняй їх.

638. На автобусний рейс продали 9 квитків за ціною 270 грн і 6 квитків за ціною 205 грн 75 к. На яку суму продали квитків на цей рейс?

639. $115 \text{ грн } 82 \text{ к.} \cdot 7$ $216 \text{ грн } 19 \text{ к.} \cdot 4 + 321 \text{ грн } 18 \text{ к.}$

640. Подай довжину в метрах.

6 км

42 км

58 км 210 м

15 км 4 м

Ознайомся з різними способами обчислення.

$$15 \text{ м } 26 \text{ см} \cdot 5 = \boxed{}.$$

1-й спосіб.

$$15 \text{ м } 26 \text{ см} \cdot 5 = 15 \text{ м} \cdot 5 + 26 \text{ см} \cdot 5 = 75 \text{ м} + 130 \text{ см} = 76 \text{ м } 30 \text{ см}$$

2-й спосіб. $15 \text{ м } 26 \text{ см} = 1526 \text{ см}$

$$\begin{array}{r} 1526 \\ \times 5 \\ \hline 7630 \text{ (см)} \end{array}$$

$$7630 \text{ см} = 76 \text{ м } 30 \text{ см}$$

3-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 15 \text{ м } 26 \text{ см} \\ \times 5 \\ \hline 76 \text{ м } 30 \text{ см} \end{array}$$

641. Усно. $10 \text{ км } 010 \text{ м} \cdot 4$ $21 \text{ м } 05 \text{ см} \cdot 3$

$30 \text{ м } 3 \text{ дм} \cdot 3$ $102 \text{ м } 20 \text{ см} \cdot 4$

642. Виконай множення зручним для тебе способом.

$$4 \text{ м } 88 \text{ см} \cdot 5 \qquad 25 \text{ м } 8 \text{ дм} \cdot 9 \qquad 116 \text{ км } 300 \text{ м} \cdot 3$$

$$15 \text{ м } 06 \text{ см} \cdot 9 \qquad 30 \text{ м } 9 \text{ дм} \cdot 7 \qquad 140 \text{ км } 241 \text{ м} \cdot 2$$

643. $27 \text{ м } 55 \text{ см} \cdot 4 + 6 \text{ м } 45 \text{ см} \cdot 2 - 70 \text{ м } 80 \text{ см}$

$$5 \text{ м } 6 \text{ дм} \cdot 6 + 5 \text{ м } 7 \text{ дм} - 2 \text{ м } 7 \text{ дм} \cdot 2$$

644. На оздоблення однієї сукні для танців використовують 7 м 80 см стрічки. У танцювальному колективі 8 дівчаток. Скільки метрів стрічки використають для оздоблення усіх суконь?

645. За умовою і поданими запитаннями склади і розв'яжи задачі.

Продали: 1-й день — 7 ящиків печива;

2-й день — 13 ящиків печива.

Маса одного ящика — 45 кг.

1) На скільки більше кілограмів печива продали другого дня, ніж першого?

2) Скільки всього кілограмів печива продали за 2 дні?

646. Мотузку перерізали на дві частини так, що перша частина стала в 4 рази довшою за другу. Чому дорівнює довжина кожної частини мотузки, якщо перша частина на 18 м довша за другу?

Поясни малюнок і розв'яжи задачу.

647. На оздоблення однієї занавіски використовують 8 м 40 см тасьми, а на оздоблення одного покривала — 9 м 65 см. Пошили 6 занавісок і 8 покривал. Скільки тасьми використали?

648. $8 \text{ м } 5 \text{ дм} \cdot 6$

$151 \text{ км} \cdot 10$

$47 \text{ дм } 2 \text{ см} \cdot 3$

$6 \text{ км } 700 \text{ м} \cdot 9$

649. $50 \text{ кг } 160 \text{ г} = \square \text{ г}$ $4 \text{ т } 250 \text{ кг} = \square \text{ кг}$ $60 \text{ т} = \square \text{ ц}$
 $6 \text{ ц } 25 \text{ кг} = \square \text{ кг}$ $3 \text{ т } 8 \text{ ц } 49 \text{ кг} = \square \text{ кг}$ $18 \text{ ц} = \square \text{ кг}$

650. $125 \text{ кг} \cdot 5$ $50 \text{ ц} \cdot 6$ $4 \text{ т} \cdot 18$ $41 \text{ т} \cdot 6$ $310 \text{ кг} \cdot 2$

Розглянь обчислення виразу $9 \text{ кг } 275 \text{ г} \cdot 4 = \square$.

1-й спосіб.

$$9 \text{ кг } 275 \text{ г} \cdot 4 = 9 \text{ кг} \cdot 4 + 275 \text{ г} \cdot 4 = 36 \text{ кг} + 1100 \text{ г} = 37 \text{ кг } 100 \text{ г}$$

2-й спосіб. $9 \text{ кг } 275 \text{ г} = 9275 \text{ г}$

$$\begin{array}{r} 9275 \\ \times 4 \\ \hline 37100 \text{ (г)} \end{array}$$

$$37100 \text{ г} = 37 \text{ кг } 100 \text{ г}$$

3-й спосіб.

$$\begin{array}{r} 9 \text{ кг } 275 \text{ г} \\ \times 4 \\ \hline 37 \text{ кг } 100 \text{ г} \end{array}$$

651. Знайди значення виразів зручним для тебе способом.

$18 \text{ кг } 116 \text{ г} \cdot 3$

$2 \text{ т } 5 \text{ ц } 21 \text{ кг} \cdot 4$

$18 \text{ ц } 95 \text{ кг} \cdot 5$

652. $4350 \cdot 4 + 21$ $30 \cdot 2 + 40$ $105 \cdot 3 + 131$ $867 + 68 : 34$

653. Пригадай, як зміниться результат множення, якщо один із множників збільшити (зменшити) в кілька разів.

Використовуючи значення першого виразу, знайди результат наступних виразів у стовпчиках.

$84 \cdot 8 = \square$

$72 \cdot 9 = \square$

$(84 : 4) \cdot 8 = \square$

$(72 : 3) \cdot 9 = \square$

$84 \cdot (8 : 4) = \square$

$72 \cdot (9 : 3) = \square$

$(84 : 4) \cdot (8 \cdot 4) = \square$

$(72 : 3) \cdot (9 \cdot 3) = \square$

654. Розв'яжи задачі.

1) Упродовж дня з поля вивозили врожай жита: до обіду — на 7 машинах, по 3500 кг на кожній, після обіду — на 6 машинах, по 2500 кг на кожній. Скільки всього кілограмів жита вивезли за один день?

2) За один день птахоферма відправляє до магазинів міста 235 великих і 150 малих коробок з яйцями. У кожній великій коробці — 100 штук яєць, а в меншій — 60 штук яєць. Скільки штук яєць відправляє птахоферма до магазинів за тиждень?

Порівняй задачі. Знайди схему, за якою розв'язується кожна задача.

$1) \square \cdot \square + \square \cdot \square. \quad 2) (\square \cdot \square + \square \cdot \square) \cdot \square.$

655. Друкарня протягом трьох місяців випускала по 13428 книжок щомісяця, протягом наступних чотирьох місяців — по 18271 книжці щомісяця. Скільки всього книжок друкарня випустила за весь цей час?

656. Маса одного вагона потяга метро 31 т 500 кг. Яка маса п'яти таких вагонів?

657. $3 \text{ т } 56 \text{ кг} \cdot 8$

$5 \text{ ц } 17 \text{ кг} \cdot 9$

$27 \text{ кг } 125 \text{ г} \cdot 4$

Ділення натуральних чисел

Пригадай, як називаються компоненти при діленні.

$$\begin{array}{ccc} \text{Ділене} & \text{Дільник} & \\ \downarrow & \downarrow & \\ 78 : 6 = 13 & & \\ \underbrace{} & \downarrow & \\ \text{Частка} & \text{Частка} & \end{array}$$

658. Поясни записи обчислень у стовпчиках.

$4 \cdot 18 = 72$

$5 \cdot 15 = 75$

$6 \cdot 14 = 84$

$72 : 4 = 18$

$75 : 5 = \square$

$84 : 6 = \square$

$72 : 18 = 4$

$75 : 15 = \square$

$84 : 14 = \square$

Дії множення і ділення є взаємно оберненими.

659. Прочитай вирази по-різному.

$91 : 3$

$84 : 16$

$100 : 2$

$77 : 11$

У множині натуральних чисел дія ділення не завжди виконується. *Міркуй так.* Щоб поділити 10 на 3, треба знайти таке число x , для якого $3 \cdot x = 10$. Такого натурального числа не існує, бо $3 \cdot 3 = 9$, а $3 \cdot 4 = 12$.

У множині натуральних чисел завжди можливе ділення з остачею:

$74 : 9 = 8 \text{ (ост. 2)}.$

660. Наведи власні приклади на ділення без остачі та з остачею.

661. Виконай ділення.

$0 : 5$

$0 : 30$

$0 : 15$

$0 : 35$

Для будь-яких значень a , крім 0, правильна рівність

$0 : a = 0.$

Її читають так: *частка нуля і будь-якого числа завжди дорівнює нулю.*

662. Усно. Зроби висновок.

$0 \cdot 7 = 0$

$0 \cdot 21 = \square$

$0 \cdot 125 = \square$

$0 : 7 = \square$

$0 : 21 = \square$

$0 : 125 = \square$

Ділити число на 0 не можна. При будь-якому значенні a частки $a : 0$ не існує.

Міркуй так. Поділити 15 на 0 означає знайти таке число x , при якому $0 \cdot x = 15$. Проте $0 \cdot x = 0$, а не 15. Отже, ділити на 0 неможливо.

663. Виконай ділення.

$6 : 1$

$39 : 1$

$130 : 1$

$1239 : 1$

Для будь-яких значень a правильна рівність

$$a : 1 = a.$$

Її читають так: якщо дільник дорівнює одиниці, то частка завжди дорівнює діленому.

Оскільки $1 \cdot a = a$, то за змістом ділення маємо $a : 1 = a$ і $a : a = 1$.

664. При якому значенні x правильна рівність?

$x : 1 = 1 : x$

$x : 1 = 0 \cdot x$

$x : x = 1 : x$

665. Розв'яжи задачу.

Для позакласного читання учневі треба прочитати книжку, в якій 152 сторінки. Він читав 4 дні по 18 сторінок, а потім став читати по 16 сторінок щодня. За скільки днів учень прочитав книжку?

666. У супермаркеті встановлено 96 телекамер, які порівну розміщені у 8 торгових залах. Скільки телекамер у кожній залі? У 6 залах? У 4 залах?

667. $49 \cdot 2 - 48 \cdot 2$ $1000 - 1000 : 100 + 1$ $91 : 13 + 11 \cdot 6$

$43 \cdot 2 - 43 \cdot 1$ $10000 + 1000 : 100 - 1$ $80 : 16 + 18 : 2$

668. Найбільша з вівчарок — кавказька — 75 см у висоту, а найменша з вівчарок — вельшкорг — 25 см. У скільки разів кавказька вівчарка вища за вельшкорга?

669. 1) Прочитай задачу.

З 27 червоних і 18 жовтих тюльпанів зробили 3 букети так, що в усіх букетах тюльпанів стало порівну. Скільки тюльпанів у кожному букеті?

2) Поясни складання рівності.

$$(27 + 18) : 3 = 27 : 3 + 18 : 3$$

Щоб поділити суму на число, можна поділити на це число кожний доданок і додати здобуті результати.

$$(a + b) : c = a : c + b : c$$

Цей спосіб можна застосовувати у випадках, коли обидва доданки діляться на число без остачі.

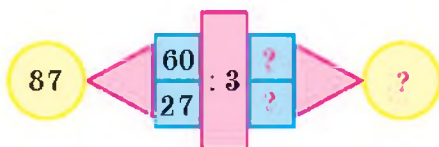
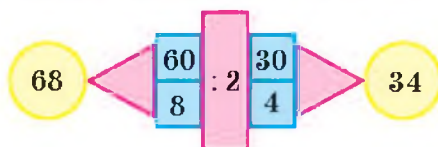
670. Обчисли двома способами.

$$(56 + 12) : 2$$

$$(48 + 28) : 4$$

$$(72 + 24) : 12$$

671. Поясни спосіб обчислення.

672.

96	78	69	84	93	51	54
----	----	----	----	----	----	----

 : 3

673. У трьох ящиках 156 кг яблук. У першому ящику 56 кг. Скільки кілограмів яблук у кожному з решти ящиків, якщо відомо, що маса яблук у них однакова?

Поясни складене рівняння: $156 - 56 = x \cdot 2$.

Розв'яжи задачу.

674. Обчисли двома способами.

$$(125 + 75) : 5$$

$$(117 + 33) : 3$$

$$(96 + 24) : 8$$

$$(702 + 63) : 9$$

$$(486 + 114) : 6$$

$$(840 + 70) : 7$$

675. Купили 2 мішки пшона по 15 кг і 24 кг. Все пшоно розсипали в пакети по 3 кг у кожному. Скільки пакетів із пшоном отримали?

676.

1) Прочитай задачу.

Автомобіль на кожні 4 км шляху витрачає 360 г бензину, а мотоцикл — 160 г бензину. На скільки грамів бензину більше витрачає на відстані 1 км автомобіль, ніж мотоцикл?

2) Поясни складання рівності.

$$(360 - 160) : 4 = 360 : 4 - 160 : 4$$

Щоб поділити різницю на число, можна поділити на це число зменшуване і від'ємник, а потім відняти від першої частки другу.

$$(a - b) : c = a : c - b : c$$

Цей спосіб можна застосувати у випадках, коли зменшуване і від'ємник діляться на число без остачі. Так, приклад $(17 - 7) : 5$ можна обчислити лише одним способом.

677. Обчисли двома способами.

$$(80 - 16) : 4$$

$$(42 - 21) : 7$$

$$(39 - 26) : 13$$

$$(123 - 24) : 3$$

$$(240 - 80) : 4$$

$$(90 - 45) : 9$$

678. У яких випадках можна застосувати лише один спосіб обчислення?

$$(61 - 33) : 14$$

$$(85 - 5) : 5$$

$$(98 - 65) : 3$$

$$(150 - 50) : 100$$

$$(111 - 31) : 2$$

$$(500 - 50) : 10$$

679. 199 учнів поїхали на екскурсію. У п'яти невеликих автобусах розмістилося по 20 учнів у кожному, решта учнів розмістилися в більших автобусах — по 33 учні в кожному. Скільки було великих автобусів?

Склади і розв'яжи задачу за цією самою умовою і запитанням: у скількох автобусах учні поїхали на екскурсію?

680. Знайди значення виразів двома способами.

$$(125 - 100) : 5$$

$$(90 - 27) : 3$$

$$(256 - 124) : 4$$

681. До магазину привезли 12 коробок зефіру, масою по 3 кг кожна, і кілька коробок халви, по 7 кг кожна. Всього привезли 64 кг солодоців. Скільки коробок халви привезли до магазину?

682. $2023 \cdot 6$ $29708 \cdot 8$ $23122 \cdot 4$ $297137 \cdot 3$
 $11005 \cdot 7$ $9099 \cdot 9$ $31007 \cdot 3$ $34757 \cdot 7$

683. 1) Прочитай за дачу.

Купили 8 пачок печива, по 16 штук у кожній. Це печиво розклали на тарілки, по 4 штуки на кожну. Скільки використали тарілок?

2) Розглянь способи розв'язування задачі.

1-й спосіб. $(16 \cdot 8) : 4 = 128 : 4 = 32$ (т.)

2-й спосіб. $(16 : 4) \cdot 8 = 4 \cdot 8 = 32$ (т.)

3-й спосіб. $16 \cdot (8 : 4) = 16 \cdot 2 = 32$ (т.)

Відповідь: 32 тарілки.

3) Який спосіб для тебе зручніший?

Щоб поділити добуток на число, можна поділити один із множників на це число (якщо таке ділення можливе без остачі) і частку помножити на другий множник.

$$(a \cdot b) : c = (a : c) \cdot b = a \cdot (b : c)$$

684. Обчисли зручним способом.

$(12 \cdot 7) : 6$

$(15 \cdot 30) : 3$

$(15 \cdot 4) : 5$

$(6 \cdot 8) : 16$

$(6 \cdot 12) : 18$

$(28 \cdot 3) : 21$

685. Розв'яжи задачі.

1) До їдальні привезли 3 ящики моркви по 15 кг у кожному. Щодня на обід витрачали по 9 кг моркви. На скільки днів вистачить моркви?

2) Спочатку 44 хлопчики, а потім 36 дівчаток вишикувались у колону, по 4 дитини у кожному ряду. Скільки рядів утворилося в колоні?

Яку задачу можна розв'язати двома способами?

686. Знайди шосту частину чисел: 66, 72, 78, 84, 90, 96.

687. Визнач числа, в яких загальна кількість сотень є трицифровим числом. Запиши ці числа у вигляді суми розрядних доданків.

1235

11450

22305

100301

135000

688. Заповни пропуски.

$$\begin{array}{lll} 27\,000 = \square \text{ сот.} & 45\,000 = \square \text{ тис.} & 240\,000 = \square \text{ тис.} \\ 27\,000 = \square \text{ дес.} & 45\,000 = \square \text{ со т.} & 240\,000 = \square \text{ дес. тис.} \end{array}$$

689. Обчисли зручним способом.

$$\begin{array}{lll} (45 \cdot 9) : 3 & (125 \cdot 8) : 4 & (230 \cdot 10) : 100 \\ (18 \cdot 6) : 12 & (351 \cdot 6) : 9 & (2000 \cdot 7) : 100 \end{array}$$

690. 1) Прочитай задачу.

За два дні вантажівкою, що виконувала по 3 рейси щодня, перевезли 48 контейнерів кавунів. Скільки контейнерів кавунів вантажівкою перевозили за один рейс?

2) Поясни складання рівності.

$$48 : (2 \cdot 3) = 48 : 2 : 3$$

Щоб поділити число на добуток, достатньо поділити число на один із множників, а потім частку поділити на другий множник.

$$a : (b \cdot c) = a : b : c$$

$$\begin{array}{lll} \textbf{691.} & 99 : (33 \cdot 3) & 81 : (27 \cdot 3) & 92 : (23 \cdot 4) \\ & 99 : 33 : 3 & 81 : 27 : 3 & 92 : 23 : 4 \end{array}$$

Що спільне і що відмінне у кожній парі виразів? Знайди їхні значення.

692. У зоопарку на тиждень 5 левам потрібно 175 кг м'яса. Скільки кілограмів м'яса потрібно 1 леву на добу?

693. Ділянка прямокутної форми прилягає до будівлі, довжина якої 8 м. З трьох боків ця ділянка обгороджена парканом, довжина якого 90 м. Яка площа цієї ділянки?

694. У парку запланували посадити 93 липи. Третину дерев уже посадили. Скільки лип залишилося посадити?

695. На складі зберігалось 98 т цементу. Щодня його вивозили на 7 машинах, навантажуючи на кожну машину по 2 т. За скільки днів вивезли весь цемент?

696. Для компоту взяли 600 г суміші сухофруктів, у якій яблука становили 3 частини суміші, вишні — 2 частини, груші —

1 частину. Скільки грамів кожного виду фруктів взяли для компоту?

Розглянь малюнок до даної задачі.

На скільки рівних частин розділені всі фрукти?

Як знайти масу однієї частини фруктів?

Ділення багатоцифрового числа на одноцифрове

697. Усно. $81 : 9$ $42 : 7$ $40 : 5$ $64 : 8$
 $72 : 8$ $36 : 6$ $72 : 9$ $56 : 7$

698. Розглянь і поясни розв'язання прикладів.

$$630 : 9 = \square$$

$$2700 : 3 = \square$$

630 — це 63 дес.

2700 — це 27 сот.

$$63 : 9 = 7 \text{ (дес.)}$$

$$27 : 3 = 9 \text{ (сот.)}$$

$$630 : 9 = 70$$

$$2700 : 3 = 900$$

699. Розв'яжи і порівняй відповіді у кожній парі прикладів.

$$900 : 9$$

$$360 : 3$$

$$540 : 6$$

$$560 : 8$$

$$280 : 7$$

$$9000 : 9$$

$$3600 : 3$$

$$5400 : 6$$

$$5600 : 8$$

$$2800 : 7$$

700. Поясни, як міркували, виконуючи ділення.

$$64040 : 8 = \square$$

$$(64000 + 40) : 8 = 64000 : 8 + 40 : 8 = 8000 + 5 = 8005$$

$$12600 : 3 = \square$$

$$(12000 + 600) : 3 = 12000 : 3 + 600 : 3 = 4000 + 200 = 4200$$

701. Розв'яжи з поясненням. Використовуй найзручніший для тебе спосіб обчислення.

$$45009 : 9$$

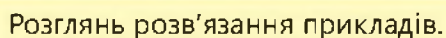
$$48024 : 6$$

$$360018 : 9$$

$$24072 : 8$$

$$56080 : 8$$

$$280210 : 7$$

The image shows two handwritten long division problems on a blue grid background.

Problem 1 (Left):

$$\begin{array}{r} 966 \overline{) 7138} \\ \underline{7} \\ 26 \\ \underline{21} \\ 56 \\ \underline{56} \\ 0 \end{array}$$

Problem 2 (Right):

$$\begin{array}{r} 8956 \overline{) 42239} \\ \underline{8} \\ 9 \\ \underline{8} \\ 15 \\ \underline{12} \\ 36 \\ \underline{36} \\ 0 \end{array}$$

Визначаю кількість цифр у частці. Для цього знаходжу перше неповне ділене: у числі 8956 — 8 тисяч, $8 > 4$. 8 тисяч — це перше неповне ділене, отже, перша цифра частки позначатиме тисячі, тому всього в частці буде чотири цифри.

Поділю 8 на 4, отримаю 2 — стільки тисяч буде у частці.

Помножу 2 на 4, отримаю 8 — стільки тисяч поділили.

Відніму 8 від 8, отримую 0, всі тисячі поділили, 0 — не записую.

Ділю сотні. Всього 9 сотень. Це друге неповне ділене.

Поділю 9 на 4, отримаю 2 — стільки сотень буде у частці.

Помножу 2 на 4, отримаю 8 — стільки сотень розділили.

Відніму 8 від 9, отримаю ...

Продовж пояснення.

702. Розв'яжи приклад за планом.

13452	4

- 1) Назви перше неповне ділене. Дізнайся, скільки цифр буде в частці.
- 2) Поділи перше неповне ділене на дільник. Запиши першу цифру в частку.

- 3) Помнож число, записане в частці, на дільник. Відніми цей добуток від першого неповного діленого.
- 4) Утвори друге неповне ділене.
- 5) Поділи друге неповне ділене на дільник. Запиши другу цифру в частку.
- 6) Помнож дільник на число, записане другою цифрою частки. Відніми цей добуток від другого неповного діленого.
- 7) Утвори третє неповне ділене Продовж ділення до кінця. Назви частку.

703. $11982 : 3$ $17864 : 8$ $65493 : 9$ $54733 : 7$
 $36285 : 5$ $40845 : 7$ $50214 : 6$ $19425 : 5$

704. $984 : 4$ $4896 : 2$ $872 : 2 + 8072$
 $910 : 2$ $951 : 3$ $42846 : 2 + 6372 : 4$

705. Склади та розв'яжи рівняння.

- 1) Число 7 296 більше від задуманого в 4 рази. Яке задумане число?
- 2) Число 27 028 менше від задуманого на 4. Яке задумане число?

706. Склади та розв'яжи рівняння.

Число 67 893 більше від задуманого втричі. Яке задумане число?

707. Усно. $130 \cdot 0$ $0 \cdot 5121$ $0 \cdot 10007$
 $0 : 55$ $389 \cdot 0$ $0 : 629$

708. Розглянь розв'язання прикладів.

$$\begin{array}{r} 3612 \overline{) 4} \\ - 36 \quad \quad \quad \uparrow \\ \hline 1 : 4 \quad \quad \quad \uparrow \\ - 0 \cdot 4 \quad \quad \quad \leftarrow \\ \hline 12 \quad \quad \quad \leftarrow \\ - 12 \quad \quad \quad \leftarrow \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35015 \overline{) 5} \\ - 35 \quad \quad \quad \uparrow \uparrow \\ \hline 0 : 5 \quad \quad \quad \uparrow \uparrow \\ - 0 \cdot 5 \quad \quad \quad \leftarrow \uparrow \\ \hline 1 : 5 \quad \quad \quad \uparrow \uparrow \\ - 0 \cdot 5 \quad \quad \quad \leftarrow \uparrow \\ \hline 15 \quad \quad \quad \leftarrow \uparrow \\ - 15 \quad \quad \quad \leftarrow \uparrow \\ \hline 0 \end{array}$$

Чому в частках з'явилися нулі?

709. Розв'яжи з поясненням.

$432 : 4$

$918 : 9$

$636 : 6$

$840 : 8$

$9033 : 3$

$4825 : 5$

$64072 : 8$

$48036 : 6$

710. Перевір дією множення, чи правильно виконали обчислення.

$28\,056 : 7 = 4008$

$128\,368 : 8 = 16\,046$

$9236 : 4 = 2309$

711. Перевір початок обчислення і закінчи ділення.

$$\begin{array}{r} 46949 \overline{)7} \\ -42 \overline{)6\dots} \\ \hline 49 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68072 \overline{)8} \\ -64 \overline{)8\dots} \\ \hline 40 \end{array}$$

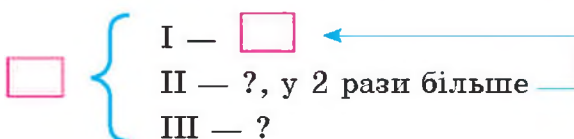
$$\begin{array}{r} 48042 \overline{)6} \\ -48 \overline{)8\dots} \\ \hline \end{array}$$

712. Прочитай задачі.

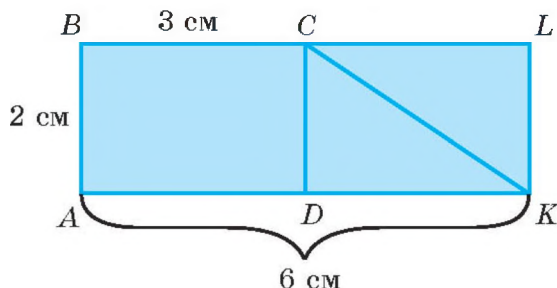
1) У магазині за три дні продали 8 363 кг цукру. Першого дня продали 320 кг, другого дня — у 2 рази більше. Скільки кілограмів цукру продали третього дня?

2) У їдальні за три місяці використали 2 670 кг овочів: першого місяця використали третю частину всіх овочів, другого місяця — у 2 рази менше, ніж першого. Скільки кілограмів овочів використали в їдальні третього місяця?

Розв'яжи задачу, до якої складено таку схему:

713. Знайди площу фігур $ABCD$, $CLKD$. Поміркуй і скажи, як можна знайти площу трикутника CKD .

714. Кондитерська фабрика виготовила 135 т солодоців: мармеладу — 35 т, зефіру — на 17 т більше, ніж мармеладу, а решту становила халва. Скільки халви виготовила кондитерська фабрика?

715. У касі було 363 квитки у партер, на балкон — на 186 квитків менше, ніж у партер, а в амфітеатр — у 3 рази менше, ніж квитків на балкон. Скільки всього квитків було в касі?

716. $24080 : 2$ $16848 : 8$ $7629 : 3$
 $36009 : 3$ $25632 : 2$ $306205 : 5$

717. $6498 : 6$ $99207 : 9$ $21609 : 9$ $49035 : 7$

718. Склади і розв'яжи рівняння.

1) Якщо задумане число помножити на 5, то дістанемо 7035.

2) Тарас задумав число, поділив його на 7 і дістав 7011.
Яке число задумав Тарас?

719. $84 : x = 14 \cdot 2$ $x : 5 = 104 + 39$

Як виражене значення частки в кожному рівнянні? Що треба знайти спочатку? Розв'яжи рівняння.

720. $x : 5 = 7257$ $x : 6 = 6369$
 $x : 5 = 7257 + 105$ $x : 6 = 6369 + 666$

721. У кондитерський цех першого дня привезли 4 мішки борошна, а другого дня — 5 таких мішків. Маса всього борошна 450 кг. Скільки кілограмів борошна в одному мішку?

722. Прочитай задачу. Розглянь короткий запис. Розв'яжи задачу за поданим планом.

Купили 5 кг яблук і 3 кг груш за однаковою ціною. За покупку заплатили 184 грн. Скільки коштують груші, скільки коштують яблука?

184 грн $\left\{ \begin{array}{l} 5 \text{ кг яблук} — ? \\ 3 \text{ кг груш} — ? \end{array} \right.$

1) Скільки кілограмів фруктів купили?

2) Скільки коштує 1 кг фруктів?

3) Скільки коштують груші?

4) Скільки коштують яблука?

723. Марійка купила 2 сукні для ляльки, а Іринка — 3. За всі сукні вони заплатили 75 грн. Скільки грошей заплатила Марійка, а скільки Іринка, якщо ціна у всіх суконь однакова?

724. $188032 : 8 + 7325 \cdot 4$ $414042 : 6 - 5893 \cdot 8$

725. Усно. $300 : 3$ $9000 : 9$ $60000 : 2$
 $600 : 3$ $9000 : 3$ $60000 : 6$

726. Визнач кількість цифр у частці. Виконай ділення.
 $57\,300 : 3$ $1\,320 : 4$ $1\,080 : 9$ $9\,150 : 3$ $1\,650 : 5$
Зроби перевірку.

727. $4\,653 : 9$ $7\,567 : 7$ $4\,386 : 3$ $4\,845 : 5$
 $8\,992 : 8$ $81\,060 : 6$ $7\,746 : 6$ $617\,300 : 5$

728. $(649\,236 - 87\,345) : 3$ $720\,378 : 9 + 13\,968 : 6$

729. Запиши чотири числа, перше з яких 16524, а кожне наступне становить третю частину попереднього.

730. Прочитай вирази.

$35 : (15 - y : 8)$ $(a \cdot 6 + 5) : 4$
 $(2 + x : 7) \cdot 8$ $(c + 6 \cdot 4) - 15$

Яка остання дія в кожному виразі? У якому виразі змінна знаходиться в дільнику?

Добери значення букви й обчисли цей вираз.

731. Під час новорічного розпродажу ціна на побутову техніку знизилася на чверть. Визнач, скільки коштує мультиварка, якщо її початкова ціна була 1920 грн.

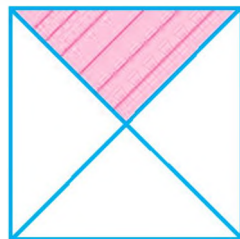

732. Накресли прямокутник. Поділи його на три такі прямокутники, щоб площа одного з них дорівнювала сумі площ двох інших.

733. $4 \cdot k = 368$ $5 \cdot z = 221 + 344$

734. Виміряй сторону квадрата. Знайди площу заштрихованої частини квадрата.

735. Бригада учнів зібрала в саду 1140 кг яблук, а груш — третину від маси яблук. Скільки кілограмів яблук і груш зібрала бригада?

736.Усно. $9 : 4$ $44 : 8$ $100 : 9$ $47 : 6$ $12 : 5$ $52 : 7$ $85 : 8$ $39 : 7$ **737.** Розглянь розв'язання прикладів. Поясни, як дістали остачу.

$$\begin{array}{r} 182 \overline{) 5} \\ \underline{15} \\ 32 \\ \underline{30} \\ 2 \text{ (ост.)} \end{array}$$

Перевірка.

$$36 \cdot 5 + 2 = 182.$$

$$\begin{array}{r} 4327 \overline{) 6} \\ \underline{42} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 7 \\ \underline{6} \\ 1 \text{ (ост.)} \end{array}$$

Перевірка.

$$721 \cdot 6 + 1 = 4327$$

738. $7139 : 7$ $8376 : 9$ $5239 : 3$ $8914 : 4$ **739.** $12144 : 5$ $812019 : 4$ $500000 : 3$ $89146 : 4$ $835 : 3$ $1612 : 4$ $60024 : 3$ $7824 : 4$ **740.** Розв'яжи приклади з поясненням: назви для кожного випадку перше неповне ділене і розкажи, як знайшли першу цифру частки; назви друге неповне ділене і розкажи, як знайшли другу цифру частки, і т. д. Виконай ділення до кінця.

$$\begin{array}{r} 656 \overline{) 4} \\ \underline{164} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6568 \overline{) 4} \\ \underline{164} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 65688 \overline{) 4} \\ \underline{164} \end{array}$$

Чому в прикладах різна кількість цифр у частці?

741. У контейнері було 200 кг екзотичних фруктів. Ананаси становили четверту частину від усієї маси фруктів, а решта були манго й авокадо порівну. Обчисли, скільки кілограмів фруктів кожного виду було в контейнері.**742.** Щоб завершити спорудження будинку, треба привезти 35 344 цеглини. Четверту частину цієї цегли вже привезли. Скільки цеглин залишилося привезти?**743.** 1) Знайди шосту частину числа 329 166.

2) Знайди дев'яту частину числа 352 476.

3) Знайди восьму частину числа 463 256.

- 744.** 1) Скільки метрів у п'ятій частині кілометра? У десятій частині кілометра?
 2) Скільки грамів у восьмій частині кілограма? У четвертій частині кілограма?
 3) Скільки копійок у п'ятій частині гривні? У четвертій частині гривні?

- 745.** 1) Частку чисел 3000 і 2 зменш на найбільше трицифрове число.
 2) Різницю чисел 750 і 5 збільш на їхню суму.
 3) Найменше чотирицифрове число зменш на найменше трицифрове і знайди третину результату.

- 746.** Вибери приклади, які ти зможеш обчислити усно. Запиши їхні результати. Інші приклади обчисли письмово.

$$\begin{array}{llll} 84196 : 4 & 99568 : 7 & 89169 : 3 & 87296 : 4 \\ 863892 : 3 & 8400 : 7 & 18000 : 5 & 81000 : 9 \end{array}$$

- 747.** Знайди значення виразів.

$$0 : 214 + 342 \cdot 1 - 79 : 1 + 354 \cdot 0 \qquad 42836 : 2 + 50214 : 6$$

- 748.** Частка двох чисел дорівнює 80. Як зміниться частка, якщо дільник залишити без зміни, а ділене збільшити в 2 рази? У 16 разів? У k разів?

749.

Ділене	96	48	24	12	6
Дільник	2	2	2	2	2
Частка	48	24	12	6	3

Як змінюється ділене?

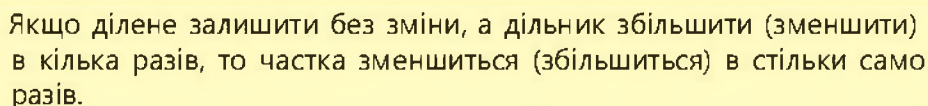
Як змінюється частка? Зроби висновок.

Якщо ділене збільшити або зменшити в кілька разів, а дільник залишити без зміни, то частка ...

- 750.** Порівняй вирази у стовпчиках.

$$\begin{array}{lllll} 96 : 8 & 100 : 4 & 99 : 9 & 72 : 8 & 84 : 6 \\ 96 : 4 & 100 : 2 & 99 : 3 & 72 : 4 & 84 : 2 \end{array}$$

Як змінюється частка в кожному стовпчику? Зроби висновок.

1)	Ціна	Кількість	Вартість
	Однакова	8 шт.	576 грн
		4 шт.	?

2)	Довжина	Ширина	Площа
	Однакова	8 м	320 м ²
		16 м	?

$$\begin{array}{r} 11280 \overline{) 4} \\ \underline{8} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 8 \\ \underline{8} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{l} 2820 \text{ к.} \\ 28 \text{ грн } 20 \text{ к.} \end{array}$$

3 T : 2

754. $(6811 + 3346) : 7$
 $(10620 : 5) : 4$
 $(649236 - 87345) : 3$

$49448 + 92428 : 4$
 $7248 : 4 : 2$
 $720378 : 9 + 13968 : 6$

755. 7 т 5 ц * 7 т 500 кг
 30 км 100 м * 31000 м

8 м 6 дм * 7 м 95 см
 45 ц * 4 т

756. Сума трьох чисел дорівнює 3500. Перше число — 1479, друге число становить третину від першого. Знайди третє число.

757. Легкоатлет пробіг 2 км за 5 хвилин. Скільки метрів пробіг спортсмен за 1 хвилину?

758. Побудуй коло з центром у точці А радіусом 2 см 5 мм. Проведи в ньому радіус і діаметр.

759. Найтриваліша завірюха на Харківщині продовжувалася 9 діб 12 год. Скільки всього годин тривала ця завірюха?

760. Склади і розв'яжи рівняння.

1) Якщо невідоме число зменшити в 4 рази, то буде 302. Знайди невідоме число.

2) Задумане число збільшили в 5 разів і до здобутого результату додали 4513, отримали 5098. Яке число задумали?

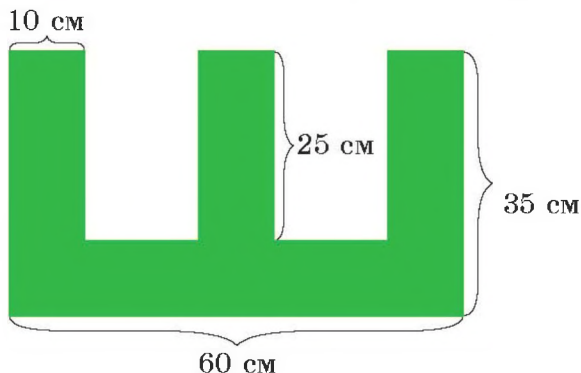
3) Невідоме число зменшили втричі й отримали добуток чисел 720 і 5. Знайди це число.

761. Запиши вирази та обчисли їхні значення.

1) Ділене виражене часткою чисел 16056 і 4, дільник 3.

2) Частку чисел 13048 і 4 збільшити в 2 рази.

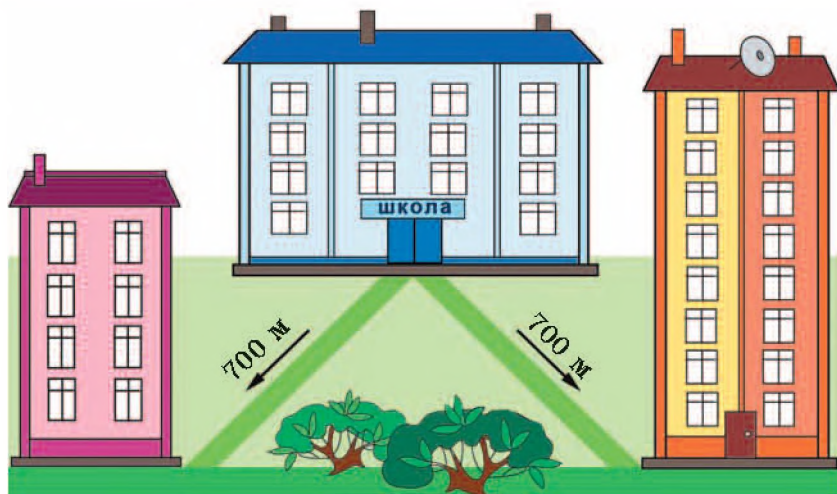
762. За вказаними розмірами знайди площу фігури.

Швидкість. Час. Відстань

763. Прочитай задачі. Про які величини йдеться у кожній задачі? Яка величина для тебе невідома?

- 1) Хлопчик пробіг 350 м, а дівчинка — на 35 м менше. Скільки метрів пробігла дівчинка?
- 2) Туристи йшли пішки 3 години, пливли на човні ще 2 години 30 хвилин. Скільки часу туристи були в дорозі?
- 3) Андрійко і Сергійко живуть на однаковій відстані від школи — 700 м. Але Андрійко приходить додому швидше, ніж Сергійко, бо Андрійко рухається зі швидкістю 70 метрів за хвилину, а Сергійко — 50 метрів за хвилину. Скільки часу на шлях додому витрачає Андрійко? Скільки Сергійко?

Ти вже знаєш величини **час** і **відстань**, а тепер прочитай пояснення про величину **швидкість**.

Швидкість — це величина, яка характеризує рух і вказує, який шлях подолав об'єкт руху за одиницю часу.

Якщо Андрійко рухається зі швидкістю 70 метрів за хвилину, то це означає, що він за кожну хвилину проходить 70 метрів.

Якщо Сергійко рухається зі швидкістю 50 метрів за хвилину, то це означає, що він за кожну хвилину проходить 50 метрів.

Якщо ракета летить зі швидкістю 6 км за секунду, то це означає, що вона пролітає 6 км за кожну секунду.

Якщо машина їде зі швидкістю 40 км за годину, то це означає, що вона проїжджає 40 км за кожну годину.

Якщо черепаха рухається зі швидкістю 5 м за хвилину, то це означає, що вона проповзає 5 м за кожну хвилину.

Одиницями швидкості є метр за секунду, кілометр за секунду, кілометр за годину, метр за хвилину тощо.

Біля чисел одиниці швидкості записують скорочено.

Наприклад: 8 м/с, 12 км/с, 60 км/год, 25 м/хв.

Для вимірювання швидкості в кожному транспортному засобі є спеціальний прилад — спідометр.

На малюнку зображено спідометр, який показує швидкість 100 км/год.

764. Поясни, як ти розумієш вирази.

1) Швидкість велосипедиста 12 км/год.

2) Швидкість пішохода 5 км/год.

3) Швидкість ластівки 90 км/год.

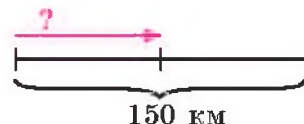
765. Ознайомся із розв'язанням задачі. Поясни схему.

Автомобіль проїхав 150 км за 2 год. Протягом кожної години він проїжджав однакову відстань. Яка швидкість автомобіля?

Розв'язання.

$$150 : 2 = 75 \text{ (км/год)}$$

Відповідь: швидкість автомобіля 75 км/год.

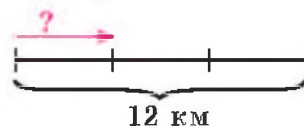

Щоб знайти швидкість, треба відстань поділити на час.

766. З якою швидкістю рухався турист, коли відомо, що, проходячи щогодини однакову відстань, він за 3 години пройшов 12 км?

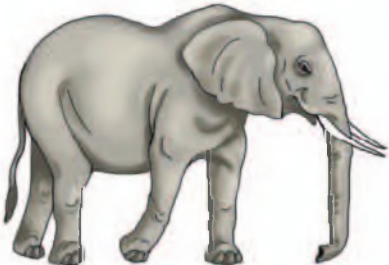

Розглянь короткий запис задачі. Поясни схему.

Швидкість	Час	Відстань
?	3 год	12 км

767. З якою швидкістю рухався пішохід, якщо за 3 години він пройшов відстань 18 км?

768. Визнач за таблицею швидкість, з якою можуть бігати тварини.

Тварина	Швидкість	Час	Відстань
	?	2 год	136 км
	?	3 год	120 км
	?	2 год	96 км

769. Запиши вирази та обчисли.

1) Яке число більше від 6 174 в 6 разів?

2) У скільки разів 822 904 більше від 8?

770. $6 \cdot 3374 : 2 + 1080$ $27420 : 6 + 27420 : 6$

$9 \cdot 12543 : 3 + 25600 : 8$ $4078 \cdot 6 - 11948 : 4$

771. Обчисли швидкість руху сільського листоноші, якщо відомо, що він за 3 години на велосипеді долає відстань 45 км.

772. $56 \text{ км} : 5$ $173 \text{ грн} : 5$ $24 \text{ м}^2 \cdot 4$ $42 \text{ грн } 75 \text{ к.} \cdot 6$

Множення і ділення на розрядне число

773. Усно. $5 \cdot 11 \cdot 100$

45 · 2 · 50

81 · 5 · 10

774. Поясни розв'язання прикладів.

$$139 \cdot 80 = \boxed{}$$

$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 8 \cdot 10 \end{array}$

$$439 \cdot 200 = \boxed{}$$

$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \cdot 100 \end{array}$

$$139 \cdot 8 = 1112$$

$$439 \cdot 2 = 878$$

$$1112 \cdot 10 = 11120$$

$$878 \cdot 100 = 87\,800$$

Розглянь, як записувати ці приклади у стовпчик.

$$\begin{array}{r} *139 \\ \hline 11120 \end{array} \quad \begin{array}{r} *439 \\ \hline 87800 \end{array}$$

775. $897 \cdot 600$

433 · 400

428 · 30

1341 · 20

915 · 300

648 · 500

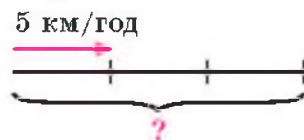
168 · 50

2365 · 30

776. Пішохід перебував у дорозі 3 год, рухаючись зі швидкістю 5 км/год. Яку відстань пройшов пішохід?

Повтори задачу за таблицею. Поясни схему.

Швидкість	Час	Відстань
5 км/год	3 год	?

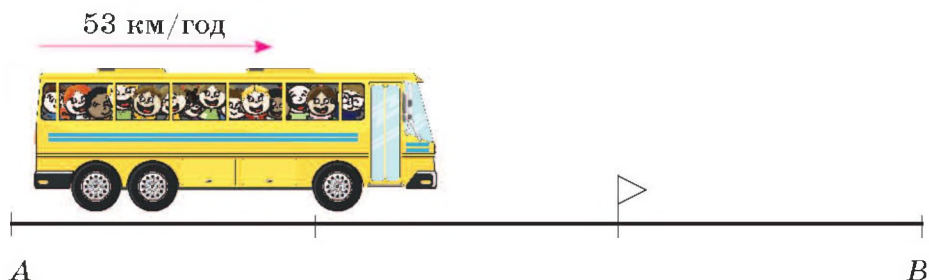

Щоб знайти відстань, треба швидкість помножити на час.

777. Водій їхав зі швидкістю 56 км/год і доїхав до місця призначення за 6 год. Яку відстань подолав водій?

778. Пішохід рухався зі швидкістю 4 км/год і дійшов до місця призначення за 3 год. З якою швидкістю він має проходити зворотний шлях, щоб подолати його за 2 год?

- 779.** Від пункту A до пункту B — 140 км. Із пункту A виїхав автобус зі швидкістю 53 км/год. На якій відстані від пункту B буде автобус через дві години?

- 780.** Накресли квадрат зі стороною 6 см. Знайди його периметр і площу. Як зміниться периметр і площа, якщо сторону квадрата зменшити у 2 рази?

- 781.** Розв'яжи задачу, склавши рівняння.
Якщо площу городу зменшити в 9 разів, то дістанемо площу саду, яка становить 7325 м^2 . Знайди площу городу.

- 782.** Михайлик іде зі швидкістю 95 м/хв. Знайди відстань від дому Михайлика до спортивного клубу, якщо відомо, що він проходить її за 9 хвилин.

$$\begin{array}{ll} 2348 \cdot 300 & 489 \cdot 600 - 425 \cdot 400 \\ 568 \cdot 700 & 43 \cdot 5000 + 128 \cdot 90 \end{array}$$

- 784.** За записами поясни, як виконують множення чисел, які закінчуються нулями.

$$800 \cdot 40 = 8 \cdot 100 \cdot 4 \cdot 10 = 8 \cdot 4 \cdot 100 \cdot 10 = 32000$$

$$1400 \cdot 500 = 14 \cdot 100 \cdot 5 \cdot 100 = 14 \cdot 5 \cdot 100 \cdot 100 = 700000$$

- 785.** Розглянь, як виконували обчислення.

$$\begin{array}{r} 6700 \\ \times 50 \\ \hline 335000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1380 \\ \times 300 \\ \hline 414000 \end{array}$$

786. $2400 \cdot 90$ $1460 \cdot 40$ $4360 \cdot 80$ $24100 \cdot 40$

787. $360 \cdot 50 * 360 \cdot 5 \cdot 10$ $320 \cdot 60 * 320 \cdot 6 + 320 \cdot 10$
 $270 \cdot 40 * 270 \cdot 4 \cdot 100$ $310 \cdot 50 * 310 \cdot 5 + 310 \cdot 10$

788. Пішохід рухається зі швидкістю 75 м/хв. Який шлях подолає він за 1 год?

789. Ознайомся із розв'язанням задачі.

Пасажи́р прої́хав автобусом 180 км. Швидкі́сть автобуса 60 км/год. Скільки годин ї́хав пасажи́р автобусом?

Розв'язання. $180 : 60 = 3$ (год)

Відповідь: пасажи́р ї́хав автобусом 3 години.

Щоб знайти час, треба відстань поділити на швидкість.

790. Мотоцикліст рухається зі швидкістю 75 км/год. За скільки годин він проїде 300 км?

Повтори умову задачі за таблицею.

Швидкість	Час	Відстань
75 км/год	?	300 км

Розв'яжи задачу.

791. Вантажівка без причепа проїхала відстань 480 км зі швидкістю 60 км/год. Автомобіль з причепом проїхав цю відстань зі швидкістю 40 км/год. На скільки більше часу перебував у дорозі автомобіль з причепом?

792. Перший велосипедист, рухаючись зі швидкістю 12 км/год, проїхав відстань 36 км. Скільки за той самий час проїде другий велосипедист, якщо його швидкість на 2 км/год більша?

793. $1\,500 \cdot 300$

$5\,600 \cdot 40 - 7\,310 \cdot 30$

$840 \cdot 200$

$(2\,241 : 9) \cdot 400$

794. Поясни розв'язання прикладів.

1) $27\,000 : 3\,000 =$

27 тис. : 3 тис. = 9

$27\,000 : 3\,000 = 9$

$27\,000 : 3\,000 = 27\,000 : (3 \cdot 1\,000) =$

$= 27\,000 : 1\,000 : 3 = 27 : 3 = 9$

$$2) 8\,400 : 70 = \square$$

$$8\,400 : (7 \cdot 10) = 8\,400 : 10 : 7 = 120$$

$$8\,400 : 70 = (7\,000 + 1\,400) : 70 = 7\,000 : 70 + 1\,400 : 70 = \\ = 7\,000 : 10 : 7 + 1\,400 : 10 : 7 = 100 + 20 = 120$$

795. $3\,600 : 4$ $48\,050 : 5$ $6\,000 : 8$
 $3\,600 : (4 \cdot 10)$ $48\,050 : (5 \cdot 10)$ $60\,000 : (8 \cdot 10)$

Порівняй відповіді. Зроби висновок.

796. Виконай ділення будь-яким способом.

$68\,000 : 400$ $4\,200 : 30$ $5\,700 : 300$ $7\,800 : 60$

Швидкість у формулах позначають латинською літерою v , час — літерою t , відстань (шлях) — літерою S .

Прочитай формули $v = S : t$, $S = v \cdot t$, $t = S : v$.

797. Склади три задачі за таблицею і розв'яжи їх.

Швидкість	Час	Відстань
50 км/год	2 год	?
50 км/год	?	100 км
?	2 год	100 км

Як знайти відстань за швидкістю і часом? Час за відстанню і швидкістю? Швидкість за відстанню і часом?

798. Швидкість вантажівки 42 км/год, а легкової машини — на 24 км/год більша. Скільки кілометрів проїде легкова машина за 4 год?

799. Чи правильні висловлення?

- 1) 5 хвилин менше, ніж 300 секунд.
- 2) 7 днів дорівнюють двом тижням.
- 3) Кожний місяць складається з 30 днів.

800. На поєдинок зі змієм Кирило Кожум'яка прибіг за 6 хвилин зі швидкістю 160 м/хв. На зворотний шлях він витратив 10 хвилин. На скільки зменшилася швидкість Кирила Кожум'яки?

801. $5\,400 : 60$ $12\,000 : 600$ $180\,000 : 9\,000$ $140\,500 : 500$

802.

Усно.

$4200 : 100$

$45\,960 : 10$

$55\,400 : 100$

$3600 : 10$

$31\,700 : 100$

$60\,000 : 1\,000$

803. Знайди частку й остачу.

$172 : 10$

$1\,708 : 10$

$15\,634 : 10$

$47\,831 : 100$

$615 : 100$

$1\,820 : 100$

$15\,634 : 100$

$47\,831 : 1\,000$

804. Поясни розв'язання.

$360 : 40 = 360 : (10 \cdot 4) = 360 : 10 : 4 = 36 : 4 = 9$

$2\,400 : 800 = 2\,400 : (100 \cdot 8) = 2\,400 : 100 : 8 = 24 : 8 = 3$

При діленні з остачею можна скористатися способом ділення числа на добуток двох чисел. Нехай треба $168 : 40$.

Пояснення 1.

- У частці буде одна цифра.
- Дізнаємося, скільки одиниць буде в частці: 168 поділимо на 10 і знайдену частку 16 поділимо на 4 , буде 4 .
- Дізнаємося, скільки одиниць не поділили: віднімемо 160 від 168 , буде 8 . Це остача.

$168 : 40 = 168 : (10 \cdot 4) = 168 : 10 : 4 = 4 \text{ (ост. 8)}.$

Пояснення 2.

Яке число треба помножити на 40 , щоб дістати найбільший добуток у межах числа 168 ?

$40 \cdot 4 = 160. \text{ Отже, } 168 : 40 = 4 \text{ (ост. 8).}$

805. $222 : 4 = 55 \text{ (ост. 2)}$

$390 : 4 = 97 \text{ (ост. 2)}$

$222 = 4 \cdot \square + \square$

$390 = 4 \cdot \square + \square$

806. $\square : 30 = \square \text{ (ост. } \square \text{)}$

Які числа можуть бути в остачі?

807. Виконай ділення з остачею.

$195 : 90$

$480 : 50$

$860 : 200$

$1\,230 : 600$

$291 : 70$

$600 : 80$

$720 : 300$

$3\,520 : 700$

$16\,200 : 8\,000$

808. Намалюй схему і розв'яжи задачу.

З якою швидкістю рухався пішохід, якщо відомо, що за 3 години він пройшов 15 км?

- 809.** Мотоцикліст і пішохід одночасно вирушили назустріч один одному. Швидкість мотоцикліста 50 км/год, а пішохода — 5 км/год.

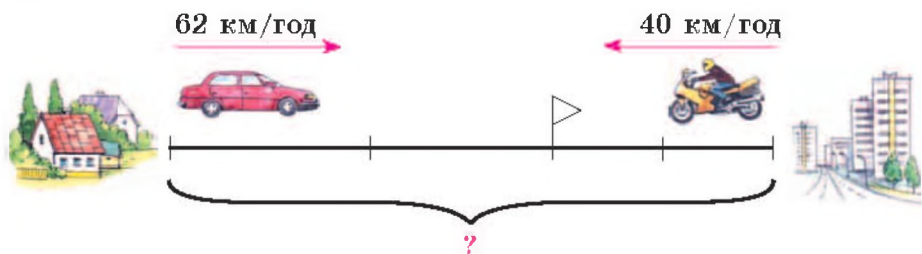

На скільки кілометрів вони наближаються за 1 год? За 2 год? За 3 год?

Поясни, що означає «рух назустріч» і «одночасний рух».

- 810.** Прочитай задачу. Розглянь розв'язання задачі двома способами. Поясни, про що дізнавалися кожною дією.

Із села до міста виїхав автомобіль зі швидкістю 62 км/год. Одночасно назустріч йому з міста зі швидкістю 40 км/год виїхав мотоцикліст. Вони зустрілися через 2 год. Яка відстань між селом і містом?

Розв'язання.

1-й спосіб.

1) $62 \cdot 2 = 124$ (км)

2) $40 \cdot 2 = 80$ (км)

3) $124 + 80 = 204$ (км)

2-й спосіб.

1) $62 + 40 = 102$ (км)

2) $102 \cdot 2 = 204$ (км)

Відповідь: 204 км — відстань між селом і містом.

- 811.** Із двох протилежних кінців озера одночасно назустріч один одному вирушили два човни. Перший човен плив зі швидкістю 5 км/год, а другий 7 км/год. Човни зустрілися через 2 год. Знайди відстань між протилежними кінцями озера.

- 812.** Виконай ділення з остачею, зроби перевірку.

$630 : 20$

$743 : 90$

$1\,240 : 200$

$4\,210 : 300$

$84\,000 : 60$

$68\,000 : 40$

$42\,000 : 30$

$84\,000 : 600$

$68\,000 : 400$

$42\,000 : 300$

Розглянь два способи обчислення (в рядок і в стовпчик) $24\,780 : 30$.

1-й спосіб.

$$24\,780 : 30 = 24\,780 : (10 \cdot 3) = 24\,780 : 10 : 3 = 2\,478 : 3 = \\ = 2\,400 : 3 + 78 : 3 = 800 + 26 = 826$$

2-й спосіб.

$$\begin{array}{r|l} 24780 & 30 \\ -240 & 826 \\ \hline & 78 \\ -60 & \\ \hline & 180 \\ -180 & \\ \hline & 0 \end{array}$$

Ознайомся з різними поясненнями ділення в стовпчик.

1) Визначаю перше неповне ділене і кількість цифр у частці.

У діленому 24 тисячі. Оскільки 24 тисячі не можна поділити на 30 так, щоб у частці були тисячі, то першим неповним діленим буде 247 сотень. Отже, у частці найвищим розрядом будуть сотні, результат ділення — трицифрове число.

Ділю сотні. 247 сотень треба поділити на 30. Число 247 містить 24 десятки, 30 — це 3 десятки.

Поділю: 24 десятки : 3 десятки = 8.

Помножу: $8 \cdot 30 = 240$. Поділили 240 сотень.

Відніму: $247 - 240 = 7$. Залишилося поділити 7 сотень.

Порівняю остачу з дільником, $7 < 30$, отже, число сотень дібрали правильно.

Ділю десятки. 7 сотень і 8 десятків — 78 десятків треба розділити на 30. Число 78 містить 7 десятків.

Поділю: 7 десятків : 3 десятки = 2.

Помножу: $2 \cdot 30 = 60$. Поділили 60 десятків.

Відніму: $78 - 60$. Залишилося поділити 18 десятків.

Порівняю остачу з дільником, $18 < 30$.

Ділю одиниці.

$\begin{array}{r l} 24780 & 30 \\ \hline & \dots \end{array}$	$\begin{array}{r l} 24780 & 30 \\ \hline \underline{240} & 8 \\ 7 & \end{array}$	$\begin{array}{r l} 24780 & 30 \\ \hline \underline{240} & 82 \\ \underline{78} & \\ \underline{60} & \\ 18 & \end{array}$	$\begin{array}{r l} 24780 & 30 \\ \hline \underline{240} & 826 \\ \underline{78} & \\ \underline{60} & \\ \underline{180} & \\ \underline{180} & \\ 0 & \end{array}$
---	--	--	--

- 2) Перше неповне ділене — 247 сотень, отже, перша цифра частки позначатиме сотні. Тому всього в частці має бути три цифри.

Дізнаємося спочатку, скільки сотень буде в частці: поділимо 240 на 10 і знайдену частку 24 поділимо на 3, буде 8. Потім дізнаємося, скільки сотень поділили: помножимо 8 на 30, буде 240. Дізнаємося, скільки сотень залишилося поділити: від 247 віднімемо 240, буде 7. Від ділення 7 сотень на 30 не може бути сотень, отже, цифру сотень дібрали правильно.

Утворимо друге неповне ділене: 7 сотень — це 70 десятків, до яких додамо 8 десятків. Дістанемо 78 десятків. Дізнаємося, скільки десятків буде в частці.

Продовж пояснення до кінця. Перевір ділення множенням.

- 3) Дізнаємось, яке число треба помножити на 30, щоб дістати найбільший добуток у межах 247. Це буде число 8.

$30 \cdot 8 = 240$. Дізнаємося, скільки сотень залишилося поділити: від 247 віднімемо 240, буде 7.

Утворимо друге неповне ділене ...

Міркуй аналогічно, добираючи решту цифр частки.

- 814.** Вибери приклади, які можна розв'язати усно. Інші приклади розв'яжи письмово.

$$5160 : 60$$

$$74800 : 80$$

$$44820 : 60$$

$$5460 : 60$$

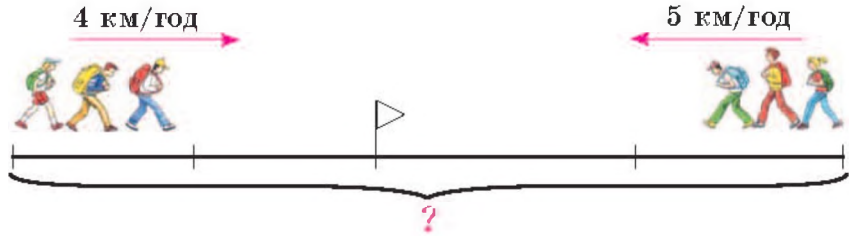
$$93120 : 60$$

$$24880 : 80$$

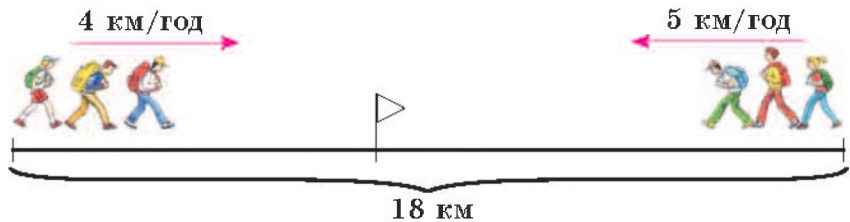
- 815.** Два пішоходи одночасно вирушили назустріч один одному і зустрілися через 20 хв. Знайди, яка була відстань між ними на початку руху, якщо відомо, що перший пішохід рухався зі швидкістю 75 м/хв, а другий 68 м/хв.

816. Розв'яжи задачі. Порівняй їхні умови та розв'язання.

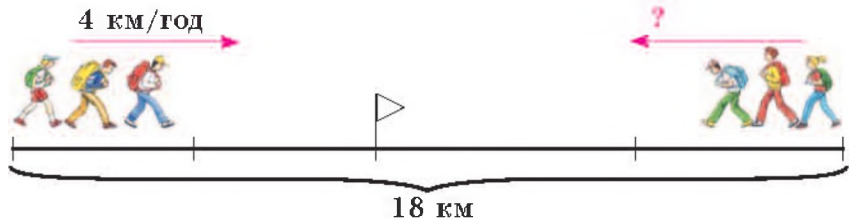
- 1) Із двох населених пунктів одночасно назустріч одна одній вийшли дві групи туристів і зустрілися через 2 год. Перша група рухалася зі швидкістю 4 км/год, друга — 5 км/год. Яка відстань між населеними пунктами?

- 2) Із двох населених пунктів, відстань між якими 18 км, одночасно назустріч одна одній вийшли дві групи туристів. Перша з них рухалася зі швидкістю 4 км/год, друга — 5 км/год. Через скільки годин вони зустрілися?

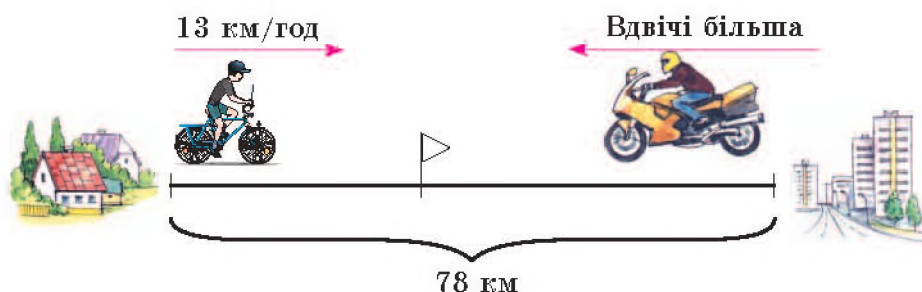

- 3) Із двох населених пунктів, відстань між якими 18 км, одночасно назустріч одна одній вийшли дві групи туристів і зустрілися через 2 год. Перша група рухалася зі швидкістю 4 км/год. З якою швидкістю рухалася друга група туристів?

Що знаходили в кожній задачі?

- 817.** Із села до міста, відстань між якими 78 км, виїхав велосипедист, і одночасно назустріч йому з міста виїхав мотоцикліст. Швидкість велосипедиста 13 км/год, а мотоцикліста — вдвічі більша. Через скільки годин вони зустрінуться?

818. $40 \cdot 62 : 80$ $(1\,230 + 1\,440) : 30$
 $180 \cdot 28 : 90$ $1\,230 + 1\,440 : 30$

819. Закінчи розв'язання.

$$\begin{array}{r|l} 12700 & 50 \\ -100 & 25 \dots \\ \hline 270 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 43650 & 50 \\ -400 & 8 \dots \\ \hline 365 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 135780 & 60 \\ -120 & 22 \dots \\ \hline 157 & \end{array}$$

820. $29\,340 : 60$ $31\,280 : 80$ $135\,780 : 60 - 1\,825$
 $43\,650 : 50$ $57\,680 : 80$ $485\,640 : 90 + 2\,078$

821. Ластівка за годину пролітає 48 км. Скільки метрів пролітає ластівка за 1 хвилину?

822. Прочитай задачі. Запиши розв'язання задачі, в якій усні обчислення виконати важко.

- 1) За 1 хвилину швачка може зробити вручну 50 стібків, на звичайній машині — 1 500 стібків, а на швидкісній — 4 000 стібків. У скільки разів більше стібків швачка може зробити за 1 хвилину на кожній із машин, ніж вручну?
- 2) За 50 хвилин насос може викачати 1 500 л води. Скільки годин працюватиме насос, щоб викачати з басейну 39 600 л води?

823. Із двох міст одночасно назустріч один одному відправилися два потяги. Перший — зі швидкістю 48 км/год, другий — зі швидкістю 54 км/год. Яка відстань була між потягами через 10 годин після відправлення, якщо відстань між містами 1 322 км?

Розв'яжи задачу за таким планом:

- 1) На скільки кілометрів наближалися потяги за одну годину?
- 2) Яку відстань подолають потяги за 10 годин?
- 3) Яка відстань буде між потягами через 10 годин?

$$824. \quad 40 \cdot 60 : 80 \qquad (45\,576 \cdot 5 + 44\,580) : 30$$

$$5\,271 \cdot 20 : 60 \qquad 45\,576 \cdot 5 + 44\,580 : 30$$

825. Дві мурашки почали одночасно повзти назустріч одна одній через галявину шириною 10 м. Швидкість першої мурашки 7 см/с, другої — на 2 см/с менша. На якій відстані будуть мурашки одна від одної через хвилину?

826. Поясни розв'язання.

$\begin{array}{r} 37500 \\ - 3500 \\ \hline 2500 \\ - 2500 \\ \hline 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 500 \\ \hline 75 \end{array}$	$\begin{array}{r} 52200 \\ - 4800 \\ \hline 4200 \\ - 4200 \\ \hline 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 600 \\ \hline 87 \end{array}$	$\begin{array}{r} 576000 \\ - 56000 \\ \hline 16000 \\ - 16000 \\ \hline 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 8000 \\ \hline 72 \end{array}$
---	---	---	---	---	--

$$827. \quad \begin{array}{lll} 1800 : 300 & 4000 : 800 & 45\,000 : 5\,000 \\ 4500 : 500 & 2\,100 : 700 & 18\,000 : 3\,000 \end{array}$$

828. Розв'яжи з перевіркою.

$$\begin{array}{lll} 58\,800 : 700 & 20\,700 : 300 & 217\,700 : 700 \\ 53\,400 : 300 & 31\,500 : 500 & 734\,500 : 500 \end{array}$$

$$829. \quad \begin{array}{lll} 7800 : 50 & 567\,200 : 400 & 15\,110 + 80\,100 : 900 - 8\,604 \\ 56\,700 : 90 & 145\,800 : 600 & 8\,605 + 84\,000 : 700 \end{array}$$

830. Розв'яжи задачу, склавши вираз.

Із двох міст одночасно назустріч одна одній вийшли дві групи лижників. Перша група рухалася зі швидкістю 11 км/год, друга — 13 км/год. Через 5 годин вони зустрілися. Яка відстань між містами?

831. Із двох пунктів одночасно назустріч одне одному виїхали автомашини зі швидкістю 66 км/год і велосипедист — зі швидкістю 18 км/год. Через 3 години відстань між ними становила 46 км. Знайди відстань між двома пунктами.

Порівняй задачу з попередньою. Як ускладнили цю задачу? Розв'яжи задачу.

832. Два пішоходи вирушили назустріч один одному і зустрілися через 20 хвилин. Знайди, яка була відстань між ними на початку руху, якщо відомо, що перший пішохід рухається зі швидкістю 120 м/хв, а другий — 105 м/хв.

833. У колективному господарстві 700 000 м² земельної площі під овочами, садом і зерновими культурами. П'ята частина цієї площі під овочами, під садом — у 2 рази більша, ніж під овочами, а решта площі — під зерновими культурами. Яка площа землі під зерновими культурами?

Вирази відповідь у більших одиницях площі.

834. $9000 \cdot 18 : 500 + 69000$ $900\,000 : 300 + 94\,308 : 6$
 $28\,543 \cdot 3 - 398\,685 : 5$ $150\,090 - 1600 \cdot 9 + 720$

835. Потяг рухався зі швидкістю 70 км/год. До зупинки він був у дорозі 3 год. Після зупинки решту шляху він подолав із тією самою швидкістю за 2 год. Яку відстань подолав потяг? Зроби малюнок до задачі і розв'яжи її.

836. Поясни обчислення.

$$5 \text{ год } 16 \text{ хв} \cdot 4 = (60 \cdot 5 + 16) \text{ хв} \cdot 4 = 316 \text{ хв} \cdot 4 = 1\,264 \text{ хв} = \\ = 21 \text{ год } 4 \text{ хв}$$

$$\begin{array}{r} 316 \\ \times 4 \\ \hline 1264 \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 1264 & 60 \\ - 120 & 21 \\ \hline 64 \\ - 60 \\ \hline 4 \text{ (ост.)} \end{array}$$

837. $3 \text{ год } 14 \text{ хв} \cdot 2$ $8 \text{ год } 45 \text{ хв} : 5$ $12 \text{ год } 21 \text{ хв} : 3$
 $5 \text{ год } 5 \text{ хв} : 5$ $18 \text{ год } 24 \text{ хв} \cdot 4$ $11 \text{ год } 12 \text{ хв} : 3$

838. На фабрику з пошиття одягу привезли однакову кількість метрів вовняної та підкладкової тканини. Ціна 1 м вовняної тканини 90 грн, а підкладкової — 20 грн. За вовняну тканину заплатили 5 400 грн. Скільки коштує підкладкова тканина?

839. Зменш у 5 разів числа: 6 грн 50 к.; 2 кг 250 г; 7 т 105 кг; 1080 см; 9 год 15 хв; 24 год 05 хв.

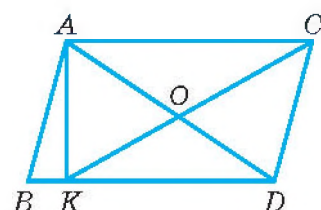
840. $428 \text{ м } 5 \text{ дм} \cdot 3$ $20 \text{ грн } 50 \text{ к.} \cdot 9$ $34 \text{ т } 089 \text{ кг} \cdot 7$
 $4 \text{ год } 4 \text{ хв} \cdot 4$ $54 \text{ хв } 15 \text{ с} \cdot 3$ $12 \text{ р. } 3 \text{ міс.} \cdot 9$

841. Город розбили на дві прямокутні ділянки однакової довжини. Ширина першої ділянки 8 м, а її площа — 400 м². Ширина другої ділянки в 2 рази більша. Чому дорівнює площа другої ділянки?

842. За діаграмою визнач, яка річка найдовша, а яка найкоротша.

843. Розглянь малюнок. Скільки на ньому трикутників? Скільки чотирикутників? Запиши назви прямокутних трикутників. Обчисли периметр одного з них.

844. Зменш у 3 рази числа: 18 грн 45 к.; 6 год 15 хв; 8 т 700 кг; 5 км 400 м.

845. Купили однакову кількість крупів і макаронів. За макарони заплатили 40 грн. Скільки заплатили за крупи, якщо відомо, що 1 кг макаронів коштує 8 грн, а 1 кг крупів — 12 грн?

Ознайомлення з дробами

Ти вже знаєш, що таке натуральні числа, вмєєш їх порівнювати і виконувати над ними арифметичні дії.

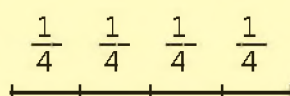
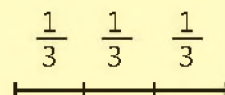
Прочитай пояснення про **дробові числа**, або **дроби**.

Якщо ціле яблуко поділити на дві рівні частини і взяти одну таку частину, то вона називається **половина**.

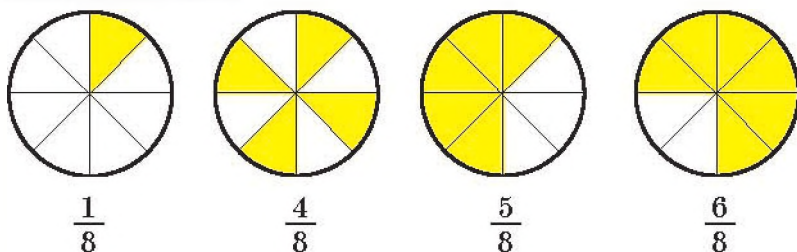
Половина від цілого називається одна друга частина і записується $\frac{1}{2}$.

При поділі цілого на три рівні частини одна частина називається **одна третя**, або **третина**.

Кожну з чотирьох рівних частин цілого називають **однією четвертою**, або **четвертиною** (**чвертю**).

846. Розглянь малюнки.

На скільки рівних частин поділено кожний круг? Скільки восьмих частин кожного круга зафарбовано?

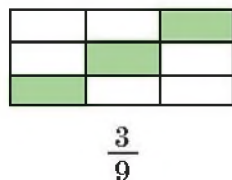
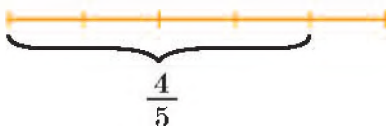
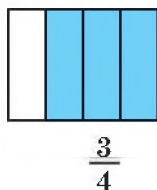
Числа виду $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \frac{5}{7}$ називають **дробами**.

Число над рискою – **чисельник дробу**.

Число під рискою – **знаменник дробу**.

Знаменник дробу показує, на скільки рівних частин поділено ціле, а чисельник показує, скільки таких частин узято.

847. Прочитай дроби і поясни, як вони утворені. Назви чисельник і знаменник кожного дробу.

848. Накресли відрізок довжиною 6 см. Поділи його на 6 рівних частин. Покажи на відрізку його $\frac{1}{6}, \frac{2}{6}, \frac{4}{6}, \frac{5}{6}$ частини.

849. Запиши цифрами дроби: дві сьомих, три десятих, чотири дев'ятих, сім восьмих.

Ціле містить дві половини або три третіх частини, або чотири чверті, або п'ять п'ятих, або десять десятих і т. д.

Тобто ціле яблуко містить дві половини — $\frac{2}{2}$.

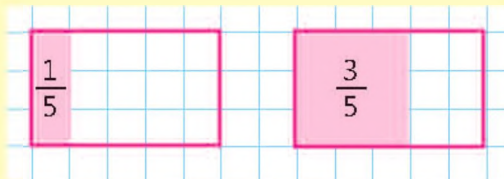
Пиріг, зображений на малюнку, містить вісім восьмих частин.

З дробовими числами можна виконувати різні арифметичні дії: додавати, віднімати, множити, ділити.

Дроби можна порівнювати: з двох дробів, у яких однакові знаменники, більшим буде той дріб, у якого чисельник більший, а меншим той дріб, у якого чисельник менший.

$$\frac{1}{5} < \frac{3}{5}$$

850. Порівняй числа.

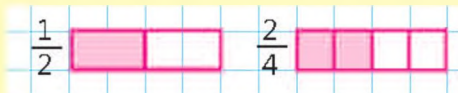
$$\frac{1}{7} * \frac{6}{7}$$

$$\frac{2}{30} * \frac{20}{30}$$

$$\frac{10}{100} * \frac{1}{100}$$

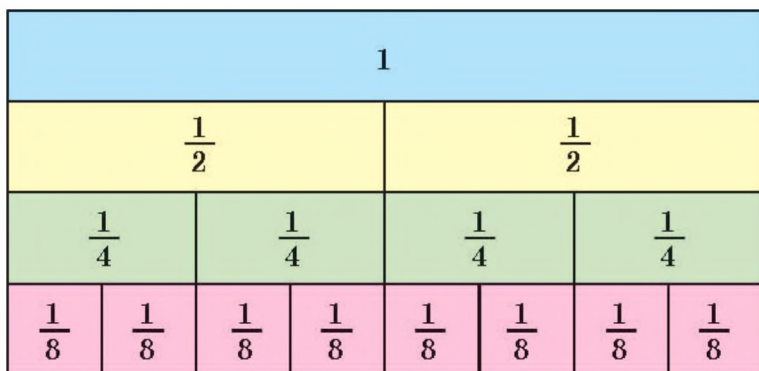

Дроби, у яких знаменники різні, ти навчишся порівнювати у 6 класі. А поки зможеш зробити це за допомогою малюнків.

$$\frac{1}{2} = \frac{2}{4}$$

851. Розглянь малюнок.

Скільки в цілому прямокутнику половин? Четвертих частин? Восьмих частин?

852. 1) Користуючись малюнком з попередньої задачі, назви пропущені чисельники дробів, запиши ці рівності у зошит.

$$\frac{1}{2} = \frac{\square}{4}$$

$$\frac{1}{4} = \frac{\square}{8}$$

$$\frac{1}{2} = \frac{\square}{8}$$

$$\frac{2}{4} = \frac{\square}{8}$$

2) Користуючись малюнком і рівностями, дай відповіді на запитання.

Скільки четвертих частин у половині прямокутника? Скільки восьмих частин у четвертій частині прямокутника? Скільки восьмих частин у половині прямокутника?

- 853.** У книжці 259 сторінок. Оля прочитала першого дня a сторінок, а другого дня — $\frac{1}{3}$ від того, що вона прочитала першого дня. Скільки сторінок залишилося прочитати Олі? Склади вираз і знайди його значення, якщо $a = 42$.

- 854.** Порівняй числа.

$$\frac{1}{3} * \frac{2}{3}$$

$$\frac{5}{7} * \frac{3}{7}$$

$$\frac{10}{100} * \frac{89}{100}$$

$$\frac{4}{5} * \frac{5}{5}$$

- 855.** На грядці 24 рядки полуниці. Зранку мама прополола $\frac{1}{3}$ від усіх рядків, а після обіду $\frac{1}{2}$ від того, що залишилося. Скільки рядків полуниці залишилося прополоти?

- 856.** Знайди $\frac{1}{5}$ чисел: 105, 200, 310.

- 857.** Скільки копійок у $\frac{1}{10}$ гривні? У $\frac{1}{5}$ гривні?

- 858.** Скільки хвилин у $\frac{1}{3}$ години? У $\frac{1}{6}$ години?

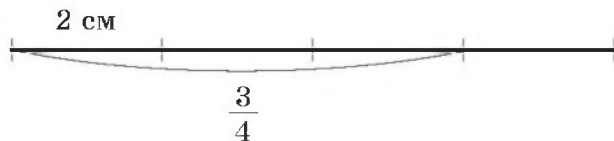
- 859.** Довжина відрізка 8 см. Скільки сантиметрів у $\frac{3}{4}$ цього відрізка? Прочитай пояснення до розв'язування задачі.

- 1) Спочатку знайдемо, скільки сантиметрів у $\frac{1}{4}$ цього відрізка.

$$8 : 4 = 2 \text{ (см)}$$

- 2) Тепер знайдемо, скільки сантиметрів у $\frac{3}{4}$ цього відрізка.

$$2 \cdot 3 = 6 \text{ (см)}$$

Запишемо коротше: $8 : 4 \cdot 3 = 6 \text{ (см)}$.

Щоб знайти дріб від числа, треба число поділити на знаменник і результат помножити на чисельник.

860. Знайди $\frac{2}{3}$ від чисел: 54, 102, 783.

861. Урок триває $\frac{3}{4}$ години, а перерва — $\frac{1}{6}$ години. Скільки хвилин триває урок? Перерва?

862. На дереві сиділо 32 горобці. Через гавкіт собаки $\frac{3}{4}$ усіх горобців полетіли. Скільки горобців залишилося на дереві?

863. Прочитай задачі.

1) Площа прямокутника — 860 дм², а його довжина — 10 дм. Чому дорівнює периметр цього прямокутника?

2) Площа прямокутника — 432 см², а його ширина — 8 см. Знайди периметр цього прямокутника.

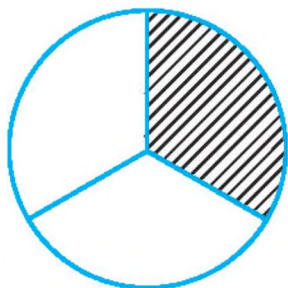
Що треба знайти в кожній задачі? Порівняй задачі.

864. Знайди $\frac{3}{5}$ від чисел: 45, 160, 275.

865. Під час сушіння яблука втрачають $\frac{3}{4}$ своєї маси. Скільки вийде сухих яблук із 200 кг свіжих яблук?

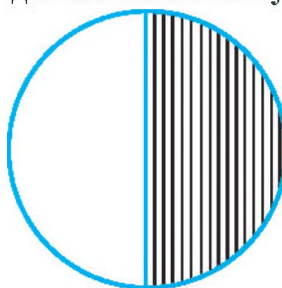
866. Запиши, яку частину доби спить людина певного віку. Скільки це годин?

Доросла людина

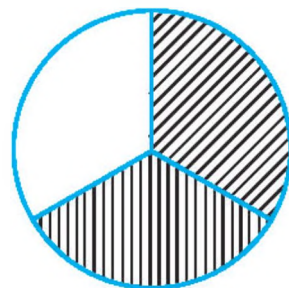
_____ доби
або _____ год

Дитина
дошкільного віку

_____ доби
або _____ год

Немовля

_____ доби
або _____ год

867.

$\frac{1}{3} \text{ доби} * 7 \text{ год}$

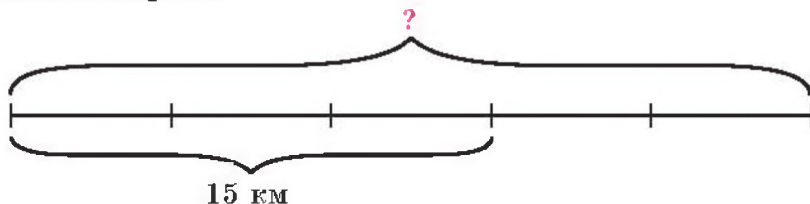
$\frac{1}{3} \text{ год} * 20 \text{ хв}$

$\frac{1}{6} \text{ хв} * 6 \text{ с}$

$\frac{1}{4} \text{ доби} * 6 \text{ год}$

868. Розглянь малюнок і поясни розв'язання задачі.

Заасфальтували $\frac{3}{5}$ дороги, що становить 15 км. Яка довжина всієї дороги?

Розв'язання.

1) Скільки кілометрів в $\frac{1}{5}$ дороги?

$15 : 3 = 5 \text{ (км)}$

2) Яка довжина всієї дороги?

$5 \cdot 5 = 25 \text{ (км)}$

Запишемо виразом: $15 : 3 \cdot 5 = 25 \text{ (км)}$

Відповідь: довжина всієї дороги 25 км.

Щоб знайти число за значенням його дробу, треба це значення поділити на чисельник і результат помножити на знаменник.

869. Знайди число, якщо $\frac{1}{5}$ від нього дорівнює 27, 78, 100, 500.**870.** Іванко прочитав 45 сторінок, це $\frac{3}{4}$ книжки. Скільки сторінок у книжці?**871.** На фасаді будинку на кожному поверсі однакова кількість вікон. На першому поверсі 8 вікон, це $\frac{1}{4}$ від усієї кількості вікон на фасаді. Скільки поверхів у будинку і скільки всього вікон на фасаді?**872.** 1) Знайди $\frac{5}{6}$ числа 34260.2) Від числа 2040 відними $\frac{2}{5}$.

- 873.** Кожний із трьох онуків отримав від бабусі по 2 пиріжки. Це $\frac{3}{11}$ від усіх пиріжків, що спекла бабуся. Скільки пиріжків спекла бабуся?

- 874.** З $\frac{1}{4}$ поля дідусь зібрав 9 мішків картоплі. Скільки картоплі зібрав дідусь з усього поля?
- 875.** Знайди число, $\frac{2}{3}$ якого дорівнює: 16, 78, 204, 500.

Множення на двоцифрове і трицифрове числа

- 876.** Усно. Продовж записи та обчисли результат.

$$(200 + 30 + 5) \cdot 4 = 200 \cdot 4 + 30 \cdot 4 + 5 \cdot 4 = \dots$$

$$(700 + 40 + 9) \cdot 3 = 700 \cdot 3 + 40 \cdot 3 + 9 \cdot 3 = \dots$$

Розглянь обчислення.

$$57 \cdot 34 = 57 \cdot (30 + 4) = 57 \cdot 30 + 57 \cdot 4 = 57 \cdot 4 + 57 \cdot 30$$

Використаємо правило множення числа на суму і виконаємо множення у стовпчик.

$$\begin{array}{r} 57 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

228

Перший
неповний
добуток

$$\begin{array}{r} 57 \\ \times 30 \\ \hline \end{array}$$

1710

Другий
неповний
добуток

$$\begin{array}{r} 228 \\ + 1710 \\ \hline \end{array}$$

1938

Повний добуток —
сума неповних
добутків

Ці обчислення можна записати коротше
Пояснення.

1) Запишемо одиниці під одиницями, десятки — під десятками.

2) 57 помножимо на 4 одиниці, дістанемо 228 — перший неповний добуток.

$$\begin{array}{r} 57 \\ \times 34 \\ \hline 228 \\ + 171 \\ \hline 1938 \end{array}$$

3) 57 помножимо на кількість десятків, на число 3. При множенні на десятки цифри починаємо записувати під десятками. Дістанемо 171 дес. — другий неповний добуток. Нуль у кінці другого неповного добутку домовилися не записувати.

4) Додамо неповні добутки. Дістанемо результат множення.

877. $162 \cdot 58$

$327 \cdot 76$

$274 \cdot 82$

$512 \cdot 64$

878. За записами поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 987 \\ \times 63 \\ \hline 2961 \\ + 5922 \\ \hline 62181 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1987 \\ \times 63 \\ \hline 5961 \\ + 11922 \\ \hline 125181 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10987 \\ \times 63 \\ \hline 32961 \\ + 65922 \\ \hline 692181 \end{array}$$

Чим відрізняються приклади? Що спільного в обчисленні прикладів? На скільки збільшився кожний наступний добуток?

879. $18257 \cdot 53$

$24183 \cdot 36$

$16374 \cdot 26$

880. Знайди значення виразу.

$$14527 + 2898 - 863 \cdot 14 + 3174 \cdot 23$$

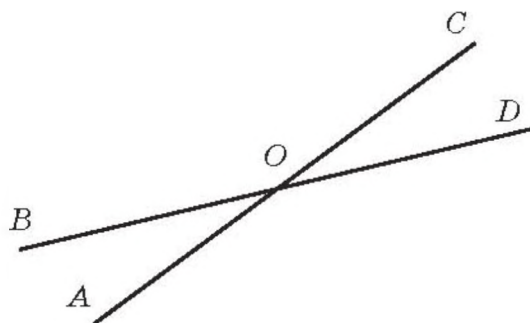
881. Із двох міст одночасно назустріч один одному виїхали два потяги — один зі швидкістю 85 км/год, другий — зі швидкістю 90 км/год. Відстань між містами 525 км. Яку відстань пройшли разом два потяги, якщо до зустрічі залишається ще 2 год?

Поясни вираз, складений до задачі: $525 - (a + b) \cdot 2$.

Які числа треба поставити замість букв a і b ?

882. Випиши спочатку назви гострих кутів, а потім тупих.

883. $1567 \cdot 25$

$9462 \cdot 17$

$6368 \cdot 31 - 1256 \cdot 23$

$1700 \cdot 30 + 345 \cdot 47$

884. Відстань між двома равниками, що одночасно вирушили назустріч один одному, становила 24 см. Один із них повзе зі швидкістю 2 см/с, а другий — 1 см/с. Через який час вони зустрінуться?

885. За записами поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 302 \\ \times 46 \\ \hline 1812 \\ + 1208 \\ \hline 13892 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8302 \\ \times 46 \\ \hline 49812 \\ + 33208 \\ \hline 381892 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 18302 \\ \times 46 \\ \hline 109812 \\ + 73208 \\ \hline 841892 \end{array}$$

Чим відрізняються приклади? Що спільного в їхніх обчисленнях?

886. $20084 \cdot 16$ $10735 \cdot 49$ $43072 \cdot 23$

887. За записами поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 240 \\ \times 48 \\ \hline 192 \\ + 96 \\ \hline 11520 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1240 \\ \times 48 \\ \hline 992 \\ + 496 \\ \hline 59520 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11240 \\ \times 48 \\ \hline 8992 \\ + 4496 \\ \hline 539520 \end{array}$$

Чим відрізняються приклади? Що спільного в їхніх обчисленнях?

888. $6060 \cdot 62$ $3900 \cdot 48$ $5030 \cdot 35$ $18570 \cdot 11$

889. $184243 - 3240 \cdot 15 + 27110 \cdot 22$
 $24 \cdot 874 + 8012 \cdot 44 - 7002 \cdot 51$

890. Маса 1 л бензину 690 г. Каністра вміщує 12 л бензину. Знайди масу бензину, який можна налити в каністру.

891. Із двох населених пунктів одночасно назустріч один одному виїхали два велосипедисти. Перший їхав зі швидкістю 17 км/год, швидкість другого — на 3 км/год менша, ніж першого. Через 2 години велосипедисти зустрілися. Яка відстань між цими населеними пунктами? Чи можна до задачі скласти такий вираз?

$$17 \cdot 2 + (17 - 3 \cdot 2)$$

892. Знайди число: п'ята частина якого дорівнює 1 600;
сьома частина якого дорівнює 21 028.

893. $352\,739 - 46\,702 \cdot 3$ $37 \cdot 8\,006 - 7\,074 \cdot 28$
 $7\,100 \cdot 100 - 100 \cdot 53$ $37 \cdot (8\,006 - 7\,074) \cdot 28$

894. Теплохід пройшов 58 км зі швидкістю 29 км/год. Скільки кілометрів за цей час пройде швидкісний катер, якщо рухатиметься зі швидкістю 42 км/год?

895. За записами поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} \times 32 \\ 68 \\ + 256 \\ 192 \\ \hline 2176 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 326 \\ 168 \\ \hline 2608 \\ + 1956 \\ \hline 326 \\ \hline 54768 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 1326 \\ 168 \\ \hline 10608 \\ + 7956 \\ \hline 1326 \\ \hline 222768 \end{array}$$

Чим відрізняються приклади? Скільки неповних добутків у кожному прикладі?

896. $2\,222 \cdot 444$ $3\,145 \cdot 153$ $6\,131 \cdot 115$ $2\,149 \cdot 249$

897. Назви формулу, за якою знаходять відстань, якщо відомо час і швидкість. Склади і розв'яжи задачі.

Тварина	Швидкість	Час	Відстань
Олень	10 км/год	3 год	?
Акула	36 км/год	3 год	?
Ластівка	60 км/год	3 год	?

Хто подолає більшу відстань? Чому?

898. Склади і розв'яжи задачі за таблицями.

1)

Швидкість	Час	Відстань
14 км/год	Однаковий	28 км
18 км/год		?

2)

Швидкість	Час	Відстань
Однакова	3 год	126 км
	2 год	?

3)	Швидкість	Час	Відстань
	16 км/год	3 год	Однакова
	6 км/год	?	

До якої задачі складено вираз $(S : v_1) \cdot v_2$?

899. Висота вікна — 1 м 8 дм, ширина — 2 м 3 дм. Чому дорівнює площа вікна?

900. $(384 \cdot 134 + 791 \cdot 114) \cdot 5 - 324095$ $4800 \cdot 30 + 1523 \cdot 223$

901. Склади і розв'яжи задачу за таблицею.

Швидкість	Час	Відстань
30 км/год	Однаковий	90 км
60 км/год		?

У скільки разів швидкість другого потяга більша від швидкості першого? У скільки разів відстань, що подолав другий потяг, більша за відстань, яку подолав перший потяг? Зроби висновок. Як розв'язати задачу двома способами?

902. Склади задачу. Порівняй дану задачу з попередньою. Що в них спільного і що відмінного? Розв'яжи задачу усно двома способами.

Назва	Вантажність вагонів	Кількість вагонів	Загальна маса вугілля
Буре вугілля	48 т	Однакова	96 т
Антрацит	96 т		?

903. До магазину завезли a курток, за ціною 497 грн, і x плащів, за ціною 625 грн. На яку суму завезли товар до магазину? Склади вираз і знайди його значення, якщо $a = 25$, $x = 12$.

904. На овочеву базу привезли n контейнерів моркви, по 125 кг у кожному, і z контейнерів цибулі, по 90 кг у кожному. Скільки кілограмів овочів привезли на базу?

Склади вираз і знайди його значення, якщо $n = 45$, $z = 70$. Відповідь запиши у центнерах.

905. $654 \cdot 127$ $2139 \cdot 356$ $3034 \cdot 321$ $689 \cdot 367$

906. Обчисли. Пригадай, як треба підписувати множник з нулем.

$118 \cdot 670$

$2345 \cdot 270$

$1144 \cdot 460$

$433 \cdot 340$

$1227 \cdot 340$

$2646 \cdot 320$

907. Обчисли вирази, в яких остання цифра результату буде 0.

$534 \cdot 340$

$135 \cdot 124$

$269 \cdot 130$

$359 \cdot 145$

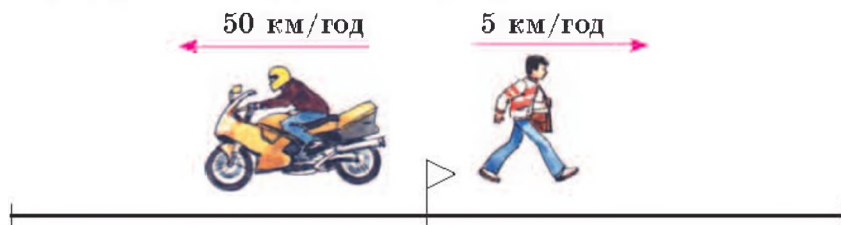
908. Назви формулу, за якою знаходять час, якщо відомі відстань і швидкість.

Склади і розв'яжи задачі.

Назва	Швидкість	Час	Відстань
Страус	36 км/год	?	108 км
Лижник	18 км/год	?	108 км
Пішохід	6 км/год	?	108 км

Хто витратить більше часу на подолання відстані? Чому?

909. Мотоцикліст і пішохід одночасно вирушили з одного пункту в протилежних напрямках. Швидкість мотоцикліста 50 км/год, а пішохода — 5 км/год.

На скільки кілометрів вони віддаляться за 1 год? За 2 год? За 3 год?

910. З однієї пристані одночасно в протилежних напрямках вирушили два теплоходи. Один ішов зі швидкістю 45 км/год, а другий — 60 км/год. Яка відстань стане між ними через 2 год?

За виразами поясни два способи розв'язання задачі.

$45 \cdot 2 + 60 \cdot 2$

$(45 + 60) \cdot 2$

911. Одночасно з двору виїхали та поїхали в протилежних напрямках велосипедист і мотоцикліст. Велосипедист рухався зі швидкістю 15 км/год, а мотоцикліст у 4 рази швидше. Через який час відстань між ними стане 150 км?

912. $428 \cdot 220$ $563 \cdot 310$ $228 \cdot 950 + 793 \cdot 480$

913. Цуценя і кошеня злякалися одне одного й одночасно побігли в протилежних напрямках. На якій відстані вони будуть через 5 с, якщо цуценя бігло зі швидкістю 12 м/с, а кошеня 8 м/с?

914. Поясни обчислення.

$\begin{array}{r} 506 \\ \times 126 \\ \hline 3036 \\ +1012 \\ \hline 506 \\ \hline 63756 \end{array}$	$\begin{array}{r} 5006 \\ \times 126 \\ \hline 30036 \\ +10012 \\ \hline 5006 \\ \hline 630756 \end{array}$
--	---

915. $2008 \cdot 327$ $4306 \cdot 222$ $7009 \cdot 123$

916. $487 \cdot 170 + 309 \cdot 111 - 700 \cdot 15 : 10$

917. Назви формулу, за якою знаходять відстань, якщо відомі швидкість і час.

Склади і розв'яжи задачі.

Швидкість	Час	Відстань
6 км/год	2 год	?
6 км/год	4 год	?
6 км/год	6 год	?

Як зміниться відстань, якщо швидкість буде однаковою, а змінюватиметься час руху?

918. Склади задачу і розв'яжи її двома способами.

Швидкість	Час	Відстань
Однакова	4 год	136 км
	8 год	?

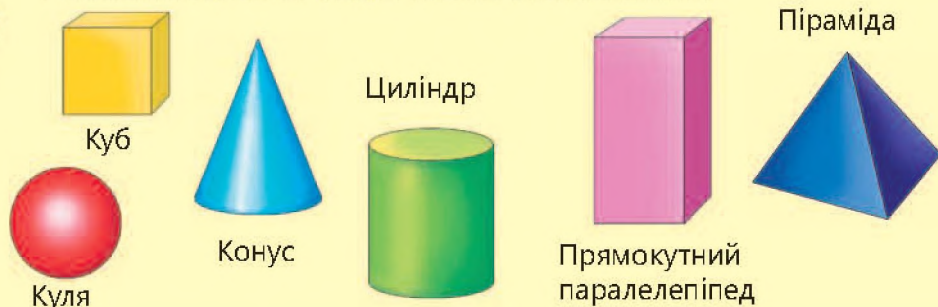
919. Із 32 м тканини пошили 8 підковдр. Скільки підковдр можна пошити із 60 м тканини? Скільки метрів тканини знадобиться, щоб пошити 115 таких підковдр?

920. Знайди площу ділянки прямокутної форми, якщо її довжина 15 м, а ширина 8 м.

Розглянь зображені фігури і запам'ятай їхні назви.

921. Розглянь малюнок.

На які просторові геометричні фігури схожі ці предмети за формою?

922. $2\,703 \cdot 273$

$4\,007 \cdot 248 - 3\,576 : 3 + 45\,394$

$8\,004 \cdot 114$

$3\,804 \cdot 173 + 456\,804 : 4$

923. Тетянка й Оленка живуть у протилежних напрямках від школи. Знайди відстань між будинками Тетянки й Оленки, якщо відомо, що вони йдуть з однаковою швидкістю — 80 м/хв, і Оленка приходить додому за 7 хв, а Тетянка — за 9 хв.

924. Порівняй обчислення.

$$\begin{array}{r} 289 \\ \times 205 \\ \hline 1445 \\ + 578 \\ \hline 59245 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2289 \\ \times 205 \\ \hline 11445 \\ + 4578 \\ \hline 469245 \end{array}$$

Чим відрізняються приклади? Що спільного в обчисленнях?

925. $2\,082 \cdot 405$

$1\,117 \cdot 106$

$3\,145 \cdot 103$

$4\,031 \cdot 204$

$475 \cdot 201$

$391 \cdot 405$

$2\,612 \cdot 301$

$2\,213 \cdot 307$

926. Знайди значення виразу.

1) $512 \cdot x + 362 \cdot y$, якщо $x = 205$, $y = 70$.

2) $(218 + 467) \cdot c$, якщо $c = 204$; $c = 308$; $c = 901$.

927. Прочитай обидві задачі. Розглянь їхні короткі записи.

- 1) З першої ділянки зібрали 4 мішки картоплі, а з другої — на 6 мішків більше. Маса всієї картоплі 560 кг. Яка маса картоплі, зібраної з кожної ділянки окремо?

Ділянка	Маса одного мішка	Кількість мішків	Загальна маса картоплі
I	Однакова	4 мішки ←	? } 560 кг
II		?, на 6 мішків більше →	

- 2) Автотуристи подорожували два дні. Першого дня вони були в дорозі 7 год, а другого дня — на 2 години більше. Усього автотуристи проїхали 960 км. Яку відстань вони долали кожного дня, якщо їхали з однаковою швидкістю?

День подорожі	Швидкість	Час	Відстань
I	Однакова	7 год ←	? } 960 км
II		?, на 2 год більше →	

Що спільного у цих задачах?

Розв'яжи першу задачу за поданим планом.

- Скільки мішків зібрали з другої ділянки?
- Скільки всього мішків зібрали?
- Яка маса одного мішка?
- Скільки кілограмів картоплі зібрали з першої ділянки?
- Скільки кілограмів картоплі зібрали з другої ділянки?

Розв'яжи другу задачу.

928. $2894 \cdot 307$

$4005 \cdot 216 - 175 \cdot 5$

$7349 \cdot 106$

$4005 \cdot (216 - 175) \cdot 5$

- 929.** Два однакові автомобілі зробили 22 рейси. Перший перевіз 60 т вантажу, а другий — 50 т. Скільки рейсів зробив кожний автомобіль?

930.

4 т 99 кг · 204

38 дм 27 см · 110

15 км 642 м · 36

18 р. 9 міс. : 9

4 кг 186 г · 25

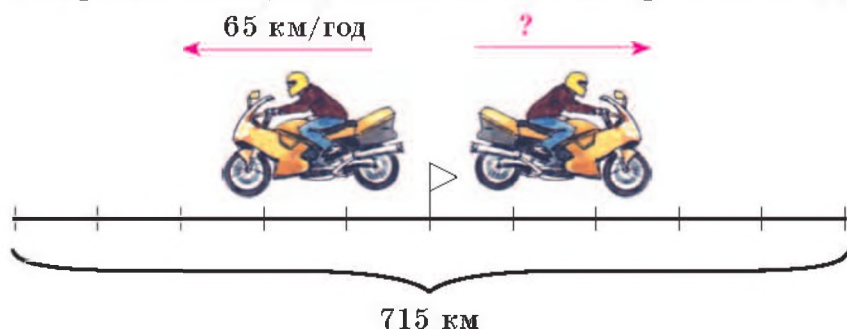
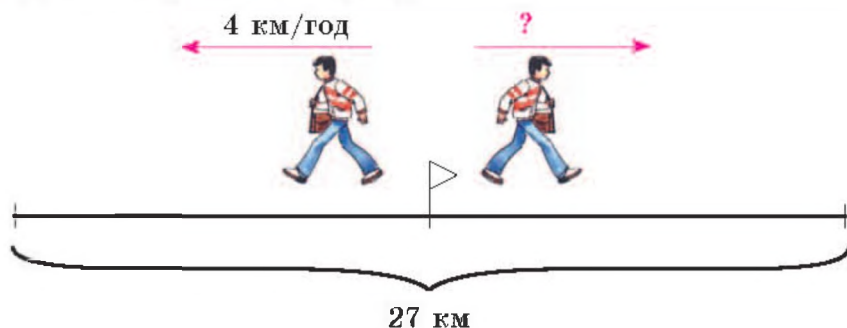
1 кг 240 г : 8

931. Запиши величини:

1) у місяцях 10 р., 7 р., 9 р.;

2) у годинах 9 діб, 240 хв, 480 хв, 280 хв;

3) у секундах 8 хв, 12 хв, 8 год, 4 год.

932. З одного пункту одночасно у протилежних напрямках виїхали два мотоциклісти. Через 5 годин відстань між ними була 715 км. Знайди швидкість другого мотоцикліста, якщо швидкість першого 65 км/год. Поясни малюнок і розв'яжи задачу.**933.** З одного пункту одночасно в протилежних напрямках вийшли два пішоходи. Через 3 години відстань між ними становила 27 км. Знайди швидкість другого пішохода, якщо швидкість першого 4 км/год.

Поясни малюнок і розв'яжи задачу.

934. Знайди значення виразу.1) $1785 \cdot c - 33\,583$, якщо $c = 308$.2) $874 \cdot a + a : 5$, якщо $a = 345$.

935. Скільки становить $\frac{3}{5}$ від 1 т, 1 год, 1 дм?

936. Із спортивного клубу вийшли Антон і Андрій та вирушили в протилежних напрямках. Через 5 хвилин відстань між ними становила 870 м. Знайди швидкість руху Антона, якщо відомо, що Андрій рухався зі швидкістю 90 м/хв.

Ділення на двоцифрове і трицифрове числа

937. Округли до десятків числа: 15, 43, 97, 51, 82, 33, 29.

938. Обчисли зручним для тебе способом.

$$910 : (10 \cdot 7)$$

$$5700 : (10 \cdot 3)$$

$$2700 : (3 \cdot 100)$$

939. 1) Обчисли з поясненням.

$$420 : 20 = \square$$

$$840 : 40 = \square$$

$$42 \text{ дес.} : 2 \text{ дес.} = 21$$

$$84 \text{ дес.} : 4 \text{ дес.} = \square$$

Ознайомся з різними способами міркування під час розв'язання прикладу.

1-й спосіб.

Щоб дібрати число частки, спочатку округлимо дільник і дістанемо 90; потім 828 поділимо на 90; для цього достатньо 828 поділити на 10, буде приблизно 82. 82 поділимо на 9, буде приблизно 9. Це число не остаточне, а пробне, бо потрібно було поділити 828 на 92, а не на 90. Це число слід перевірити: помножимо 92 на 9, буде 828. Отже, число 9 правильне.

2-й спосіб.

Щоб дібрати число частки, визначаємо загальну кількість десятків у діленому і дільнику: у діленому 82 десятки, у дільнику 9 десятків. Ділимо 82 десятки на 9 десятків, буде 9. Число 9 пробне. Його треба перевірити. Помножимо 9 на 92, буде 828. Отже, число 9 правильне.

	8	2	8	9	2				
-	8	2	8	9					
				0					

940. $800 - 117 : 13$

$$(32 \cdot 21) : 6 + 209$$

$$(108 : 27) \cdot 25 - 100$$

$$37 \cdot (238 : 34) + 403$$

941. Школярі зібрали з поля 1 540 кг картоплі, причому 12 школярів зібрали по 75 кг кожний, решта — по 80 кг кожний. Скільки всього школярів збирали картоплю?

942. $488 : 61$ $416 : 52$ $496 : 62$ $639 : 71$
 $552 : 92$ $644 : 92$ $651 : 93$ $498 : 83$

 943. 1) Назви місяці, які мають 30 днів, 31 день. Яких місяців більше, а яких менше?

2) Назви сусідні місяці, які мають однакову кількість днів.

 944. Знайди п'ятицифрове число, яке закінчується цифрою 8 і яке менше, ніж 13 816. Запиши його у вигляді суми розрядних доданків.

945. $312 : 39$ $940 : 47 + 47 \cdot 391$
 $624 : 78$ $940 : (47 + 47) \cdot 391$

Ознайомся з діленням виду $168 : 28$ різними способами.

Здійснимо пошук потрібного числа частки.

1-й спосіб. Застосуємо спосіб порозрядного ділення.

	1	6	8	2	8
	1	6	8	6	
			0		

У числі 168 — 16 десятків; у числі 28 — 2 десятки; $16 \text{ десятків} : 2 \text{ десятки} = 8$. Від числа 8 шукаємо потрібне число: випробуємо число 7, але воно не підходить. Число 6 підходить, бо $28 \cdot 6 = 168$. Зроблено три випробування.

2-й спосіб. Застосовуємо правило ділення числа на добуток.

Округлимо 28 до 30. Поділимо $168 : 30 = 168 : 10 : 3$. Дістанемо приблизно 5. Але 5 — не підходить. Випробуємо число 6. Воно підходить. Зроблено два випробування.

3-й спосіб. Випробування чисел від 1 до 6 для знаходження потрібного числа. Таких випробувань треба буде зробити 6.

Який спосіб пошуку частки для тебе найзручніший?

946. Обчисли різними способами.

$427 : 61$ $246 : 82$ $378 : 54$ $432 : 72$
 $216 : 27$ $456 : 57$ $190 : 38$ $185 : 37$

947. У скільки разів частка чисел 296 і 37 більша від частки чисел 188 і 47?

948. Розглянь розв'язання прикладу.

$$\begin{array}{r} 2982 \overline{) 14} \\ \underline{28} \\ 18 \\ \underline{14} \\ 42 \\ \underline{42} \\ 0 \end{array}$$

Перевірка.

$$\begin{array}{r} \times 213 \\ 14 \\ \hline 852 \\ + 213 \\ \hline 2982 \end{array}$$

Пояснення.

- 1) Перше неповне ділене 29 сотень, отже, перша цифра частки позначатиме сотні, тому всього в частці має бути три цифри.
- 2) Дізнаємося, скільки сотень буде в частці: поділимо 29 на 14. У 29 по 14 міститься 2 рази, таким чином, випробуємо число 2. Перша цифра частки буде 2.
- 3) Дізнаємося, скільки сотень поділили: помножимо 14 на 2, буде 28.
- 4) Дізнаємося, скільки сотень залишилося поділити: від 29 віднімемо 28, буде 1. $1 < 14$, отже, цифру сотень дібрали правильно.
- 5) Утворимо друге неповне ділене: 1 сотня — це 10 десятків та ще 8 десятків, усього 18 десятків. Дізнаємося, скільки десятків буде в частці. Випробуємо число ...

Продовж пояснення до кінця.

949. $2832 : 12$

$29666 : 14$

$68224 : 32$

$6071 : 13$

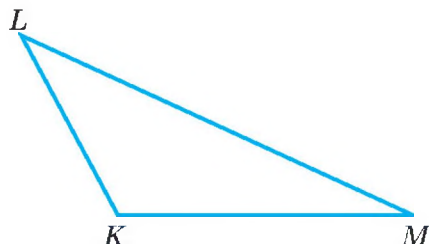
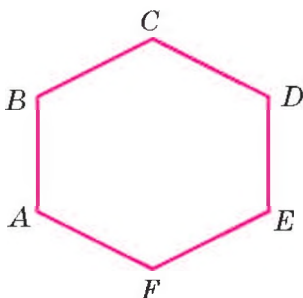
$71130 : 30$

$30452 : 23$

950. У скільки разів різниця чисел 57 560 і 12 632 більша, ніж 39?

951. Знайди периметр кожної фігури.

952. $34504 : 38$

$47709 : 57$

$50381 : 83$

953. Крила вітряного млина роблять 270 обертів за 6 хвилин. Скільки обертів вони зроблять за 15 хвилин? За 18 хвилин?

954. Ознайомся із обчисленням виразу $41528 : 58$.

Пояснення. 41 тисячу діленого не можна поділити на 58 так, щоб у частці дістати хоча б одну тисячу. Перше неповне ділене становить 415 сотень, отже, у частці матимемо три цифри. 415 сотень треба поділити на 58. Округлимо 58 до 60. Якщо 415 поділити на 60, дістанемо приблизно 7.

	4	1	5	2	8	5	8
	4	0	6			7	1
			9	2			
			5	8			
			3	4	8		
			3	4	8		
					0		

Продовж міркування самостійно.

Друге неповне ділене 92. 92 десятки треба поділити на 58. Цифру частки знайди способом добору чисел.

Третє неповне ділене — 348. 348 треба поділити на 58. Цифру частки знайди способом порозрядного ділення.

348 — 34 десятки і 8 одиниць, 58 — 5 десятків і 8 одиниць. Якщо 34 десятки поділити на 5 десятків, дістанемо приблизно 6. Перевіряємо цифру частки 6. Продовж міркування самостійно.

955. Перевір початок обчислення і закінчи ділення.

$\begin{array}{r} 3456 \\ - 324 \\ \hline 216 \\ - 216 \\ \hline 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 54 \\ 64 \end{array}$	$\begin{array}{r} 20026 \\ - 170 \\ \hline 302 \\ - 272 \\ \hline 306 \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 \\ 58 \end{array}$	$\begin{array}{r} 33994 \\ - 322 \\ \hline 179 \end{array}$	$\begin{array}{r} 46 \\ 7 \end{array}$	$\begin{array}{r} 17696 \\ - 168 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 28 \\ 6 \end{array}$
---	---	--	---	---	--	---	--

956. Обчисли. Дві останні частки перевір множенням.

$$\begin{array}{llll} 14784 : 16 & 11610 : 18 & 254306 : 26 & 239686 : 37 \\ 18900 : 25 & 11088 : 12 & 58734 : 39 & 327870 : 45 \end{array}$$

957. Знайди швидкість пуденяти, якщо відомо, що воно пробігло 150 м за 2 хвилини.

958. За таблицями склади задачі та вирази до них. Порівняй задачі.

1)

Бригада	Продуктивність праці	Час	Виготовлено деталей
I	Однакова	5 год	60
II		?	96

2)

Ціна	Кількість	Вартість
Однакова	6 л	24 грн
	?	16 грн

3)

Ділянка	Довжина	Ширина	Площа
I	Однакова	?	64 м ²
II		5 м	40 м ²

959. Накресли прямокутник зі сторонами 5 см і 6 см. Зафарбуй $\frac{1}{2}$ прямокутника. Яка площа зафарбованої частини?

960. За 2 дні туристи проїхали автомобілем 1 040 км. З якою швидкістю вони їхали, якщо першого дня вони були в дорозі 7 год, а другого — 9 год?

961. 8 576 : 67 72 384 : 96 61 758 : 73 : 3

962. Усно. 96 : 16 60 : 15 45 : 15 80 : 16
 98 : 16 69 : 15 49 : 15 86 : 16

Ознайомся з розв'язанням прикладу на ділення з остачею.

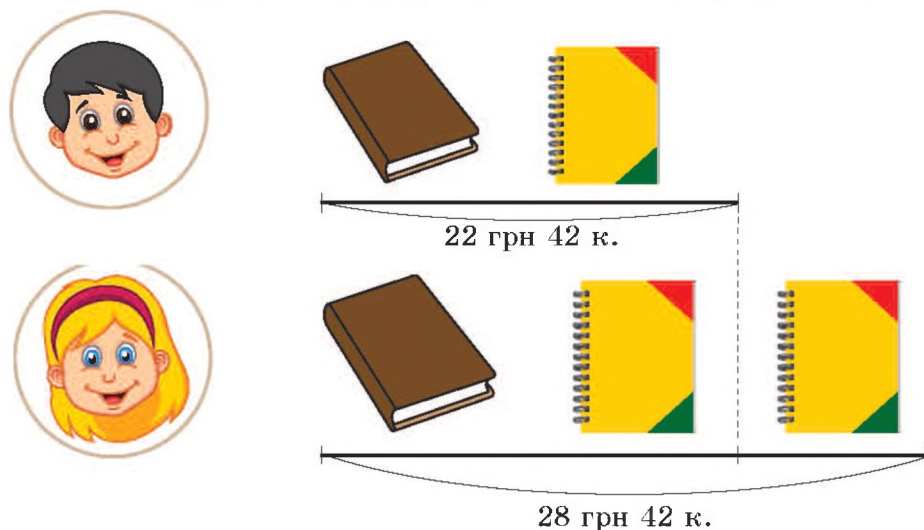
Пояснення. У числі 270 є 27 десятків, а в числі 52 — 5 десятків. У 27 десятках по 5 десятків міститься 5 разів. Випробуємо число 5: помножимо 52 на 5, буде 260. Знайдемо різницю: 270 – 260 = 10. Остача менша від дільника. Отже, число 5 правильне.

2	7	0	5	2
2	6	0	5	
10 (ост.)				

963. Знайди частку й остачу.

623 : 76 146 : 34 280 : 45 330 : 63
 460 : 74 540 : 67 361 : 47 240 : 46

- 964.** За книжку та блокнот хлопчик заплатив 22 грн 42 к. Дівчинка купила таку саму книжку і два блокноти. Вона заплатила 28 грн 42 к. Знайди ціну книжки і ціну блокнота.

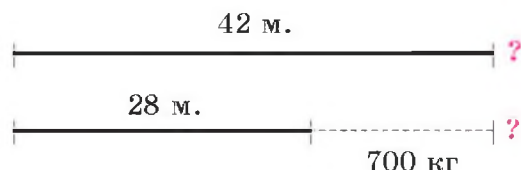

Поясни малюнок, зроблений до задачі. Розв'яжи задачу.

- 965.** Із першої ділянки зібрали 42 мішки буряків, а з другої — 28 таких мішків. Причому з другої ділянки зібрали на 700 кг буряків менше, ніж із першої. Скільки кілограмів буряків зібрали з кожної ділянки окремо?

Розглянь короткі записи задачі та розв'яжи її за поданим планом.

Ділянка	Кількість мішків	Маса мішків	Маса буряків
I	42	Однакова	?
II	28		?, на 700 кг менше

- 1) На скільки мішків менше зібрали з другої ділянки, ніж з першої?
- 2) Скільки кілограмів буряків міститься в одному мішку?
- 3) Скільки кілограмів буряків зібрали з першої ділянки?
- 4) Скільки кілограмів буряків зібрали з другої ділянки?

966. Матуся законсервувала 5 банок огірків і 7 таких самих банок помідорів. Помідорів законсервовано на 4 кг більше, ніж огірків. Скільки окремо законсервовано помідорів і огірків?

967. У першу машину заправили 20 л бензину, а у другу — 30 л такого самого бензину. Водій другої машини заплатив на 150 грн більше, ніж водій першої. Скільки грошей заплатив окремо кожний водій за бензин?

968. $868 : 13$ $960 : 34$ $478 : 16$ $789 : 43$

969. Накресли прямокутник зі сторонами 3 см і 4 см. Обчисли його периметр і площу.

970. Закінчи розв'язання прикладу.

$$\begin{array}{r|l} 396 & 13 \\ \hline 39 & 3 \\ \hline 6 & \end{array}$$

Яке число — одноцифрове чи двоцифрове — має бути в частці? Чому в частці треба поставити 0?

Пригадай, як перевірити ділення з остачею:

$$13 \cdot 30 + 6 = 396.$$

971. Виконай ділення з перевіркою.

$$\begin{array}{lll} 4621 : 23 & 155816 : 41 & 116825 : 73 \\ 33602 : 84 & 3915 : 15 & 12925 : 76 \end{array}$$

972. На швейній фабриці пошили 314 жіночих халатів із ситцю і 358 таких самих халатів із сатину. Сатину витратили на 132 м більше. Скільки метрів ситцю і сатину витратили разом?

Розв'яжи задачу, а потім зроби перевірку за схемою:

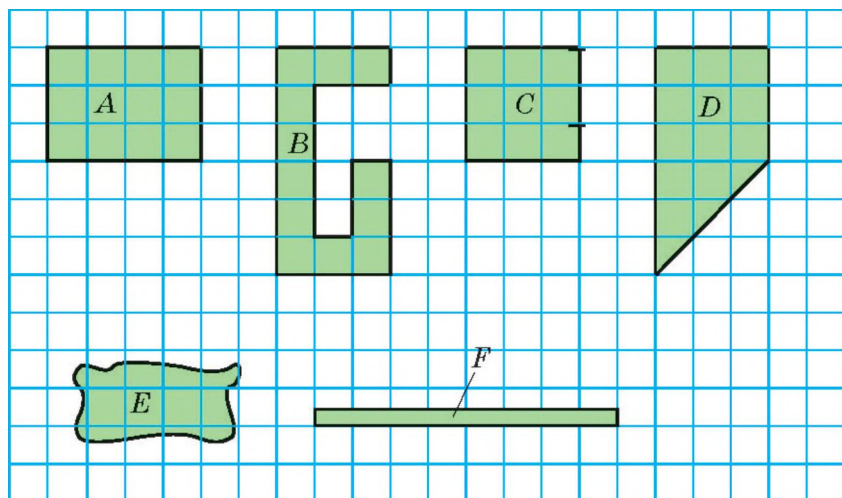
$$\square \cdot 358 - \square \cdot 314 = 132.$$

973. Два автомобілі возили зерно з поля до зерносховища. Перший автомобіль зробив 3 рейси, а другий — 5. Другий автомобіль перевіз на 9 т зерна більше, ніж перший. Скільки тонн зерна перевіз кожен автомобіль окремо, якщо за рейс вони перевозили однакову кількість зерна?

974. Телятко і козенятко одночасно побігли одне одному назустріч через лужок, довжина якого 330 м, і зустрілися через 3 хвилини. Знайди швидкість козеняти, якщо відомо, що теля бігло зі швидкістю 80 м/хв.

975. Знайди площі геометричних фігур за умови, що сторона кожної клітинки дорівнює 1 см.

976. Першого дня продали 21 пенал, а другого дня — 18 таких самих пеналів. Першого дня одержали на 150 грн більше, ніж другого. Скільки грошей одержали за пенали кожного дня окремо?

977. Ознайомся, як виконано ділення на двоцифрове число.

$$\begin{array}{r|l} 334500 & 75 \\ \hline -300 & 4460 \\ \hline 345 & \\ -300 & \\ \hline 450 & \\ -450 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 8750 & 35 \\ \hline -70 & 250 \\ \hline 175 & \\ -175 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 463600 & 19 \\ \hline -38 & 24400 \\ \hline 83 & \\ -76 & \\ \hline 76 & \\ -76 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

- 1) Назви для кожного випадку перше неповне ділене. Розкажи, як знайшли першу цифру частки.
- 2) Назви друге неповне ділене. Розкажи, як знайшли другу цифру частки.
- 3) Назви третє неповне ділене. Розкажи, як знайшли третю цифру частки, і так до кінця.

978. Розв'яжи з поясненням.

$$18\,290 : 59$$

$$38\,480 : 52$$

$$206\,550 : 85$$

$$394\,800 : 42$$

$$34\,000 : 80$$

$$38\,750 : 31$$

$$268\,800 : 84$$

$$650\,390 : 13$$

979. Перевір, чи правильно розв'язано приклади.

$$\begin{array}{r|l} 41540 & 62 \\ - 372 & 67 \\ \hline 434 & \\ - 434 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 7392 & 96 \\ - 672 & 77 \\ \hline 672 & \\ - 672 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 36980 & 86 \\ - 344 & 430 \\ \hline 258 & \\ - 258 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

980. $714823 : 47 + 4456$
 $(12748 + 6484) : 32$

$17276 : 14 + 70720 : 13$
 $100000 + 803200 : 32$

981. Першого дня туристи були в дорозі 5 год, а другого — 7 год, рухаючись з однаковою швидкістю. З якою швидкістю рухалися туристи, якщо другого дня вони пройшли на 18 км більше, ніж першого? Скільки кілометрів пройшли туристи окремо першого та другого дня?

982. У кіоску до обіду продали 45 батонів, а після обіду — 60 батонів. Після обіду виторгували на 75 грн більше, ніж до обіду. Скільки виторгували окремо за батони до обіду і після обіду?

983. $47 \cdot 24 - 13340 : 58$

$100000 + 789 \cdot 56 : 6 - 10000$

984. Ознайомся з розв'язанням прикладу.

Пояснення.

Визначимо кількість цифр у частці. Перше неповне ділене 28 сотень, отже, в частці має бути три цифри.

Знайдемо першу цифру частки. 28 сотень ділимо на 14, буде 2 сотні.

Усі сотні поділились: $14 \cdot 2 = 28$. Знайдемо другу цифру частки. Діленням 4 десятків на 14 не можна дістати десятків, отже, в частці на місці десятків пишемо нуль.

Знайдемо третю цифру частки. 4 десятки і 2 одиниці становлять 42. Поділимо 42 на 14, буде 3. Цифра 3 для частки правильна: $14 \cdot 3 = 42$.

Зроби перевірку.

	2	8	4	2	1	4			
	2	8				2	0	3	
			4	2					
			4	2					
				0					

985. Поясни розв'язання.

$$\begin{array}{r|l} 8400 & 28 \\ - 84 & 300 \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 18662 & 62 \\ - 186 & 301 \\ \hline 62 & \\ - 62 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 39078 & 13 \\ - 39 & 3006 \\ \hline 78 & \\ - 78 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

986. $23138 : 23$ $84042 : 21$ $19264 : 64$ $20852 : 52$
 $48288 : 12$ $48024 : 24$ $48448 : 16$ $57288 : 44$

987. Розмісти дроби в порядку зростання.

$$\frac{1}{9}, \frac{8}{9}, \frac{4}{9}, \frac{7}{9}, \frac{3}{9}.$$

988. Знайди $\frac{6}{7}$ числа 28182; $\frac{2}{7}$ числа 7511; $\frac{5}{8}$ числа 271280.

989. Туристи подолали відстань 1200 км. Пішки вони пройшли $\frac{1}{8}$ всього шляху, залізницею проїхали $\frac{2}{5}$ усього шляху, а решту — проїхали автобусом. Скільки кілометрів туристи пройшли пішки? Проїхали залізницею? Проїхали автобусом?

990. Дві черепахи одночасно почали рухатися від каменя у протилежних напрямках. Через 30 хвилин відстань між ними становила 330 м. Знайди швидкість другої черепахи, якщо швидкість першої 6 м/хв.

991. $477090 : 57$ $386400 : 48$ $42432 : 39$

992. Визнач, скільки цифр має бути в частці. Виконай ділення, зроби перевірку.

$1876 : 2$ $584 : 4$ $6363 : 63$ $15015 : 15$

993. Закінчи розв'язання прикладів. Поясни, як у частці отримали нулі. Перевір розв'язання.

$$\begin{array}{r|l} 22050 & 21 \\ -21 & \\ \hline & 1050 \end{array} \quad \begin{array}{r|l} 52320 & 48 \\ -48 & \\ \hline & 109 \end{array} \quad \begin{array}{r|l} 49080 & 12 \\ -48 & \\ \hline & 4090 \end{array}$$

994. Поясни, як виконано ділення.

$3 \text{ грн } 24 \text{ к.} : 36 = 9 \text{ к.}$ $27 \text{ грн} : 15 = 1 \text{ грн } 80 \text{ к.}$

$$\begin{array}{r|l} 324 & 36 \\ -324 & \\ \hline & 9 \\ & 0 \end{array} \quad \begin{array}{r|l} 2700 & 15 \\ -15 & \\ \hline & 180 \\ & 120 \\ -120 & \\ \hline & 0 \end{array}$$

995. $65 \text{ грн } 70 \text{ к.} : 30$ $124 \text{ грн} : 80$ $582 \text{ грн } 50 \text{ к.} : 5$
 $119 \text{ грн } 40 \text{ к.} : 60$ $94 \text{ грн} : 47$ $4 \text{ грн } 20 \text{ к.} : 60$

996. Суму чисел 75 і 25 помнож на 90 і знайдений добуток зменш у 30 разів. Який із виразів відповідає умові?

$$(75 + 25) \cdot (90 : 30)$$

$$(75 + 25 \cdot 90) : 30$$

$$(75 + 25) \cdot 90 : 30$$

$$75 + 25 \cdot (90 : 30)$$

997. $25\,524 : 36$ $14\,003 : 67$ $260\,150 : 43$ $177\,480 : 87$

$$19\,034 : 62$$

$$38\,052 : 42$$

$$28\,638 : 37$$

$$92\,184 : 23$$

998. Поясни порядок дій, обчисли вирази.

$$13 \cdot 800 + 3\,200 : 16 + 400$$

$$480 : 6 : 2 + 282 : 47 - 4$$

$$(1\,209 + 39\,096 : 54) \cdot 73$$

$$480 : (6 : 2) + (282 : 47 - 4)$$

999. У магазині було 120 аркушів кольорового паперу. Ліда купила $\frac{1}{3}$ цих аркушів, а Ірина — $\frac{1}{4}$. Ліда заплатила на 5 грн більше, ніж Ірина. Знайди ціну одного аркуша паперу.

1000. Сад має форму прямокутника зі сторонами 80 м і 25 м. $\frac{1}{2}$ усієї площі засаджено яблунями. Для кожної яблуні відводиться 40 м². Скільки яблунь у саду?

1001. $105\,300 : 15$

$$7\,828 : 38$$

$$120\,312 : 18$$

$$212\,498 : 13$$

$$178\,647 : 47$$

$$262\,996 : 74$$

1002 Поясни, як виконано ділення.

$$6\text{ м } 48\text{ см} : 18\text{ см} = 36$$

$$7\text{ м } 44\text{ см} : 2\text{ дм } 4\text{ см} = 31$$

$$\begin{array}{r} 648 \overline{) 18} \\ - 54 \overline{) 36} \\ \hline 108 \\ - 108 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 744 \overline{) 24} \\ - 72 \overline{) 31} \\ \hline 24 \\ - 24 \\ \hline 0 \end{array}$$

1003. Виконай ділення і зроби перевірку.

$$48\text{ м } 8\text{ дм} : 61\text{ дм}$$

$$12\text{ кг } 265\text{ г} : 55\text{ г}$$

$$45\text{ см } 6\text{ мм} : 2\text{ см } 4\text{ мм}$$

$$10\text{ м } 260\text{ см} : 2\text{ м } 70\text{ см}$$

1004. Розв'яжи задачу.

Для ремонту квартири купили 4 кг 500 г фарби. На фарбування вікон витратили п'яту частину всієї фарби, на фарбування дверей — у 2 рази більше, ніж на фарбування вікон, а на фарбування балкона — на 600 г менше, ніж на

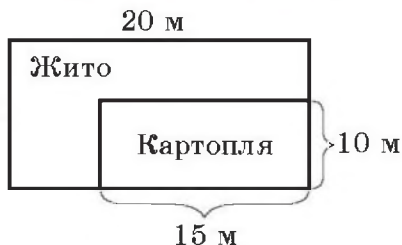
фарбування дверей. Скільки фарби витратили на фарбування балкона?

Продовж і розв'яжи задачу, поставивши запитання: Скільки фарби залишилося?

1005. Порівняй: $\frac{3}{4}$ км * 850 м, $\frac{3}{10}$ т * 2 ц, $\frac{4}{5}$ кг * 600 г.

1006. Ширина стадіону прямокутної форми 95 м, а довжина — на 20 м більша. $\frac{2}{5}$ площі займає футбольне поле, а решту — майданчики для інших ігор. Яку площу займають майданчики для ігор?

1007. За планом дослідної ділянки обчисли площу, відведену для жита і картоплі.

1008. $53592 : 87$

$607906 : 13$

$783734 : 89$

$367563 : 23$

$12880 : 23$

$848700 : 41$

1009. Поясни обчислення.

576 год = діб

576 с = хв с

24 год = 1 доба

1 хв = 60 с

$$\begin{array}{r} 576 \overline{) 24} \\ \underline{48} \\ 96 \\ \underline{96} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 876 \overline{) 60} \\ \underline{60} \\ 276 \\ \underline{240} \\ 36 \end{array}$$

1010. Подай в інших мірах часу.

120 хв, 10 год, 806 год, 12 діб, 10800 с, 750 хв, 18270 с, 365 год, 600 хв.

1011. $27 \text{ кг } 600 \text{ г} : (20 \text{ кг } 560 \text{ г} - 19 \text{ кг } 640 \text{ г})$

$(94 \text{ грн } 56 \text{ к.} + 86 \text{ грн } 25 \text{ к.} : 15) \cdot 36$

1012. 4 р. = міс.

6 хв = с

10 р. 8 міс. = міс.

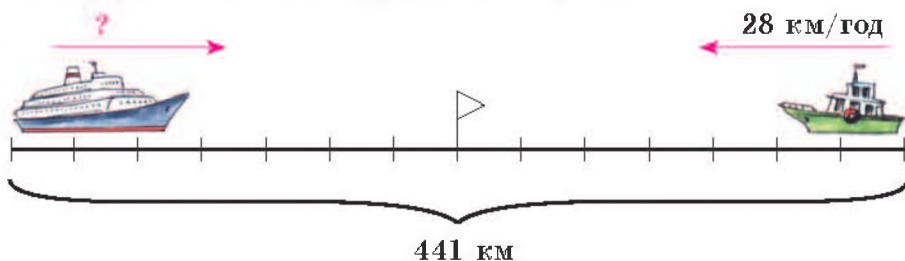
18 діб 6 міс. = міс.

9 год = хв

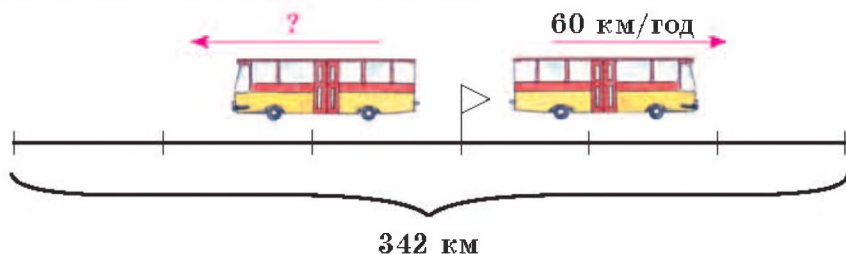
8 год 45 хв = хв

1013. Прочитай задачі.

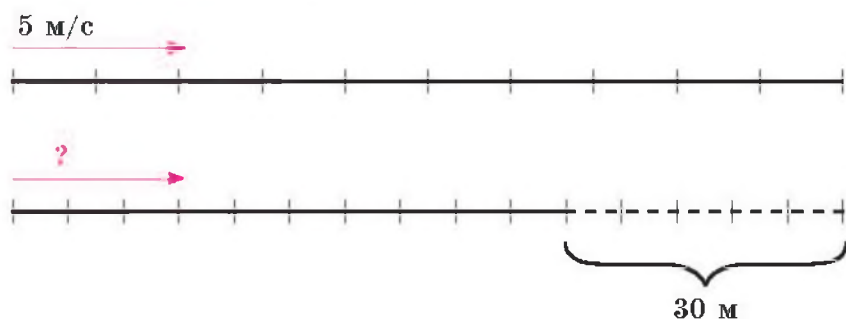
- 1) Від двох причалів, відстань між якими 441 км, назустріч один одному одночасно вирушили два теплоходи. Зустрілися вони через 7 год. Яка швидкість першого теплохода, якщо швидкість другого 28 км/год?

- 2) З автовокзалу в протилежних напрямках одночасно вийшли два автобуси. Через 3 години відстань між ними була 342 км. Яка швидкість другого автобуса, якщо швидкість першого 60 км/год?

- 3) Віктор і Євген бігли наввипередки на ковзанах з одного місця. Через 10 с Євген був попереду Віктора на 30 м. З якою швидкістю біг Віктор, якщо швидкість Євгена була 5 м/с?

У яких напрямках відбувався рух? Поясни виділені слова. Яке значення вони мають для розв'язування задач?

Розв'яжи першу і другу задачі.

$$1014. \quad \begin{array}{lll} 2 \text{ год } 30 \text{ хв} : 5 & 45 \text{ с} : 9 & 100 \text{ с} : 20 \\ 2 \text{ год } 30 \text{ хв} \cdot 5 & 45 \text{ с} \cdot 9 & 100 \text{ с} \cdot 20 \end{array}$$

1015. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену задачу.

Із Харкова до Києва, відстань між якими 477 км, вирушив автобус зі швидкістю 67 км/год. Одночасно з Києва до Харкова виїхав автомобіль. Через 3 години вони зустрілися. Знайди швидкість автомобіля.

Ознайомся зі способами ділення на трицифрове число.

Поділимо 954 на 318. Ділене і дільник — трицифрові числа: в частці буде одна цифра.

9	5	4	3	1	8		
9	5	4	3				
		0					

1-й спосіб.

Щоб дібрати цифру частки, округлимо дільник, дістанемо 300 і поділимо 954 на 300. Отримаємо наближену частку 3. Число 3 пробне, його треба перевірити, тому що треба було ділити 954 на 318, а не на 300. Помножимо 318 на 3, дістанемо 954. Отже, число 3 правильне.

2-й спосіб.

Щоб дібрати цифру частки, можна виконати певні випробовування. Для цього досить 9 сотень поділити на 3 сотні, буде 3. Перевіримо: помножимо 3 на 318, буде 954. Отже, число 3 правильне.

1016. Виконай ділення з поясненням.

$$424 : 106 \quad 548 : 137 \quad 744 : 248 \quad 735 : 245$$

1017. Знайди частку та остачу.

$$639 : 34 \quad 554 : 125 \quad 900 : 225 \quad 736 : 310$$

1018. Розглянь, як виконували ділення. Скільки цифр у діленому? У дільнику? У частці? Як визначити кількість цифр у частці?

$$\begin{array}{r} 3283 \overline{) 469} \\ \underline{3283} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2168 \overline{) 271} \\ \underline{2168} \\ 0 \end{array}$$

$$1019. \quad \begin{array}{lll} 5808 : 726 & 5616 : 624 & 3283 : 469 \\ 2925 : 325 & 1001 : 143 & 1784 : 223 \end{array}$$

1020. Знайди частку та остачу.

$$810 : 400 \quad 3725 : 700 \quad 4230 : 600 \quad 37870 : 800$$

1021. Перший насос викачує з басейну 315 л за 1 хвилину, а другий — 135 л за 1 хвилину. За скільки хвилин ці насоси перекачають 18000 л води, якщо працюватимуть разом?

1022. Бабуся ліпить 24 вареники за 12 хвилин, а онука 10 вареників за 10 хвилин. За скільки часу вони разом зліплять 30 вареників?

$$\begin{array}{ll} \text{1023. } 56\,300 : 4 - 17\,034 : 501 & 1\,008 \cdot 475 \\ 64\,309 : 7 + 1\,109 \cdot 59 - 8\,048 & 109\,296 : 297 \end{array}$$

1024. Розглянь обчислення. Скільки цифр у частці? Як визначити цю кількість?

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} 9858 \overline{) 318} \\ \underline{954} \\ 318 \\ \underline{318} \\ 0 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 7595 \overline{) 217} \\ \underline{651} \\ 1085 \\ \underline{1085} \\ 0 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} \text{1025. } 9890 : 215 & 17\,940 : 345 & 12\,444 : 183 \\ 468\,720 : 744 & 226\,180 : 526 & 263\,344 : 436 \end{array}$$

1026. Знайди значення виразу.

1) $p + p : 259$, якщо $p = 328\,930$.

2) $b \cdot 725 - b$, якщо $b = 1231$; якщо $b = 943$.

1027. Ширина прямокутника 4 см. Чому дорівнює площа прямокутника, якщо його довжина 4 см? 8 см? 16 см? У скільки разів збільшуватиметься площа, якщо довжину збільшуватимемо в кілька разів, а ширину залишатимемо без змін?

1028. Мотоцикліст рухається зі швидкістю 72 км/год, а велосипедист 250 м/хв. У кого швидкість більша? На скільки більша?

1029. Космічна ракета за 5 с долає шлях 40 км, а пасажирський літак за 8 с — 128 м. У скільки разів швидкість ракети більша за швидкість літака?

1030. За 3 години гелікоптер долає відстань 630 км, а пасажирський літак — 2520 км. У скільки разів швидкість літака більша, ніж швидкість гелікоптера?

$$\text{1031. } 27\,401 : x - 119 = 398 \qquad 5\,742 : a - 200 = 438$$

- 1032.** Розглянь записи і поясни, як знаходили частки.

$$\begin{array}{r} 19890 \overline{) 195} \\ \underline{195} \\ 390 \\ \underline{390} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 69920 \overline{) 304} \\ \underline{608} \\ 912 \\ \underline{912} \\ 0 \end{array}$$

- 1033.** Обчисли частки. Правильність результату перевір дією множення.

$$78\,905 : 215$$

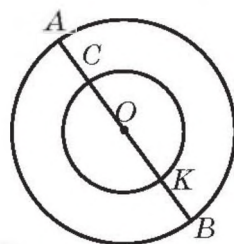
$$232\,400 : 280$$

$$193\,662 : 954$$

- 1034.** У фермерському господарстві 40 корів і 21 теля. Восени для них заготовили корми із розрахунку 5 636 кг на одну корову і 2 485 кг на одне теля. Скільки всього кілограмів кормів заготовили для тварин?

- 1035.** Двома автомобілями з лісу на станцію вивезли 480 колод. Перший автомобіль за 6 рейсів перевіз $\frac{3}{8}$ усіх колод. Решту колод перевіз другий автомобіль, який за один рейс перевозив на 5 колод менше. Скільки рейсів зробив другий автомобіль?

- 1036.** Два кола мають спільний центр у точці O . Діаметр більшого кола AB дорівнює 16 см, а меншого — 10 см. Яка довжина відрізка AC ?

- 1037.** Склади задачі. Розв'яжи задачі рівнянням.

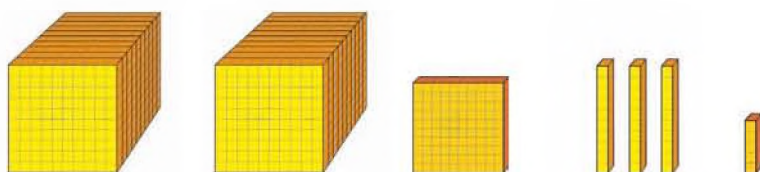
Довжина	Ширина	Площа
14 дм	6 дм	?
14 дм	?	84 дм ²
?	6 дм	84 дм ²

- 1038.** $(200\,000 - 8\,020 : 4 \cdot 3) \cdot 1 + 8\,679$ $84\,070 : 7 + 72\,045 : 9$
 $193\,763 - 5\,400 : 5 + 18\,018 : 6$ $720\,810 : 9 - 64\,008 : 8$

- 1039.** 1) Площа прямокутника 84 см². Одна сторона прямокутника 12 см. Чому дорівнює кожна з інших його сторін?
 2) Площа прямокутника 80 см². Якої довжини можуть бути сторони прямокутника?

Повторення за рік. Додаткові вправи

1. Яке число позначене за допомогою кубиків? Запиши це число у вигляді суми розрядних доданків. Скільки в цьому числі всього сотень? Десятків?

2. Запиши у вигляді суми розрядних доданків числа.
500 321, 930 107, 811 000, 57 952.
3. Запиши числа цифрами: *сімнадцять тисяч сто дев'ять, сорок чотири тисячі чотирнадцять, вісімсот три тисячі п'ятсот п'ять, дев'ятсот дев'яносто тисяч дев'ятсот дев'ять.*
4. Запиши кожну суму як одне число.
 $400\,000 + 70\,000 + 5\,000 + 700 + 40 + 8$
 $10\,000 + 8\,000 + 400 + 70 + 3$
 $50\,000 + 900 + 2$
 $8\,000 + 80$
5. $46 \cdot 1\,000$ $105 \cdot 1\,000$ $52 \cdot 10\,000$ $6 \cdot 100\,000$
6. Поділи кожне число на 1 000.
 $150\,000$ $450\,000$ $88\,000$ $50\,000$
 Як поділити число на 1000?
7. $10 \cdot (15\,344 \cdot 5 + 221 \cdot 3) - (37\,400 + 210\,900) : 100$
8. $432\,004 - 41\,006 + (1\,905 - 1\,437) \cdot 1\,000$
9. $150\,100 + 100 \cdot (1\,010 - 305) + 659 \cdot 708$
 $89\,401 \cdot 7 + 212\,082 : 6$

$$\begin{array}{cccc}
 10. & 256 : 32 & 481 : 13 & 529 : 23 & 783 : 29 \\
 & 11016 : 27 & 27412 : 89 & 40989 : 39 & 17613 : 57
 \end{array}$$

11. Виконай множення. Знайди різницю найбільшого і найменшого добутків.

$$580 \cdot 35 \qquad 1477 \cdot 17 \qquad 30642 \cdot 23$$

12. Знайди значення виразів.

$$\begin{array}{cc}
 (1246 \cdot 25 - 3199) : (3400 - 3397) & 24642 \cdot 27 - 107329 \\
 215292 : 132 + 39976 : 152 & 52416 : 52 + 10052
 \end{array}$$

13. 6 км 45 м : 5 37 р. 4 міс. : 2 р. 4 міс.
 14 ц 56 кг : 52 кг 28 год 56 хв : 14

14. Розглянь приклади в кожному стовпчику.

$$\begin{array}{ccc}
 632 : 79 = 8 & 301 : 43 = 7 & 567 : 63 = 9 \\
 645 : 79 = \dots & 325 : 43 = \dots & 572 : 63 = \dots
 \end{array}$$

Назви частку й остачу в другому прикладі кожного стовпчика, використовуючи результат першого. Поясни, чому для визначення остачі треба від другого діленого відняти перше.

$$\begin{array}{cccc}
 15. & \begin{array}{r} 4*8 \\ + \quad *3* \\ \hline 595 \end{array} & \begin{array}{r} 3*5 \\ + \quad 269 \\ \hline *4* \end{array} & \begin{array}{r} 6*2 \\ - \quad *4* \\ \hline 293 \end{array} & \begin{array}{r} 4*3 \\ - \quad 168 \\ \hline *7* \end{array}
 \end{array}$$

16. Знайди:

- 1) десяту частину чисел 810, 1000, 620, 2000;
- 2) соту частину чисел 2800, 1000, 10400, 3600, 4300.

17. Обчисли усно.

32	36	48	56	64	72	80	86
----	----	----	----	----	----	----	----

: 16

Запиши тільки приклади на ділення з остачею. Розв'яжи їх з перевіркою.

18. Число 85648 зменш на різницю чисел 51875 і 4300.

19. Запиши вирази.

- 1) Різниця чисел b і c .
- 2) Сума чисел c і k .

Надай буквам по два числові значення, щоб значення кожного виразу було меншим від 1000.

20. Прочитай рівняння. Порівняй їх. Що в них спільне, а що відмінне? Поміркуй, чи зміниться хід розв'язання. Розв'яжи всі рівняння.

$$x + 116 = 600 \quad x + 116 \cdot 2 = 600 \quad x + 116 \cdot 2 = 600 \cdot 2$$

21. Упиши відповідні числа.

$$\dots + \dots < 246$$

$$\dots - \dots < 246$$

$$\dots + \dots < 246 + 9$$

$$\dots - \dots < 246 - 9$$

22. Добери по 3 значення x , для яких правильні нерівності.

1) $240 : x < 50$

2) $x \cdot 16 < 192$

3) $200 - x > 175$

23. Який знак треба поставити? Чому?

$$(36000 + 1600) : 400 * 37600 : 400$$

$$24600 : 300 * (24000 + 600) : 300$$

24. Маса яйця зозулі 5 г, яйця страуса — у 300 разів більша, ніж зозулиного. Маса яйця пінгвіна у 3 рази менше, ніж яйця страуса. Знайди масу яйця кожного з птахів.

25. Склади рівняння.

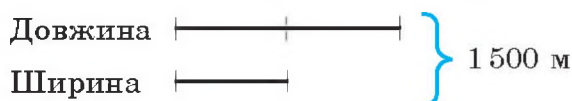
1) Якщо задумане число зменшити на 149 360, то вийде частка чисел 412 і 4. Знайди задумане число.

2) Невідоме число спочатку збільшили в 16 разів, потім збільшили на 17 133 й отримали 22 317. Знайди невідоме число.

26. У фермерському господарстві заклали сад, який має прямокутну форму. Сума довжини і ширини саду дорівнює 1500 м, причому ширина в 2 рази менша, ніж довжина. Сад обнесено огорожею.

Визнач: 1) площу саду в гектарах; 2) довжину всієї огорожі.

За коротким записом розв'яжи задачу.

Площа — ? Периметр — ?

- 27.** Петрик задумав число. Якщо від цього числа відняти 5 і результат додати до числа 12, то дістанемо 40. Яке число задумав Петрик?

Щоб розв'язати цю задачу, треба скласти рівняння.

$$(x - 5) + 12 = 40$$

Поясни спосіб розв'язання цього рівняння.

Що означає у рівності число 40? Число 12? Вираз $x - 5$?

Як знайти невідомий доданок?

$$x - 5 = 40 - 12$$

$$x - 5 = 28$$

$$x = 28 + 5$$

$$x = 33$$

Пригадай правило знаходження невідомого зменшуваного.

- 28.** Поясни, як розв'язано рівняння.

$$\underbrace{(x + 5)}_{\text{Ділене}} : \underbrace{8}_{\text{Дільник}} = \underbrace{5}_{\text{Частка}}$$

- 1) Щоб знайти невідоме ділене, треба ...

$$x + 5 = 5 \cdot 8$$

- 2) Щоб знайти невідомий доданок, треба

$$x = 40 - 5$$

$$x = 35$$

- 29.** Склади і розв'яжи рівняння.

- 1) Якщо невідоме число зменшити на 2753 і отриманий результат зменшити в 4 рази, то вийде 65312. Знайди невідоме число.

- 2) Якщо невідоме число збільшити на 248 і результат зменшити в 6 разів, то буде 567. Знайди невідоме число.

- 30.** Якщо невідоме число поділити на 38 і до отриманого результату додати 214, то буде 2000. Знайди невідоме число. Вибери рівняння до цієї задачі.

1) $x \cdot a + c = d$

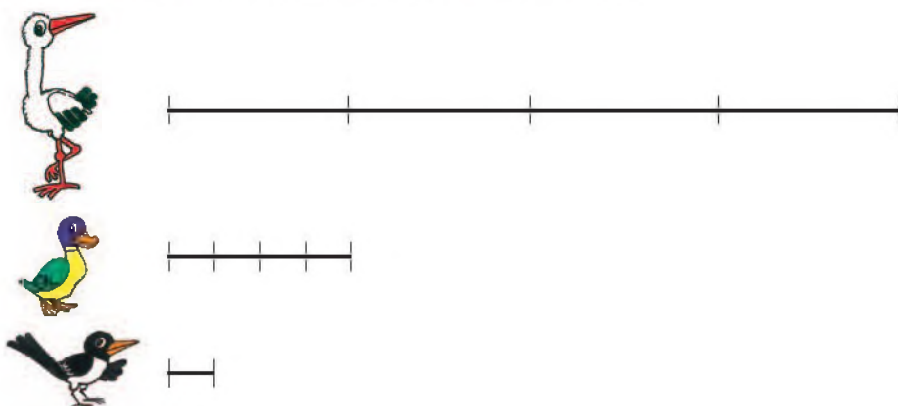
2) $x : a + c = d$

- 31.** Брати Зіновій і Матвій хочуть виготовити із паперу 60 корабликів. Старший Зіновій може виготовити ці кораблики за 3 год, а молодший Матвій — за 6 год. За скільки годин вони зможуть виготовити ці кораблики, якщо працюватимуть разом?
- 32.** До обіду бабуся вирішила приготувати 60 вареників. Бабуся може зіптити цю кількість вареників за 30 хвилин, а внучка — за 60 хвилин. За скільки часу вони зіплять 60 вареників, якщо працюватимуть разом?
- 33.** Одна бригада може розкласти по ящиках 3 т яблук за 10 год, а інша — за 15 год. За скільки годин із цієї роботою впоратимуться обидві бригади, якщо працюватимуть разом?
- 34.** Волейбольний м'яч може летіти зі швидкістю 120 км/год, а волан для гри у бадмінтон — зі швидкістю 240 км/год. У скільки разів швидкість волана перевищує швидкість волейбольного м'яча?
- 35.** 1) Розглянь розклад відправлення потягів від Київського вокзалу.

№ потяга	Маршрут	Час відправлення	Час прибуття на кінцеву станцію
741	Київ – Трускавець	06 год 38 хв	13 год 46 хв
108	Київ – Астана	17 год 23 хв	22 год 06 хв
64	Київ – Харків	22 год 16 хв	06 год 40хв
91	Київ – Львів	22 год 40 хв	06 год 26 хв
49	Київ – Трускавець	22 год 45 хв	07 год 57 хв
105	Київ – Одеса	22 год 58 хв	06 год 59 хв
771	Київ – Хмельницький	23 год 10 хв	04 год 38 хв

- 2) Які потяги відправляються з вокзалу після 22 год?
- 3) Яким потягом — № 741 чи № 49 — пасажир швидше доїде до Трускавця?
- 4) Відомо, що потяг № 108 виїхав із Києва в четвер, а в Астану прибув у неділю. Скільки годин він пробув у дорозі? Врахуй, що різниця в часі між Києвом і Астаною — 4 години (їх треба відняти від результату).

36. Маса качки у 4 рази більша, ніж маса сороки. Маса чотирьох качок така сама, як маса одного лелеки. У скільки разів маса лелеки більша за масу сороки?

37. Скільки годин у $\frac{1}{6}$ частині доби, у $\frac{3}{4}$ частинах доби?

38. З маслозаводу до трьох магазинів відправили 2800 кг масла. Перший магазин одержав $\frac{1}{5}$ усього масла, другий — $\frac{3}{7}$, а третій — решту. Скільки кілограмів масла одержав кожний магазин?

39.

1									
$\frac{1}{2}$					$\frac{1}{2}$				
$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$
$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$

- Покажи $\frac{1}{5}$ прямокутника, $\frac{1}{10}$ прямокутника.
- Скільки десятих частин у $\frac{1}{5}$? У $\frac{2}{5}$?
- Користуючись малюнком, назви пропущені чисельники дробів, запиши ці рівності у зошит.

$$\frac{1}{5} = \frac{\square}{10}$$

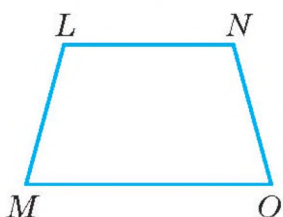
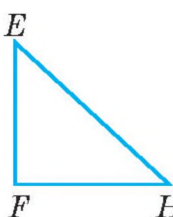
$$\frac{6}{10} = \frac{\square}{5}$$

$$\frac{8}{10} = \frac{\square}{5}$$

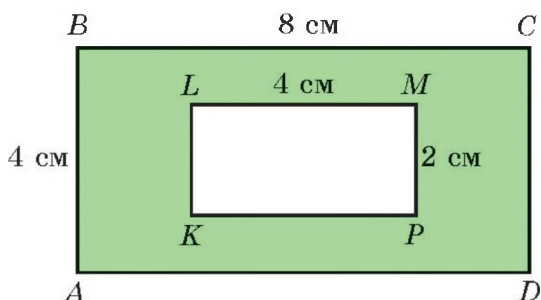
$$\frac{4}{5} = \frac{\square}{10}$$

40. Купили 5 банок білої фарби і 7 банок зеленої за однаковою ціною. За всю покупку заплатили 1344 грн. Скільки грошей окремо заплатили за білу фарбу, за зелену?
41. Зібрали 2 т 400 кг винограду. Скільки літрів соку отримають з цього винограду, якщо з кожних 100 кг винограду виробляють 50 л соку?
42. Із поля зібрали 1800 кг соняшникового насіння. Скільки літрів олії отримають з цього насіння, якщо з кожних 300 кг насіння отримують 100 л олії?
43. Сергійко купив 3 конструктори, а Микита — 4. За всі конструктори вони заплатили 756 грн. Скільки грошей заплатив Сергій, а скільки Микита, якщо ціна у всіх конструкторів однакова?
44. Першого дня в магазині продали 14 шкільних рюкзаків, а другого — 17 таких самих рюкзаків. Першого дня одержали на 480 грн менше, ніж другого. Скільки грошей одержали за рюкзаки кожного дня окремо?
45. У легкову машину заправили 25 л бензину, а у вантажну — 50 л. Водій вантажної машини заплатив у касу на 450 грн більше, ніж водій легкової. Скільки заплатив кожний водій?
46. На хлібозаводі 2 однакові бригади за 3 зміни випікають 12 т хліба. Скільки тонн хліба випече 1 бригада за 2 зміни?
47. Два однакові коти з'їдають за 30 днів 6 кг сухого корму. Скільки потрібно корму 1 котіві на 1 день?
48. Дві однакові бригади будівельників виготовляють за 8 год 4 дерев'яні альтанки. За скільки годин виготовить одна бригада будівельників 2 такі альтанки?
49. Тузик з'їдає упаковку сухого корму масою 6 кг за 30 днів, а Бім — за 20 днів. На скільки днів вистачить цього корму Тузику і Біму?
50. Які види кутів ти знаєш?
Розглянь малюнок. Визнач:
1) гострі кути і запиши їхні назви в першому рядку;
2) прямі кути і запиши їхні назви в другому рядку;

3) тупі кути і запиши їхні назви в третьому рядку.

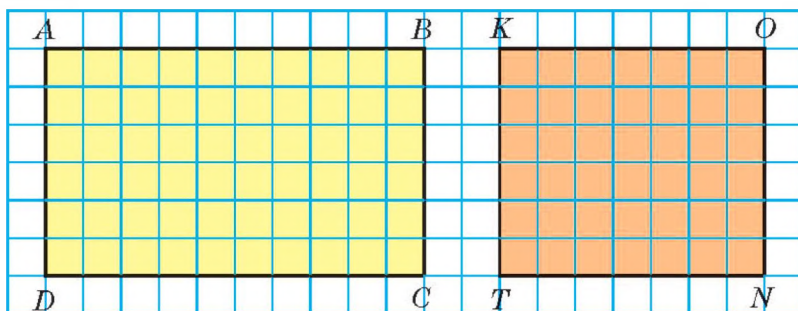

51. У скільки разів площа прямокутника $ABCD$ більша, ніж площа прямокутника $KLMP$? Знайди площу зафарбованої частини.

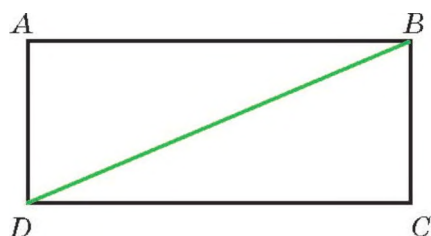
52. Учень виконав вимірювання, але не записав одиниць вимірювання. Допиши їх.
Площа підлоги класної кімнати — 24
Площа стільниці стола — 77
Площа обкладинки зошита — 340
53. Для виготовлення паперових іграшок узяли аркуш червоного паперу площею 600 см^2 і аркуш блакитного, більшого за площею на 90 см^2 . Довжина червоного аркуша 20 см. Знайди довжину блакитного аркуша, якщо відомо, що ширина обох аркушів однакова.
54. Площа дослідного поля становить 86000 м^2 . Частину цього поля, що має форму прямокутника зі сторонами 240 м і 160 м, засіяно просом, а решту площі — гречкою. Яку площу поля засіяно гречкою?
55. Яку довжину і ширину може мати прямокутник, площа якого 24 дм^2 ?
56. Виміряй сторони прямокутника $ABCD$ і квадрата $KONT$. Обчисли площу кожного спочатку в квадратних сантиметрах,

а потім — у квадратних міліметрах. Який висновок можна зробити?

$$1 \text{ см}^2 = 100 \text{ мм}^2$$

57. Розглянь прямокутник $ABCD$. Відрізок BD , який сполучає протилежні вершини цього прямокутника, називається діагоналлю. Накреси у зошиті такий самий прямокутник і проведи діагоналі.

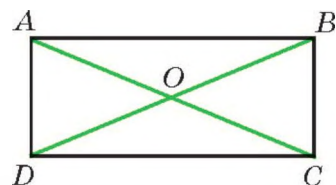

58. Робота в групах.

Проведіть дослідження. Виріжте із паперу різні прямокутники. Проведіть у кожному діагональ. Розріжте прямокутник по діагоналі. Накладіть утворені частини одна на одну. Зробіть висновок про рівність трикутників.

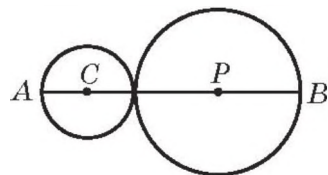
59. Побудуй квадрат зі стороною 5 см. Проведи в ньому діагоналі. Вимірй їхню довжину і зроби висновок.

60. Діагоналі прямокутника $ABCD$ перетинаються в точці O . Вимірй діагоналі. Вимірй відрізки AO , BO , DO , CO . Зроби висновок.

61. Накреси квадрат зі стороною 6 см. Проведи в ньому діагоналі. Які кути утворилися?

62. Радіус кола із центром в точці C дорівнює 3 см, а радіус кола із центром у точці P дорівнює 4 см. Яка відстань між точками A і B ?

ЗМІСТ

Повторення вивченого у 3 класі. Письмове множення і ділення	3
Нумерація чисел у межах мільйона	19
Натуральні числа. Натуральний ряд чисел. Десяткова система числення	29
Множення і ділення на 10, 100, 1000	32
Порівняння чисел	34
Величини	36
Площа	42
Площа прямокутника	47
Додавання і віднімання багатоцифрових чисел	55
Додавання натуральних чисел. Властивості дії додавання	55
Віднімання натуральних чисел. Властивості дії віднімання	59
Додавання і віднімання багатоцифрових чисел.....	62
Додавання і віднімання величин.....	76
Множення і ділення багатоцифрових чисел	83
Множення натуральних чисел.....	83
Множення багатоцифрового числа на одноцифрове.....	90
Ділення натуральних чисел.....	103
Ділення багатоцифрового числа на одноцифрове.....	109
Швидкість. Час. Відстань	119
Множення і ділення на розрядне число.....	122
Ознайомлення з дробами	134
Множення на двоцифрове і трицифрове числа.....	140
Ділення на двоцифрове і трицифрове числа	150
Повторення за рік. Додаткові вправи	166

Навчальне видання

Наталія Петрівна ЛИСТОПАД

МАТЕМАТИКА

Підручник для 4 класу

загальноосвітніх навчальних закладів

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Відповідальна за випуск О. О. Бородіна

Підп. до друку 02.10.2015. Формат 70х100/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,19. Обл.-вид. арк. 18,45.

Наклад 3904 пр. Зам.

Видавництво «Літера ЛТД».

Україна, 03680, м. Київ, вул. Нестерова, 3, оф. 508.

Тел. для довідок: (044) 456-40-21.

Свідоцтво про реєстрацію № 923 від 22.05.2002 р.

Віддруковано в ТОВ «Фактор-Друк».

61030, м. Харків, вул. Саратовська, 51, тел. (057) 717-51-85.